Poštnina plačana v gotovini.

Leto XIX., št. 265

Ljubljana, torek 15. novembra 1938

Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knaflјeva 5 — Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7. Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2. — Telefon št. 190.
Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljubljana št. 11.842, Praga číslo 78.180, Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno Din 25.—, Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo: Ljubljana, Knaflјeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor, Grajski trg št. 7. telefon št. 2455, Celje, Strossmayerjeva ulica štev. 1, telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo

Kemalova Turčija

Turški narod se pripravlja, da se s čim bolj veličastnimi pogrebnimi svečanostmi dostojno oddolži spominu svojega velikega preroditelja in voditelja, umrlega predsednika republike Kemala Atatürka. In to po pravici, saj je pokojnikovo delo vsemu turškemu življenju, ne le javnemu, temveč tudi zasebnemu, tako zelo vtisnilo njegov osebni pečat, da se nacionalna turška država danes na splošno naziva za Kemalovo Turčijo. Da je Kemalovo preroditveno in obnovitveno prizadevanje res sekularnega značaja, kaže tudi silni odmev, ki ga je njegova smrt vzbudila po vsem civiliziranem svetu. Tudi če bi se zgodilo, da ne bi ostale trajne vse njegove pridobitve in da bi v tem ali onem pogledu nastopila kaka reakcija, bo Kemalovo ime ostalo zapisano med imeni največjih reformatorjev svetovne zgodovine.

Kemal Atatürk pomeni dejansko zgodovino Turčije zadnjih dvajset let. Orjaški razvoj te države, do temeljev segajoči prerod turškega naroda, do osnov izvedena reforma in revolucija vsega, kar tvori vsebino narodnega in državnega življenja, vse to je bilo delo po zamisli in po izvedbi tega velikega izrednega moža, ki prehaja sedaj v zgodovino.

Kakor mnogi odlični turški državniki, ki so se uveljavljali v zadnji dobi, je bil tudi Atatürk rojen v Makedoniji in sicer v Solunu. Spričo nemirnega razpoloženja in pogostih uporov v balkanskih predelih tedanje Turčije so imela zlasti mesta v centralno ležeči Makedoniji močne garnizije in krepko zasedene upravne institucije in iz njih je izhajalo mnogo turških vodilnih mož.

Življenjsko kariero Kemalovo smo v »Jutru« že orisali. Začela se je sicer že v dobi pred balkansko vojno, toda ti časi ga niso dvignili v sfere, v katerih temelji njegovo življenjsko delo. Mladoturška revolucija, ki pomeni dejansko začetek onega velikega preobražanja, ki ga je dovršil Atatürk, je potegnila za seboj vse mlajše, prosvetljene in podjetne duhove v Turčiji, osobito oficirski zbor, ki je bil glavno gibalo dogodkov. Samo po sebi se zdi danes umljivo, da je bil med Mladoturki tudi mladi Mustafa Kemal. Njegova pot navzgor in načelo gibanja za preporod Turčije pa pripada kasnejšim časom, dobi poraza v svetovni vojni. Zmagovita antanta je bila zasedla Carigrad in Dardanele, zasedene so bile arabske dežele, sultan je bil v odvisnosti od zapadnih velesil. Grčija je imela dobiti maloazijsko obalo s Smirno. V teh okolnostih se je začel pokret, težeč po narodnem odporu. Na čelo se mu je postavil Mustafa Kemal paša, a ob njem zlasti vodilni funkcionarji vzhodne armade, ki je ostala zaradi zloma Rusije najmanj prizadeta.

Prvi kongres za reformo in narodno obrambo se je sestal v Erzerumu dne 23. julija 1919. Dva meseca kasneje je bil drugi kongres v mestu Sivas. Nasprotstva s sultanom in njegovo carigrajsko vlado so se vedno bolj ostrila in ko je končno prišlo do preloma, so se zbrali spomladi leta 1920. novoizvoljeni poslanci, Kemalovi pristaši, v Ankari ter osnovali samostojno vlado. S tem so bili postavljeni temelji za borbo, ki se je obračala zoper sultanovo vlado in zoper njene tedanje zaščitnike Angleže. Sultanova oblast je bila kmalu omejena na ozemlje, ki so ga bile okupirale antantne čete, ugled Kemala pa je silno narastel, ko se mu je posrečilo potolči grško vojsko, jo povsem razbiti in pregnati iz Male Azije. Sedaj se je zmagovita Kemalova Turčija obrnila dokončno tudi zoper sultana; v novembru 1922. je narodna skupščina v Ankari, ki je bila med tem postala nova državna prestolnica, odpravila sultanat, nakar je sultan zapustil Carigrad. Evropski zapad je moral priznati novo stanje; sevreska mirovna pogodba se je zamenjala z novo, revidirano, sklenjeno v Lausanne, ki je dala Turčiji meje, kakor obstojajo še dandanes. Razvoj je naglo napredoval še dalje, Turčija se je po sklepu narodne skupščine proglasila za republiko v l. 1923, a v letu 1924. so končno odpravili še kalifat, versko dostojanstvo nekdanjih sultanov, ter izgnali člane nekdanje vladarske rodbine.

Na teh zunanjih uspehih so slonele notranje reforme, ki jih je izvedel Kemal in ki niso nič manj obsežne in nič manj radikalne, nego je bil temeljito izpremenjeni zunanji okvir. Popolna laizacija poprej tesno z muslimansko cerkvijo združene državne uprave in popolna odprava neštetih konservativnih tradicij sta sicer neprestano dovajali do konfliktov z muslimansko duhovščino ter pod njenim vplivom stoječimi krogi, toda Kemal ni niti za spoznanje odnehal, marveč le še bolj stopnjeval in ojačil svoje reformno delo. Na zunaj se pozna ta reforma v odpravi fesov in prepovedi zakrivanja obrazov pri ženskah ter sploh v uvajanju ženske enakopravnosti, v uvedbi latinske pisave, čiščenju turškega jezika od arabskih, perzijskih in drugih tujk, v odpravi in prepovedi plemstva, starih dostojanstev in imen, pa uvedbi modernega evropskega načina osebnega poimenovanja, sestoječega iz osebnega imena in rodbinskega priimka. V izvajanju tega sklepa je dotedanji Mustafa Kemal paša dobil ime Kemal Atatürk, ki mu ga je v letu 1934. podelila narodna skupščina kot častno ime za orjaško delo narodnega preporoda. Nešteto je še drugih reform, ki jih je še izvedel s svojimi zvestimi sotrudniki Kemal Atatürk. Ves ta čas je tudi formalno opravljal vodilno funkcijo v državi. Od 29. oktobra 1923., ko je bil prvič izvoljen za predsednika republike, je ostal na čelu državi, ponovno izvoljen, do svoje smrti.

Kemalovo življensko delo je popoln preporod Turčije. Nikdar ni pokazal stremljenja, da bi si skušal osvojiti nekdanje province sultanove Turčije, poseljene z arabskim ali drugim prebivalstvom; postavil se je lojalno na stališče nacionalnega načela in prav na tem izvedel svojo veliko reformo. Njen zunanji izraz je že dejstvo, da je ostala prestolnica v Ankari, dotlej zapuščeni postojanki v osredju Male Azije, a tamkaj prav zato, da pride v njej in po njej pristni turški ljudski element čim bolj čist do veljave.

Brez pretiravanja se more po vsem tem reči, da spada Kemal Atatürk med največje reformatorje svetovne zgodovine. Kakor vsi veliki reformatorji, je imel seveda tudi on poleg fanatičnih pristašev enako fanatične nasprotnike. Med prvimi in najbolj gorečimi njegovimi pristaši pa je bila turška mladina. To dragoceno dejstvo in pa vedno bolj vidni uspehi njegovega preroditvenega dela so povzročili, da se je število nasprotnikov od leta do leta krčilo, število privržencev pa raslo. Danes se priznava h Kemalu in njegovim naukom ogromna večina turškega naroda, tako da se tudi s tega vidika more s polno pravico govoriti o Kemalovi Turčiji.

SOCIALNE REFORME V FRANCIJI

Francoska vlada je izdala celo vrsto uredb, s katerimi namerava poživeti gospodarsko delavnost in sanirati državne finance

Pariz, 14. nov. d. Včeraj je službeni list objavil 32 zasilnih uredb gospodarskega in finančnega značaja, ki jih je sklenila Daladierova vlada na predlog finančnega ministra Reynauda.

Med najvažnejšimi je uredba o delovnem času. 40urno delo na teden ostaja še nadalje v veljavi, vendar pa bo dvodnevni počitek postopno ukinjen. V splošnem se zopet uvaja 6dnevno delo na teden. Vsa podjetja smejo uvesti 50 nadur dela na teden in jim zato ni treba več dobiti posebnega dovoljenja, pač pa morajo ministrstvo za delo obvestiti o izvršenih nadurah. Če izrabijo omenjenih 50 nadur, morejo razpolagati še z nadaljnimi 50. Ako ne dobe v 10 dneh nobenega odgovora od ministrstva za delo, se smatrajo nove nadure kot dovoljene. Mezda za nadure je za 10 odstotkov višja kakor običajne plače in sicer do 250 nadur. Nato se postopno povišuje do 25 odstotkov pri 400 nadurah. Na drugi strani morajo delodajalci plačati poseben davek 10 odstotkov od dobička, ki je bil dosežen z delom v nadurah. Delavski zastopniki v posameznih obratih morajo biti v nasprotju z dosedanjimi določbami francoski državljani ter še nekaznovani. Inozemci nimajo več pravice voliti delavskih zastopnikov v obratih. Za delavce, ki se branijo nadurnega dela v industriji, potrebni za državno obrambo, so določene stroge kazni od takojšnjega odpusta do odtegnitve podpore za brezposelnost za dobo 6 mesecev. Za hujskače, ki bi pozivali delavce, naj ne delajo v oborožitveni industriji nadur, so določene ječa in globe.

Nadaljne važne odredbe se tičejo davčnih ukrepov. Tako je določeno izredno 2% obdavčenje vsega letnega dohodka, povišanje davkov za izdelovanje pohištva, na kavo, sladkor, tobak, alkohol, povišanje splošne dohodnine od 7.55 na 8 odstotkov ter povišanje poštnih pristojbin. Nadaljnja uredba ukinja s 1. januarjem leta 1940. državno loterijo.

Določeni so ukrepi proti utajevanju davkov, proti brezposelnosti, zlasti pa proti uvajanju brezposelnih, predvsem mladine, v gotove poklice, v katerih primanjkuje dela. Ureja se na novo tudi razmerje cen. Tako bo odpravljeno nadzorstvo nad gotovimi cenami v veletrgovini.

Zelo važna uredba se tiče nove ocenitve zlate zaloge Francoske banke, Alžirske banke in drugih kolonijskih bank na podlagi razmerja 170 frankov za angleški funt. Dosedanji tečaj angleškega funta se je gibal med 178.50 in 178.80 franka.

S posebno uredbo se določa kredit 1.8 milijard za zboljšanje plač javnih nameščencev, predvsem nižjih.

Posebna uredba vsebuje načrt o strnitvi vseh prometnih sredstev Pariza in okolice, zlasti podzemeljske železnice in avtobusnih družb. Končno je določena proučitev načrta o večjih javnih delih v prid povečanja oboroževalnih del.

Nadaljnje zasilne uredbe so bile predložene ministrskemu svetu v odobritev danes ter bodo objavljene jutri. Gre predvsem za določbe, ki se tičejo gospodarskega življenja in nameravanega starostnega zavarovanja delavcev.

Zasilne uredbe, ki jim bodo jutri sledile še nadaljnje, so bile v javnosti sprejete z zelo mešanimi čustvi. Nova davčna bremena ne zadovoljujejo nikogar. To velja predvsem za indirektne davke in povišanje tarif, s katerimi so prizadeti najširši sloji in ki bodo povod novi podražitvi življenjskih potrebščin. Na drugi strani pozdravljajo na desnici predvsem socialne ukrepe, ki jih je podvzel Reynaud. Predvsem odobravajo mali obrtniki in podjetniki odpravo »tedna z dvema nedeljama«.

Nova davčna bremena

Pariz, 14. nov. o. Listi navajajo kot glavna naslednja nova bremena: Trošarina na sladkor se poviša od 25 na 160 frankov, na kavo od 285 na 325 frankov za isto kakovost in količino. Pisemske poštne pristojbine se poviša od 0.65 na 0.90 v notranjem in v enakem razmerju tudi pristojbine v zunanjem prometu. V prav toliki meri se povišajo tudi telefonske pristojbine, le v krajevnem prometu znaša povišek 0.20 franka za razgovor. Podražijo se nadalje vse vožnje z javnimi prometnimi sredstvi. Tako se n. pr. vozni listek na pariški podzemski železnici za II. razred podraži od 1.10 na 1.50 franka, avtobusni vozni listki pa splošno za 0.50 franka. Povišana sta trošarini na bencin in tobak. Že po tem sodeč zadevajo novi ukrepi v prvi vrsti širše sloje ljudstva. Med njimi so zlasti povišanje davka na mezde in obrtniške dohodke, voznine v lokalnem prometu ter cena tobaka izzvali prav veliko nezadovoljstvo. Povišanje davkov trošarin in tarif bo nedvomno izzvalo povišanje cen v trgovskem prometu na drobno. Zato napovedujejo poučeni krogi, da bodo v kratkem izšli tudi odloki o kontroli cen na drobno. Za sedaj še niso bili izdani, da bi se lahko presodil učinek sobotnih uredb. Poleg uredb o kontroli cen je pričakovati še celo vrsto ukrepov, ki jih listi označujejo s skupnim imenom »dekreti za orientacijo gospodarstva«. Finančni minister Reynaud in trgovinski minister sta imela v ta namen že danes daljši razgovor.

Kritika časopisja

Medtem se je v tisku, zlasti v levičarskem že pojavila reakcija proti novi gospodarski politiki. Tudi Blum je včeraj v Lilleu ostro napadel vlado in izjavil, da hoče režim te dekrete izvesti pod krinko zaupanja v finančni trg, toda ta politika bo povzročila povišanje cen in padec življenjskega standarda, dočim proti dividendnim goljufom in begu kapitala iz države ni vlada ničesar ukrenila. Politika vlade ne kaže več niti sence obveznosti, ki jih je prevzela do delavskega razreda pred dvema letoma.

V tisku sta bila danes značilna posebno dva glasova iz različnih taborov. »Oeuvre« ugotavlja, da predstavlja Reynaudov načrt poslednji eksperiment v Franciji. V bodoče si Francija in njena vlada takih eksperimentov ne bosta smeli več dovoliti. Sodelovali bomo lojalno pri tem eksperimentu, toda vprašujemo se, kaj se bo zgodilo, če ne bo dosežen nobeni stvarni rezultat?

»Jour« poudarja: Videli bomo, ali bodo lepim besedam sledila tudi stvarna dejanja, ki so za konsolidacijo države že skrajno potrebna. Le glede na ta smoter zremo z zaupanjem na eksperiment, ki mora biti poslednji poskus sedanjega režima.

Reynaud o svojih ukrepih

Pariz, 14. nov. AA. Finančni minister Reynaud je včeraj sprejel zastopnike tiska in jim poročil, da ostaja francoska finančna politika zvesta načelom trojnega sporazuma, pri čemer se naslanja na svobodno izmenjavo blaga in svoboden promet z devizami.

Na vprašanje, ali bo trojni sporazum razširjen, je odgovoril, da bo Francija ugodno sprejela vse kar bi še bolj zbližalo tri velike demokracije.

O Francoski banki je v zvezi z včerajšnjimi sklepi Reynaud izjavil, da se bo ukrenilo vse potrebno, da bi se 30 milijard frankov izkoristilo za »revalvacijo« zlatih rezerv. Fond za izenačenje tečajev in fond za podporo rent bosta ostala v službi za amortizacijo državnih dolgov pri Francoski banki in bo na ta način ta veliki francoski finančni zavod popolnoma saniran.

Reynaud je prepričan, da se bo začel francoski kapital kmalu vračati iz inozemstva in da bo finančni trg oživel. Vlada bo vse storila, da se zboljšajo pogoji za poslovanje na borzah.

Razburjenje v javnosti

Pariz, 14. nov. br. Uredbe, ki jih je objavila vlada, so izzvale v javnosti silno presenečenje. Posebno razburjenje je izzvalo znatno povišanje cen kave, riža, sladkorja, tobaka itd., ki znaša poprečno 30%. Prav tako so bile za 30% povišane tarife na železnicah, avtobusih in drugih davčnih prometnih ustanovah. V zadnjih dveh letih so bile na ta način cene povišane skupno že nad 100 odstotkov. Za 30 odstotkov so povišane v notranjem prometu tudi poštne, telefonske in brzojavne pristojbine. Na trgovine je bil danes silen naval, ker skušajo ljudje nakupiti blago še po starih cenah. V Nantesu se je sestala danes splošna sindikalna zveza, da zavzame stališče k povišanju življenjskih potrebščin. Ne izključujejo možnosti, da bo ta največja delavska organizacija proglasila protestno stavko, zlasti še, ker so z ukrepi vlade na eni strani povišane cene življenskih potrebščin, na drugi strani po podaljšan delovni čas.

Podražitev bencina

Pariz, 14. nov. AA. Objavljen je bil odlok, ki povišuje ceno bencina za 20 centimov na liter.

Sklepi Flandinove demokratske zveze

Pariz, 14. nov. AA. Deklaracija, ki je bila izglasovana na kongresu demokratske zveze, sprejema na znanje prekinitev stikov med radikalno stranko in komunisti. Demokratska zveza izjavlja, da bo v primeru končnega razpada ljudske fronte podpirala vsako vlado, ki se bo ravnala po naslednjih navodilih:

Društvo narodov Franciji ne more zajamčiti miru na podlagi kolektivne varnosti in vzajemne pomoči. Francija naj se naslanja na organizacijo svoje narodne obrambe, zamišljeno v širšem okviru, namreč na vojaškem, industrijskem, moralnem in socialnem področju. Ne glede na razne ideologije mora Francija v popolnem sporazumu z angleško zaveznico nadaljevati pogajanja, ki so se začela z monakovskim sporazumom z Nemčijo in Italijo. Francija mora revidirati vse pakte, po katerih bi se mogla država angažirati v spopadih, v katerih njeni življenski interesi ne bi bili prizadeti. Notranjo obnovo Francije je treba takoj izvesti.

V deklaraciji priporoča zveza volilno reformo, s katero naj se zavaruje proporčno zastopstvo vsake stranke pod pogojem, da se prekine vsaka zveza s tujimi ali mednarodni interesi. Demokratska zveza je trdno odločena, da se bo borila brez vseh debat za nedotakljivost francoskega imperija, ki ima 100 milijonov prebivalcev, ter ponovno poudarja svoje polno zaupanje v napredek in usodo svoje države.

Senator Reibel, bivši minister, je po včerajšnji seji kongresa demokratske zveze izjavil, da izstopa iz te zveze.

Goebbels o ureditvi židovskega problema

Novi protižidovski ukrepi v Nemčiji

Berlin, 14. nov. br. V Nemčiji se nadaljujejo ukrepi proti Židom in vse kaže, da ima nemška vlada namen potegniti točno mejo med Nemci in Židi, ki morajo izginiti iz vsega javnega življenja nemškega naroda. To je potrdil tudi propagandni minister Göbbels v razgovoru z zastopnikom Reuterja, kateremu je v daljši izjavi obrazložil stališče narodnosocialističnega režima do Židov. Med drugim je izjavil, da je vse, kar se je zadnje dni odigralo v Nemčiji, le protiukrep proti strupu, ki je skušal zastrupiti nemško narodno telo. Nemčije prav nič ne briga, kakšno stališče zavzemajo zaradi tega drugi in to tudi v nobenem pogledu ne bo vplivalo na bodoče stališče nemške vlade. Na vprašanje Reuterjevega zastopnika, kako misli vlada izterjati milijardo mark, ki je bila naložena Židom kot globa za pariški atentat, je Göbbels pojasnil, da se bo izterjala kot poseben davek.

Židi le v židovske šole

Danes sta bila izdana dva nadaljnja ukrepa proti Židom. **Prosvetni minister Rust je brzojavno odredil vsem podrejenim oblastem, da morajo takoj izločiti iz vseh šol, od univerz do osnovnih šol, vse židovske otroke. Židje smejo obiskovati samo židovske šole, kjer pa takih ni, morajo počakati, da se bodo ustanovile, če bo potrebno.** Listi pozdravljajo ta ukrep in naglašajo v svojih komentarjih, da se po pariškem atentatu pač ne more zahtevati od nobenega nemškega učitelja in profesorja, da bi še nadalje poučeval židovske otroke.

Onemogočenje denarnega poslovanja Židov

Istočasno so tudi vsi denarni zavodi dobili navodila, naj takoj ustavijo vse svoje poslovne zveze z Židi in naj do nadaljnjega odklonijo vsako ponudbo za prodajo vrednostnih papirjev s strani Židov. Prav tako naj ustavijo vse morda že izdane naloge za nakup in prodajo na borzah s strani židovskih klientov. Na ta način je Židom onemogočeno vse denarno poslovanje in zatrjujejo, da bo ta ukrep ostal v veljavi tako dolgo, dokler ne bo izterjana milijardna globa, ki jo morajo plačati Židje.

»Der Angriff« se obširno bavi s tem problemom in piše da je v Nemčiji 700 tisoč Židov, ki imajo po inozemskih cenitvah okrog 8 milijard mark premoženja. Zato predstavlja milijarda mark, ki je naložena Židom kot globa za pariški atentat, le majhen drobec ogromnega židovskega kapitala v Nemčiji. Od l. 1933. se je izselilo iz Nemčije 180.000 Židov. Ni krivda Nemčije, če se Židje niso v večjem številu izselili, marveč so tega krive druge države, ki jih nočejo sprejeti.

Danes je bilo razpuščenih tudi večje število raznih židovskih organizacij. Med drugim so razpustili tudi židovski avtomobilski klub. Aretacije Židov se še vedno nadaljujejo. Uradno poročajo, da gre v glavnem za tako zvani zaščitni zapor, ker je ogorčenje prebivalstva proti Židom še vedno toliko, da se je bati izgredov. Zapirajo predvsem trgovce, zdravnike in podobne pripadnike srednjega sloja.

Tudi v Gdansku

Gdansk, 14 .novembra. AA. DNB: »Danzinger Vorposten« piše o priliki ukrepov, ki so bili v Nemčiji izdani proti Židom: Sklep nemškega naroda, da se temeljito obračuna z Židi, se nanaša tudi na nemški Gdansk. Toda ta generalni obračun ne bo obstojal v tem, da se požigajo sinagoge in razbijajo okna, pač pa bodo izdani ukre vedro vreme v vsej državi. Ponekod jutraska. V nobenem primeru ne bo Gdansk pribežališče za židovske begunce, ki so jih izgnali iz Berlina, Prage in Varšave. Velikodušnosti narodno socialističnega Gdanska do Židov je zdaj konec.

★

Debata v spodnji zbornici

London, 14. novembra. h. Protižidovski izgredi v Nemčiji so bili danes predmet debate v spodnji zbornici. Delavski poslanec Noel Backer je naslovil na predsednika vlade

London, 14. nov. AA. (Havas). Državni podtajnik v mornariškem ministrstvu Shakespeare je imel snoči govor, v katerem je izrazil upanje, da bo narod izprevidel, da odredbe proti tistim, ki so zločinci samo zaradi tega, ker pripadajo drugemu plemenu, ne bodo mogle mnogo koristiti popuščanju napetosti med Veliko Britanijo in Nemčijo.

Bojkot nemških brusilnic diamantov

Amsterdam, 14. nov. AA. Amsterdamska diamantna borza je skupaj z belgijsko diamantno borzo sklenila priporočiti svojim članom, naj ne pošiljajo več v Nemčijo svojih diamantov v brušenje.

★

Seyss-Inquart v Gdansku

Berlin, 14. nov. AA. Pokrajinski namestnik na Dunaju Seyss-Inquart je včeraj prispel z letalom v Gdansk, kjer je imel dva govora, prvega v mestni hiši pred strankinimi prvaki, drugega pa v dvorani parlamentarne palače.

Litva in sosedje

Smetona ponovno izvoljen za predsednika republike
Lozoraitis o litovski zunanji politiki

Kovno, 14. nov. br. Danes je bil ponovno izvoljen za predsednika republike za nadaljnjo poslovno dobo 7 let dosedanji predsednik Smetona. Izmed 220 volilnih upravičencev je glasovalo zanj 218, dva glasova sta bila neveljavna. Vlada je takoj po izvolitvi podala ostavko, ki pa je bila le formalnega značaja, ker je predsednik republike znova imenoval vse dosedanje ministre.

Zunanji minister Lozoraitis je pri tej priliki podal izjavo, v kateri je naglasil, da je vodilno načelo Litve v stikih z drugimi državami nevtralnost. Pri tem smatra kot najvažnejše ureditev odnosov z neposrednimi sosedami. Z največjo sosedo Nemčijo so odnosi normalni in dobri. Le vprašanje Klajpede je parkrat izzvalo napetost med obema državama, toda litovska vlada je upoštevala stališče nemške vlade ter ga bo tudi v bodoče. V zadnjih mesecih je prišlo med Litvo in Nemčijo do razgovorov o izvajanju posameznih določb klajpedskega statuta. Ta pogajanja so potekla v miru in v prijateljstvu. Pokazalo se je večkrat, da se Nemčija zanima edinole za točno izvedbo klajpedskega statuta. Razgovori se bodo nadaljevali ter obstoji upanje, da se bo kmalu doseglo popolno razjasnjenje vseh upravnih vprašanj. Tudi s Poljsko želi imeti Litva dobre in prijateljske odnose in je pripravljena pri razpravljanju važnih vprašanj odstraniti vse zapreke. Naravno je, da pričakuje kaj takega Litva tudi od Poljske. O odnosih do baltiških držav se lahko reče, da je zbližanje z njimi na najboljši poti.

Panameriška konferenca

Washington, 14. nov. AA. Vodja delegacije Zedinjenih držav na vseameriški konferenci v Limi bo zunanji minister Hull. Drugi glavni delegat bo vodja opozicije, bivši guverner Londona, član delegacije pa bo tudi državni podtajnik Adolf Berle, ki je včeraj izjavil, da na konferenci ne bodo ustvarjali nobenih blokov ter ne bodo sklepali nobenih tajnih zvez. Edini cilj konference bo, da se vsem ameriškim državam olajša prijateljsko sodelovanje.

Velike gospodarske naloge okrnjene Češkoslovaške

Treba dve leti dela in žrtvovanja, da se bo opravilo najnujnejše — Prva etapa cestnih gradenj

Praga, 14. novembra. br. »Narodna Politika« se bavi z gospodarsko obnovo države, ki naglaša, da bo treba dve leti vztrajnega in napornega dela, da se bodo dosegle zopet kolikor toliko znosne gospodarske razmere. Temu primerno se mora usmeriti vsa češkoslovaška politika, ki mora stremeti za tem, da si pridobi prijateljstvo Nemčije in Italije ter ostalih sosedov, pri tem pa ohrani ostala prijateljstva. Le na ta način bo mogoče premagati ogromne gospodarske težave in izvršiti težavno nalogo pred katero se je znašla druga češkoslovaška republika.

Z jutrišnjim dnem se ukinja cenzura pisem in poštnih pošiljk v inozemstvo. Odslej se bodo pregledovale samo one pošiljke, ki se bodo zdele sumljive. Predvsem morajo poštni nameščenci gledati na to, da se v pismih in poštnih pošiljkah ne bodo izvažale valute in devize.

Ministrstvo za javna dela je v sporazumu z ministrstvom socialne politike in narodne obrambe izdelalo načrt za gradnjo cest na Češkem in Moravskem. V to svrho je določenih zaenkrat 50 milijonov Kč. Pri gradbenih delih bodo zaposleni izključno sedaj brezposelni delavci.

Predsedniške volitve bodo za nekaj časa odgodene

Berlin, 14. nov. AA. DNB poroča iz Prage: Razširile so se verzije, da bo zunanji minister Chvalkovski konec tega tedna odpotoval v Berlin. Ker je Chvalkovsky še vedno kandidat za predsednika republike in ima za izvolitev največ izgledov bo verjetno preložen sklep glede vprašanja ustave, kakor tudi volitev predsednika republike, dokler se Chvalkovsky ne vrne iz Berlina.

Aretirani komunistični prvaki

Praga, 14. nov. o. Nocojšnji listi poročajo o aretaciji 12 čeških komunističnih prvakov, med njimi tudi glavnega urednika »Rudega prava«. Osumljeni so, da so se pečali z nezakonitim delovanjem v komunističnem duhu po razpustu komunistične stranke. Glasilo agrarcev »Večer« pravi, da je predsednik bivše češke komunistične stranke Gottwald pred kratkim odpotoval v tujino.

Radio Karlovy Vary

Berlin, 14. novembra. br. Za sudetskonemške pokrajine so začeli graditi v Karlovih Varih novo radijsko postajo. Potrebno aparaturo so že nabavili in bo postaja začela v kratkem poslovati.

Zahteve Madžarov na Slovaškem

Bratislava, 14. novembra b. Pri predsedniku slovaške republike dr. Tisu se je zglasilo zastopstvo Madžarov, ki so po dunajski razsodbi ostali na Slovaškem. Po izjavi lojalnosti do slovaške vlade so predložili svoje zahteve, ki so jih formulirali v naslednjih točkah: 1. takojšen odpust madžarskih rezervistov in vojakov, 2. svobodo javnega združevanja, 3. ustanavljanje lastnih obrambnih organizacij, 4. svobodo razobešanja madžarskih zastav in nošnje madžarskih narodnih znakov, 5. svoboda petja madžarske narodne himne na Slovaškem, 6 ustanovitev posebnega državnega podtajništva za madžarske zadeve na Slovaškem.

Dr. Tiso je obljubil, da bo madžarske zahteve proučil in jim do skrajnih mej možnosti ugodil, saj je usoda nove Slovaške odvisna sedaj predvsem od odnošajev med Slovaško in Madžarsko. Obenem je sporočil, da je za državnega podtajnika v slovaški vladi za madžarske zadeve imenovan madžarski poslanec grof Eszterhazy.

Francoska sodba o spremembah v Turčiji

Polslužbeni organ francoskega zunanjega ministrstva »Temps« objavlja o spremembi na predsedniškem mestu v Turčiji uvodnik, v katerem piše med drugim:

»Ker sta bila avtoriteta Atatürka in njegov osebni prestiž v ljudskih očeh tolikšna, kolikršnih ni doslej poznal noben diktator, je bilo že prej upravičeno vprašanje, kaj bo potem, ko njega več ne bo. Soglasna izvolitev Ismeta Inenija, ki je znan še izza časov, ko je bil kot Ismet paša ministrski predsednik in zunanji minister, daje sedaj odgovor na to vprašanje. Novi predsednik turške republike je bil tako vojaško kakor politično tesno navezan na Atatürkovo delo. Bil je Kemalov stalni in najzaupnejši sodelavec, tako da je verjetno, da bo nadaljeval njegovo delo. Vse pa je seveda odvisno od duha, s katerim bo novi predsednik nadaljeval svojo misijo in zagotovil dosedanji razvoj politike, v kateri je bil 15 let tako močno sam udeležen. Domneva o spremembi režima in državne strukture je seveda izključena, toda jasno je, da je vedno mogoča razlika v tolmačenju načel in izvajanju metod. Morda Inenijeve besede ne bodo povsem enake Atatürkovim. Tako se predvsem ne zdi izključeno, da se bodo vezi med Ankaro in Moskvo precej ohladile, na drugi strani pa se bodo nedvomno proučile možnosti gospodarskega in političnega sodelovanja z osjo Rim-Berlin. Dejstvo, da je v novem Bajarjevem kabinetu Ruždi Aras zamenjan z bivšim pravosodnim ministrom Karadzoglujem, ni brez pomena v tem pogledu.«

Čestitke dr. Stojadinovića

Beograd, 14 nov AA Ob izvolitvi Ismeta Inenija za predsednika turške republike je predsednik vlade dr Milan Stojadinović poslal svoje čestitke, za katere se je Ismet Ineni zahvalil s prisrčno brzojavko predsedniku vlade Pri tej priliki so bile izmenjane brzojavke tudi med dr. Stojadinovićem in predsednikom turške vlade Dželalom Bajarjem

Ruždi Aras postane poslanik v Londonu

London, 14. nov h Listi poročajo, da bo dosedanji turški zunanji minister Ruždi Aras imenovan za poslanika v Londonu.

Sovjetska delegacija pri pogrebu

Pariz, 14. nov AA Havas poroča iz Moskve, da se bodo poleg Potemkina, pomočnika komisarja za zunanje zadeve, udeležili Atatürkovega pogreba še podadmiral črnomorskega brodovja Jumačev in sovjetski veleposlanik v Ankari Terentijev.

Postavljanje kandidatur se bliža koncu

Inž. Košutić v Ljubljani

V soboto popoldne je dospel v Ljubljano senator inž. Avgust Košutić in se sestal v pisarni odvetnika dr. Vavpetiča z dr. Ivanom Stanovnikom in dr. Lončarjem. Na sestanku so razpravljali o kandidaturah t. zv. kmetsko-delavskega pokreta in disidentov bivše SLS na listi dr. Mačka. — Sklenjeno je bilo, da postavi kmetsko-delavski pokret svoje kandidate v vseh srezih dravske banovine Odprto je ostalo samo vprašanje celjskega sreza, kjer je, kakor zatrjuje »Slovenski dom«, zahteval bivši ban in senator dr. Drago Marušić solo kandidaturo za Ivana Kronovška. Kakor zatrjujejo v okolici dr. Stanovnika in dr. Lončarja, bodo kandidature kmetsko delavskega pokreta in disidentov SLS že danes ali jutri gotove in dostavljene dr. Mačku.

Blizu 1500 kandidatov na listi dr. Mačka

»Samouprava« poroča da bo na državni kandidatni listi dr. Mačka kandidiralo v 371 srezih blizu 1500 kandidatov, ki so pripadniki HSS, JNS, SDS, beograjske združene opozicije in socialistov. Pri volitvah 5. maja 1935 je bilo na dr. Mačkovi državni listi 439 sreskih kandidatov.

Kandidature JNS v Banja Luki

Jugoslovenska nacionalna stranka je postavila v nedeljo svoje kandidate za mesto in okolico Banjaluko. V mestu Banjaluki bo kandidiral za JNS skupni kandidat združene opozicije dr. Dimitrije Zakić, njegov namestnik je predsednik banovinskega odbora JNS Gjoka Koljević. Za srez Banjaluko okolico je JNS sprejela na svojo listo kandidaturo bivšega narodnega poslanca dr. Janka Baričevića.

Kandidaturi JRZ v Osijeku

Mesto Osijek tvori z okolico en volilni srez, ki je zaradi tega tako velik, da voli dva poslanca. Na listi JRZ bosta kandidirala v tem srezu minister trgovine in industrije inž. Kabalin ter bivši minister Djura Janković.

7 kandidatur v Daruvaru

Kakor poroča »Vreme«, ima srez Daruvar sedem sreskih kandidatur, od teh tri na listi dr. Stojadinovića, tri na opozicijski listi dr. Mačka in eno na Ljotićevi zbornaški listi. Med kandidati JRZ je tudi predsednik omladine JRZ za savsko banovino Dušan Bogunović, na listi dr Mačka pa kandidirajo predstavniki JNS, HSS in SDS.

Kandidatura direktorja Batovih tvornic

Na konferenci JRZ za srez Brčko v Bosni je bil postavljen za sreskega kandidata na listi dr. Milana Stojadinovića direktor Bat'evih tvornic v Jugoslaviji Stevan Maksimović. O tem ga je obvestila posebna deputacija iz Brčkega, kateri je izjavil, da sprejema ponudeno mu kandidaturo.

Borbaške kandidature

Kakor poroča »Vreme«, so borbaši Svetislava Hodjere, ki kandidirajo na državni kandidatni listi dr. Stojadinovića, doslej postavili svoje kandidature v 185 srezih.

Uveljavljenje pakta med Anglijo in Italijo

London, 14. nov. AA. Min. predsednik Chamberlain je v spodnji zbornici izjavil, da bo sporazum med Italijo in Anglijo uveljavljen 16. novembra. Kakor poroča »Daily Mail«, ne bo poslala angleška vlada svojemu poslaniku v Rimu novih poverilnic, s katerimi bi bil akreditiran pri italijanskem kralju kot cesarju Abesinije, temveč bo dala italijanskemu poslaniku v Londonu Grandiju izjavo, ki jo bo ponovil angleški poslanik v Rimu grofu Cianu, da smatra angleška vlada svojega rimskega poslanika kot poslanika na dvoru kra'ja Italije in cesarja Abesinije.

Volitve v Angliji

London, 14. nov. br. Današnji listi poročajo, da bodo februarja 1939 razpisane nove volitve. Vlada je po informacijah listov o tem že sprejela načelni sklep.

Bolgarska kraljica na poti v Nemčijo

Sofija, 14. nov. AA. Kraljiva Ivana je odpotovala popoldne v Nemčijo.

Zaroka najmlajše hčerke italijanskega kralja

Rim, 14. nov. i. Kralj in kraljica sta danes pristala na zaroko svoje najmlajše hčere Marije Savojske s princem Parmskim.

Beležke

„Mir si je treba zaslužiti"

Pariški »Temps« je k dvajsetletnici premirja napisal uvodnik, v katerem poudarja med drugim:

»Obdolžitve zaradi onega, česar nismo znali preprečiti, niso na mestu. Zgodovina bo nepristransko ugotovila odgovornosti vsakogar, naša sedanja dolžnost je, da zremo pogumno bodočnosti v obraz. Mir si je treba v vsem njegovem dostojanstvu zaslužiti s tem, da se trudimo ostati močni, in s tem, da smo pravični tako napram drugim kakor napram samim sebi, ter končno s tem, da se v nobenem primeru ne izpostavimo več nevarnosti, da bi se pogajali v podrejenem položaju, temveč da se nikdar ne predamo več strahu pred lastno obrambo, ako bi to bilo potrebno. Dvajset let po premirju leta 1918. moramo mir povsem na novo zgraditi. Izgledov je več in niso vsi neugodni. Preizkušnja je morda težka in se nekaterim zdi nehvaležna, ker je v njej polno tveganj, toda vzeti jo moramo nase, kajti znabiti vsebuje poslednji izgled, da dokončno zapremo vojni vrata.«

Na Madžarskem živi sedaj 700.000 Slovanov

Z revizijo mej med Češkoslovaško in Madžarsko se je narodnostno stanje v madžarski kraljevini znatno spremenilo. Po podatkih »Völkischer Beobachterja« je med 1,060.000 novo došlimi državljani Mažarske 460.000 ljudi nemadžarske narodnosti. Od tega je nad 300.000 Slovakov in Rusinov, 150.000 Židov in okoli 10.000 Nemcev. Na ta način prebiva sedaj v Madžarski 600.000 Nemcev, 500.000 Slovakov, 120.000 Jugoslovenov, 50.000 Rusinov, 20.000 Rumunov in 580.000 Židov. Od skupnega števila prebivalstva Madžarske odpade na nemadžarske narodnosti 18 odstotkov.

Beograjska Delavska zbornica v rokah Jugorasa

Pod tem naslovom poroča »Slovenski dom«, da so se v nedeljo sestali in konstituirali od ministra za socialno politiko imenovani novi člani Delavske zbornice v Beogradu. Izvolili so predsednika (strojnega stavca Mišo Markovića), podpredsednika, tajnika in druge funkcionarje. »Slovenski dom« pristavlja: »Vsi imenovani so člani delavske organizacije Jugorasa. Tako je z včerajšnjim dnem prevzel Jugoras v svoje roke Delavsko zbornico v Belgradu.«

Sadovi poljske nestrpnosti

V tješinskem ozemlju so Poljaki dobili nekoliko najmoderneje urejenih rudnikov. Iz premogovnikov v Betynji in v Porubovu so takoj izgnali vse češke inženjerje in mojstre ter jih nadomestili s poljskimi. Čez teden dni pa so prišli prosit prejšnje inženjerje in obratovodje, naj se znova lotijo dela. Dobili so odklonilni odgovor, ker niso hoteli z inženjerji in mojstri skleniti pogodbe, tako da bi jih ne mogli čez par tednov vnovič zapoditi. Posledica je bila da so morali obratovanje v obeh rudnikih začasno ustaviti. V Betynji je v premogokop vdrla voda, v Poruboru pa so rove napolnili plini.

Podobno se je zgodilo na mejni železniški postaji Bohumin Tudi tu so spodili vse češke železničarje in jih nadomestili s poljskimi. Pokazalo pa se je, da je velika obmejna postaja z ogromnim prometom zelo občutljiva ustanova. Promet je zastajal, vagoni so skakali s tirov in vse je prišlo v nered. Naposled so se Nemci ki so na rednem prometu v tem važnem železniškem križišču zelo interesirani, naveličali in so pritisnili na Poljake, da so zopet vzeli v službo Čehe. Odslej je promet v Bohuminu v redu.

Proste luke v Bratislavi

»Deutsche Allgemeine Zeitung« poroča, da se bodo v kratkem začela pogajanja med interesiranimi državami za ustanovitev prostih luk v Bratislavi, ki je v nasprotju z madžarskimi zahtevami ostala v okviru češkoslovaške republike kot edina češkoslovaška luka ob Dunavu. Proste luke v Bratislavi bodo baje priznane Nemčiji, Poljski in Madžarski kot sosedam Češkoslovaške. V koliko bi bila madžarska interesirana na prosti luki v Bratislavi, ni prav jasno, saj vendar teče Dunav več sto kilometrov po njenem ozemlju. Če bo kljub temu zahtevala prosto luko v Bratislavi, bodo za to merodajni pač zgolj politični razlogi.

Oboroževanje Švice

Kakor posnemamo po švicarskih listih, so se vršile pretekli teden v zveznem svetu (zgornji zbornici) švicarske republike ze'o zanimive razprave o potrebi izpopolnitve švicarske obrambe. Zvezni svetnik Minger, šef vojaškega oddelka (švicarski minister), je pri tej priliki obrazložil bližnji oborožitveni program Švice, ki predvideva med drugim povečanje letalskih sil ter težkega in protiletalskega topništva, predvsem pa večje število tankov. Načrt predvideva nadalje podaljšanje trajanja rekrutnih šol od sedanjih treh na štiri mesece. Razen že odobrenih rednih kreditov v znesku 136 milijonov švicarskih frankov je zvezni svet odobril v obrambne namene še 608 milijonov izrednih kreditov v proračunskem letu 1939, tako da bodo skupni vojaški izdatki male Švice znašali v prihodnjem letu 744 milijonov švicarskih frankov (okoli 10 milijard dinarjev).

„Železna garda" spet na delu

Kakor poročajo nekateri francoski listi, med njimi tudi poluradni organ francoskega zunanjega ministrstva »Temps«, je znana Codreanova »Železna garda« v Rumuniji spet začela s svojim podtalnim delom, ki je v neposredni zvezi s poslednjimi dogodki v srednji Evropi. »Tempsov« poročevalec pripominja, da je »neposredni namen te obnovljene agitacije mešati štrene ob priliki obiska rumunskega vladarja v Londonu.« Listi zaznamujejo nekaj značilnih incidentov, ki so jih te dni povzročili »železni gardisti«. Tako so na primer začeli razširjati letake, v katerih zahtevajo osvoboditev svojega šefa Codreana; v Cluju so potrgali vse elektrovode, tako da je bilo mesto dalje časa v temi, v Černovicah pa so dijaki ob otvoritvi šolskega leta priredili demonstracije, ki so jih organizirali Codreanovi pristaši.

Pred dvajsetimi leti

(»Slovenski Narod«, 15. novembra 1918.)

Srečanje pri Logatcu

Po nalogu zastopnika vrhovnega zapovedništva srbske vojske polkovnika Dušana Simovića v Zagrebu je dobil poveljnik srbskih čet v Ljubljani Stevan Švabić nalog, naj prepreči vsako prodiranje tujih čet na slovenskem ozemlju. V smislu tega naloga je podpolkovnik Švabić poslal v Logatec svoje parlamenterje in izročil noto, ki se glasi v bistvu takole: Čete kraljevine Srbije so po sporazumu z Narodnim večem v Zagrebu v imenu antantnih sil prevzele oblast v Ljubljani. Imam ukaz, da preprečim prihod vsakih drugih zavezniških sil v območje zasedbe srbske vojske. Bilo bi mi jako neprijetno, da bi moral v izvrševanju tega naloga rabiti orožje, za kar imam pooblastilo. Ako bi moralo priti do prelivanja krvi, bi srbske čete zase odklonile vsako odgovornost. Prosim poveljnika prodirajočih čet, naj odredi, da njegove čete ostanejo na razvodju med rekama Sočo in Savo, dokler se ne uredi končna razmejitev.

Ko je logaški poveljnik prečital to noto, je bilo zelo iznenaden. Vpraševal je odkod so prišle srbske čete v Ljubljano in izjavil, da ni vedel, da je prekoračil razvodno črto. Izjavil je, da bo takoj dal ukaz, naj njegove čete ostanejo na dosedanji črti, noto pa je odposlal svojemu višjemu poveljstvu.

Jugoslovenske konference v Ženevi

Zjutraj dne 6. t. m. so se v hotelu »National« pričele jugoslovenske konference, katerih se udeležujejo: kot odposlanci Narodnega veča v Zagrebu dr. Melko Čingrija, dr Anton Korošec in dr. Gregor Žerjav, za srbsko vlado ministrski predsednik Nikola Pašić z dvema zaupnikoma, kot zastopniki srbske opozicije bivši ministri Drašković, Marinković in Trifković in končno trije člani Jugoslovenskega odbora v Londonu in Parizu dr. Ante Trumbić, dr. Gustav Gregorin in Vasiljević. Po dvodnevnih pogajanjih se je doseglo popolno soglasje. Konferenca je sklenila, da se osnuje skupna vlada za jugoslovensko ozemlje od Soče do Vardarja. Zajedniška vlada, ki bo nadomestila tako sedanjo srbsko vlado, kakor vlado zagrebškega Narodnega veča, se bo imenovala kasneje na temelju sporazuma, za sedaj pa ostanejo vlade in upravne oblasti na svojih mestih. Takoj se osnuje le eno skupno ministrstvo, ki bo pripravljalo vse potrebno za sklicanje ustavodajne skupščine Slednja bo za vsa tri plemena izpregovorila končno besedo in tudi storila obvezne zaključke.

Zasedanje avstrijske skupščine

V današnji seji avstrijske narodne skupščine je poročevalec o mejah in obsegu nove Avstrije, posl Kuranda globoko obžaloval, da se ni v zakonski načrt sprejela tudi zahteva, da se Nemški Avstriji priključijo še mesta Olomuc, Brno in Jihlava. Zahteval je tudi, da mora tudi mesto Celje ostati v Avstriji in, da se mora celo za kočevski otočič najti način, da bo priključen Nemški Avstriji. Državni kancelar dr. Renner se je protivil predlogu nemškega nacionalca Kurande in priporočal, naj se čim prej sprejme vladni osnutek, ki predvideva Avstrijo kot nemško državo brez vsakršnih tujih narodnosti, ki itak nočejo v sklop nove Avstrije.

Predrznost sodn. predsednika v Mariboru

Kakor nam javljajo, je predsednik okrožnega sodišča v Mariboru Kočevar zaprisegel vse svoje podrejeno uradništvo za Nemško Avstrijo. Ta predrznost presega vse meje, saj mora mož vendar vedeti, da leži Maribor na ozemlju, ki nesporno pripada Jugoslaviji, saj mora mož tudi vedeti, da so merodajni krogi v Gradcu priznali, da nimajo in si tudi ne prisvajajo nobenih posestnih pravic do Maribora. Sicer pa je popolnoma vseeno ali Kočevar zaprisega uradništvo za Nemško Avstrijo ali ne, bodo že drugi merodajnejši činitelji skrbeli za to, da bo Maribor prišel tja, kamor spada, to je k Jugoslaviji.

Prekasno spoznanje

Med odposlanci, ki so v imenu madžarske vlade prosili generala Francheta d'Espéreya za premirje, je bil tudi minister dr. Oskar Jaszi. Leta sedaj opisuje svoje vtise o Beogradu in pravi med drugim: »Globoko me je ganilo postopanje srbskega naroda napram nam. V primeru z govorom francoskega generala, ki me je spominjal na Hindenburga z zvenketajočo sabljo, mi je mogočno imponiralo trezno in simpatično zadržanje srbskega naroda, ki je tako lahko pozabil morje sovraštva, ki nas je ločilo v nedavni preteklosti. Ta sprejem me je utrdil v prepričanju, da bo mogoče s Srbi stopiti v dobre sosedske odnošaje brž ko se na Madžarskem uvede demokratski režim. To sem trdil še pred vojno, ko sem često na svojih potovanjih proučeval Srbijo in o tem sem sedaj le še bolj prepričan.«

Iz seje Narodne vlade

Dne 14. t. m. se je odpeljal zadnji vlak s tujim vojaštvom z naše zemlje. S tem je srečno končana nevarnost, ki je pretila našemu ozemlju, izvršena pa tudi glavna naloga, ki so jo imele narodne straže, namreč varovati našo last pred vsemi možnostmi, ki so združene s prehodom velike, brez pravega vodstva umikajoče se armade. Zato se narodne straže z 20. novembrom razpuste, kjer njih daljšega pridržanja ne zahtevajo posebne razmere. Vse orožje in municijo imajo člani narodnih straž izročiti orožniškim postajam, ki se bodo ojačile. Na izročitev orožja polaga Narodna vlada posebno važnost, saj prihajajo od raznih strani poročila o tragičnih nesrečah zaradi rabe orožja po civilistih.

Naloge slovenske žene na Koroškem

V nedeljo, 6. t. m je bila v Šmihelu pri Pliberku zelo lepo uspela slovenska prireditev pod vodstvom gdč. Milke Hartmanove, posvečena nalogam in dolžnostim slovenske žene na Koroškem. Do sedaj je stala slovenska žena navidezno ob strani dogajanj in je vršila svojo dolžnost tiho in skromno v krogu svoje družine Z omenjeno prireditvijo pa ji je bila svečano poverjena vzvišena naloga: kot mati in vzgojiteljica naj nadomesti slovenskemu otroku v družinski vzgoji, kar ta pogreša v javnem življenju.

Program prireditve je bil zelo pester in je o primernih prizorih in deklamacijah nazorno nakazal vzgojne naloge slovenske žene. V smiselno celoto je povezal prireditev zvezin govornik, ki je med drugim podal tele misli:

»Lojalni napram državi in narodno-socialistični stranki, legalni v našem narodnem delu terjamo danes preporod slovenskih src! Slovenskemu človeku moramo ohraniti njegovo notranjo bitnost, braniti moramo z neomajno vero v zmago naturne pravice slovenskega duha in njegovo dragoceno posodo: slovensko materno govorico. V tem velikem stremljenju pritiče slovenski ženi posebna naloga. Ojeklenela v žrtvi, vsa narodna in materinska, mora odslej v še večji meri posredovati rastoči mladini sveto dediščino slovenske govorice. Zravnana naj zavestno nosi narodovo bol in gorje, da bo njegova soodrešenica!«

S šmihelsko prireditvijo se je Koroška slovenska žena tudi na zunaj dostojno učlenila v delo slovenske prosvete.

Kralj Karol v Londonu

London, 14. nov. br. Jutri bo prispel v London na oficielni obisk rumunski kralj Karel, ki ga spremljata prestolonaslednik Mihael in zunanji minister Petrescu Comnen. V Dovru bo rumunske goste pozdravil v imenu kralja vojvoda Kentski, na kolodvoru v Londonu pa bo prisostvovala sprejemu celokupna vlada z min. predsednikom Chamberla'nom na čelu.

London, 14. nov. o. »Sunday Dispacht« poroča v zvezi z obiskom rumunskega kralja v Londonu, da gre za bodočo angleško politiko na Balkanu, kjer Anglija nikakor ne želi izgubiti svojega vpliva. Italija in Nemčija morata računati z miroljubno politiko angleške vlade. Kralj Karol namerava ohraniti neodvisnost svoje države Rumunija je sedaj vsekakor odvisna od angleškega kapitala Ob priliki kraljevega obiska bodo tudi pogajanja za novo angleško posojilo 15 milijonov funtov. Rumunija bo v bodoče za ta denar odkupila od Anglije industrijske proizvode, urediti pa bo treba tudi nadaljnje razmerje med angleškimi in rumunskimi petrolejskimi družbami.

Pogreb žrtev požara v Marseilleu

Marseille, 14. nov. br. Danes je bil pogreb žrtev požara »Nouvelle galerie«. Med pogrebom so bile zaprte vse trgovine, banke in kavarne, sredi mesta pa je bil ustavljen ves promet. 48 krst so vozili na 12 vozovih, v hrastovi žari pa pepel s pogorišča, ki je predstavljal simbolično posmrtne ostanke zgorelih žrtev. Pred vozovi s krstami so peljali sedem voz vencev. Pogreb se je pričel ob 9.30 v navzočnosti notranjega ministra Sarrauta, civilnih in krajevnih oblasti ter konzularnega zbora. Molitve je opravil marsejski nadškof, nakar je govoril notranji minister Sarraut, ki je izrazil sožalje sorodnikom žrtev.

Med pogrebom sta se pripetila dva zelo mučna incidenta. Nekemu novinarskemu fotografu se je med fotografiranjem vnel film in je nastala eksplozija, pri kateri so bile tri osebe huje ranjene, po pogrebnih svečanostih pa je neki senegalski vojak, dodeljen policiji za vzdrževanje read, nenadoma pobesnel ter začel s puško udrihati po ljudeh. V nastali paniki je bilo 15 ljudi več ali manj hudo ranjenih.

Norveški kralj v Londonu

Oslo, 14. nov. AA. Norveški kralj je odpotoval v London, da obišče svojo obolelo soprogo.

Nov železniški direktor v Ljubljani

Beograd, 14. nov. p. Na predlog prometnega ministra je z ukazom kraljevih namestnikov **upokojen direktor železniške direkcije v Ljubljani Fran Bončina. Na njegovo mesto je imenovan za direktorja inž. Rudolf Kavčič, doslej pomočnik direktorja, za njegovega pomočnika pa dosedanji načelnik prometno-komercialnega oddelka železniške direkcije v Ljubljani Fran Hojs.**

Nova redna profesorja ljubljanske univerze

Beograd, 14. nov. AA. Imenovana sta na univerzi kralja Aleksandra I. v Ljubljani, za rednega profesorja geografije na filozofski fakulteti dr. Anton Melik, doslej izredni profesor, za rednega profesorja cerkvene zgodovine in druge pomožne zgodovinske vede na bogoslovni fakulteti pa dr. Josip Turk, doslej izredni profesor.

Sokolska tribuna v Mariboru zgorela

Maribor, 14. novembra.

Nocoj okrog 20.30 so prebivalci v bližini starega mestnega pokopališča ostrmeli spričo svita ognja, ki je hipoma zažarel za pokopališčem. Požar je nastal v tribuni na letnem telovadišču matičnega Sokola.

Z neverjetno naglico je ogenj zajel vso veliko tribuno. Že v naslednjih minutah so prihiteli Mariborčani peš, s kolesi in z avtomobili v Ljudski vrt. Ogenj pa je medtem naglo upepelil vso veliko leseno stavbo. V pol ure je pogorela do tal. Gasilci so zaman poskušali omejiti požar. K sreči tam blizu ni nobene druge stavbe, ki bi jo bil požar lahko ogrožal.

Tribuna je bila zelo prostorna. Na njej je bilo sedežev za 500 ljudi, pod njimi pa so bile garderobe. Matični Sokol jo je prevzel od SSK Maribora, ki je imel pred leti v Ljudskem vrtu svoje nogometno igrišče. Sokol je tribuno popolnoma prenovil in popravil. Škoda, ki jo je napravil požar, je ocenjena na 50 do 60.000 din. Kako je ogenj nastal, se še ne ve.

Vremenska napoved

Zemunska: Suho, hladno in pretežno vedro veme v vsej državi. Ponekod jutranje megle. Ponoči hladneje.

Zagrebška: Vedro in hladno.

Dunajska: Nobene bistvene spremembe sedanjega vremena, po večini oblačno, v dolinah megla, zjutraj mraz.

S Kajmakčalana do Subotice

Po 7. tednih zmagovitega pohoda je srbska armada pred 20. leti osvobodila Vojvodino

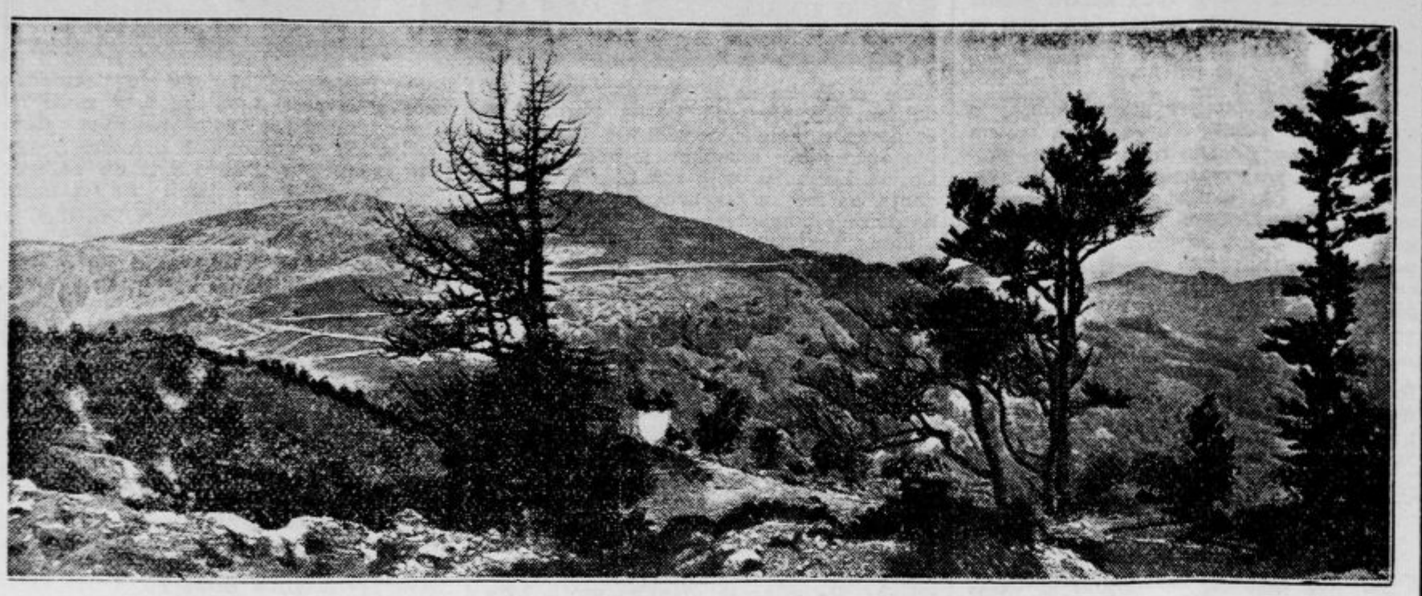

Pogled na Dobro Polje, kjer je junaška srbska armada z zavezniki prodrla solunsko fronto

Ljubljana, 14. novembra

Danes je poteklo dvajset let odkar je bila zaključena zmagovita pot srbske solunske armade, ki je od visokega Kajmakčalana, bregov Vardarja in dalje preko vse Srbije hitela k Dunavu, pa preko tega v noči 13. novembra 1918. zavzela najsevernejšo postojanko, Subotico. Po prvem odločilnem sunku 19. septembra 1918. je na solunski fronti sledil po 24. septembru nov prodor. Padel je Veles, Štip, Kratovo in Dušanovo Skoplje. Po velikih naporih je junaška srbska vojska zavzela Kumanovo, Vranjo in Leskovac, pregnala novo došle nemške divizije 9. in 10. oktobra južno od Niša in hitela dalje proti severu. Dne 15. oktobra je I. srbska armada pod poveljstvom slavnega vojvode Petra Bojovića vkorakala v Aleksinac, 16. je zavzela Kruševac, 19. Trstenik, 23. Paraćin, 25. Ćuprijo in Jagodino, 26. oktobra je padel v njene roke Kragujevac, 27. Svilajnac, 28. Požarevac, Palanka, Topola in Arandjelovac. Dne 29. oktobra je I. armija dosegla Dunav na črti Kličevo — ustje Morave, naslednji dan je bil osvobojen Ram, Smederevo in Grocka.

Medtem ko je II. armija pod poveljstvom vojvode Stepe Stepanovića osvobodila Užice, Novi Varoš, Prijepolje, Jugoslovenska divizija pa Kosovo, Metohijo, Skadar in Podgorico, je francoska konjeniška brigada pod vodstvom generala Gambette zavzela Pirot, Knjaževac, Zaječar in Negotin. Dunavska divizija I. armije je hitela k Beogradu. Dne 1. novembra ob 10 uri 30 minut se je eskadron srbske konjenice pod poveljstvom podporočnika Ivana Živaljevića ustavil na Kalemegdanu. Avstrijske in nemške čete so se naglo umikale iz Beograda ter porušile za seboj vse pontonske in železniški most. V noči so prednje srbske čete vkorakale v prestolnico, desna obala Dunava je bila prosta sovražnikov.

Razpoloženje v armadi je bilo odlično. Kljub temu, da so vojaki marširali mimo domačih krajev, ki jih že tri leta niso videli, je hrepenenje po domu premagala zavest, da je treba iti dalje, dalje še preko Dunava, Save in Drine, kjer čakajo bratje na svobodo, da jih redna vojska zaščiti pred razvratnostjo prevratnih dni v stari monarhiji.

Medtem ko so prva dva dni novembra srbske čete počivale, so se iz Rumunije umikali ostanki Mackensenove armade k Temišvaru. V Banatu je še bilo 9 avstro-ogrskih divizij, nemški alpinski armadni zbor, 217 in 219 nemška divizija in nekaj lovskih bataljonov. Z leve obale Dunava so se umikale te divizije k Temišvaru in Segedinu, od Beograda so se valile množice demoralizirane armade k Novemu Sadu, Senti in Subotici.

Dne 3. novembra je srbska vojska slovesno vkorakala v Beograd. V prestolnico sta istega dne prišla dva madžarska parlamentarca ter v imenu feldmaršala barona Kövesza javila razpad Avstro Ogrske, umor grofa Tisze in ponudila premirje. Italijani so ta dan zavzeli Trident in Trst, dne 4. novembra ob 10. je bilo zaukazano, da se ustavijo vsi boji. Vrhovno poveljstvo srbske armade je poslalo komandantu zavezniške vzhodne armade generalu Franchet D'Eperey-u navodila, naj se pri postavljanju pogojev za premirje z Avstro Ogrsko zahteva izpraznitev vsega jugoslovenskega ozemlja, katerega svoboda je bila že od zaveznikov priznana. V posebni zahtevi je bila podčrtana nujnost, da v zaščito jugoslovenskega prebivalstva srbska vojska zasede ves Banat in Baranjo do črte Maroš-Baja-Subotica-Pečuh-Drava. »Naša dolžnost in zgodovinska pravica je, je poudaril takratni prestolonaslednik Aleksander, »da se pobrigamo za zemlje, v katerih živi naš človek!«

Dne 4. novembra 1918. je I. armija prejela ukaz, da prestopi Dunav in zasede vzhodno črto Bela Crkva-Vršac-Temišvar. Izvidniške patrulje so na več krajih prešle veletok, okrog 15. ure se je na levi obali Dunava pri Pančevu pojavila deputacija meščanov, v kateri sta bila tudi dva avstrijska oficirja. Vzklikali so kralju Petru, Srbiji, srbski vojski in prosili, naj čimprej pridejo, mesto osvobodit. Zemun je bil že isto popoldne okinčan s srbskimi zastavami.

Naslednji dan, 5. novembra so prevažali prve srbske čete na levi breg Save in Dunava. Medtem so že došle v Beograd deputacije iz Zemuna, Pančeva in Osijeka, proseč Srbe, da čim prej zasedejo ta mesta. Zvečer so dospeli v Šabac delegati Narodnega veća iz Zagreba, Valerijan Pribičević, dr. Laza Popović in major Dragotin Perko. Dne 6. novembra zjutraj se je pojavila pred Beogradom ladja z odposlanstvom iz Novega Sada. Zastopniki Narodnega sveta in poveljnik petrovaradinske trdnjave so zaprosili Srbe, da zasedejo Novi Sad, v katerem so že zadržali 2000 srbskih bivših ujetnikov, da vzdržujejo red med umikom poraženih čet. Armadno poveljstvo je takoj poslalo v Novi Sad majorja Vojislava Bugarskega z 9 oficirji in 42 podčastniki, da prevzamejo vodstvo nad polkom.

Dne 6. novembra popoldne je priplula pred Beograd madžarska ladja z belo zastavo. Predsednik vlade, grof Karolyi se je s petimi parlamentarci izkrcal in se podal k srbskemu poveljstvu zaradi mirovnih pogajanj. Zvečer je prišlo v Beograd odposlanstvo iz Vukovara, zahtevajoč čim prej pomoči, da rešijo državi ladje v več milijonski vrednosti. Še večje število deputacij z onstran Save in Dunava je prišlo v Beograd naslednji dan. Istega dne je prišel v prestolnico Franchet D' Esperey in grof Karolyi je v mirovnih pogajanjih z njim dokazoval, da sedanja Madžarska ni tista kakor je bila prej, da je prijateljski usmerjena do zaveznikov in da naj izpraznjene madžarske pokrajine zasedejo francoske čete. General je odvrnil, do svojih čet nima na razpolago, zato bo okupirala zemljo zavezniška vojska, ki je najbližja, t. j. srbska.

Dne 7. novembra je srbsko vrhovno poveljstvo ukazalo, da zasedejo čete črto Bela Crkva-Vršac-Temišvar-Arad in nekaj desetin km vzhodno odtod. Na severu naj se čete ustavijo na liniji Segedin-Subotica-Baja. Ob 8. je bila konjiška divizija z navdušenjem sprejeta v Beli Crkvi. Dunavska divizija je zavzela Indjijo in osvobodila ves Srem. Dne 9. novembra so oddelki moravske divizije vkorakali v Pančevo, major Vojislav Bugarski je ob 10. dopoldne z 10 oficirji in 1000 možmi med nepopisnim navdušenjem ljudstva vkorakal v Novi Sad. Zaplenil je več topov, mnogo streliva, strojnih pušk in 16 letal, s katerimi so še isti dan poskušali polete. Nemci so se umikali k Subotici. V pristanišču so našli 6 remorkerjev in 60 vlačilcev z bogatim tovorom živil, benzina, masti in premoga. Istega dne je svečano vkorakal v Beograd prestolonaslednik Aleksander in se — Stari dvor je bil razdejan — nastanil v hiši gospe Krsmanovićeve, kjer je bilo 1. decembra 1918. tudi proglašeno zedinjenje.

Dne 10. novembra 1918. so Srbi zavzeli Vršac, 11. Vinkovce, kjer so zajeli 1500 Madžarov. Dne 12. novembra je prispel v Novi Sad štab dunavske divizije in bil od predstavnikov oblasti med navdušenimi ovacijami prebivalstva kralju Petru pospremljen v mesto. Na trgu sredi mesta so se ljudje bratili z oficirji in vojaki ter plesali z njimi kolo.

Dne 13. novembra so srbske čete prejele ukaz, da do polnoči, ko bo podpisano premirje z Madžari, brezpogojno zasedejo črto Baja-Subotica-Tisa. Na hitro roko so sestavili bataljon strelcev in baterijo ter jo vkrcali v vagone. Strojevodjo — nekega Madžara, so zastražili, da bi ne pobegnil. Za krujača so mu postavili Srba, ki je bil v civilu železničar. Ob 15. je vlak krenil iz Novega Sada na nevarno pot v 100 km oddaljeno Subotico. Ob 16. je vlak dosegel Novi Vrbas. V mraku, ko je med dežjem naletaval sneg, se je vlak ustavil v Bački Topoli. V Žedniku je poveljnik čet poslal v Subotico zastopniku Bunjevsko-srbskega veća sporočilo, da prihajajo srbske čete na pomoč.

V Sobotici je medtem vladala velika negotovost. Madžarski listi so pisali, da Srbi ne bodo prekoračili Dunava, nihče ni vedel, da je štab prodirajoče armade že v Novem Sadu. Okrog 18. ure se je srbski vlak z vojaštvom v strogi pripravljenosti bližal mestu. Na subotiškem kolodvoru je bila gomila odvrženih pušk, nedaleč proč pa množica ljudstva. Čim se je vlak ustavil, je zaorilo po peronu:

— Živela srbska vojska! Živela Srbija! Živela Jugoslavija!

Srbski oficirji s podpolkovnikom Živulovićem so izstopili, ženske so jih obsule s cvetjem. V imenu Bunjevsko-srbskega narodnega odbora jih je pozdravil umirovljeni polkovnik Šime Milodanović, Dr. Joca Manojlović je pozdravil Srbe kot osvetnike Kosova, ki jih v Subotici sprejemajo bratje iste krvi. Sledili so govori zastopnikov Madžarov, mestne občine in društev. Čete so se izkrcale, na kolodvoru je bila za ves promet odrejena stroga kontrola. V smeri k Baji je bil takoj odposlan del čet, na pošti uvedena telefonska vez z Novim Vrbasom. Na prebivalstvo je bil izdan proglas, naj se mirno zadrži.

Madžarski oficirji so ljubosumno gledali na početje Srbov. Naslednji dan, 14. novembra zjutraj je dospel v Subotico 8. pešadijski polk in dunavski artiljerijski poljski divizion. Za mestnega poveljnika je bil postavljen polkovnik Krupežević, čete so posedle vso obmejno črto Baja-Subotica-Tisa. Madžarska vojska se je morala umakniti in pustiti v mestu velike zaloge vojnega materiala. Subotica je čez noč postala živahno obmejno mesto in vojvodinski Slovani so bili vključeni v okvir velike, svobodne Jugoslavije.

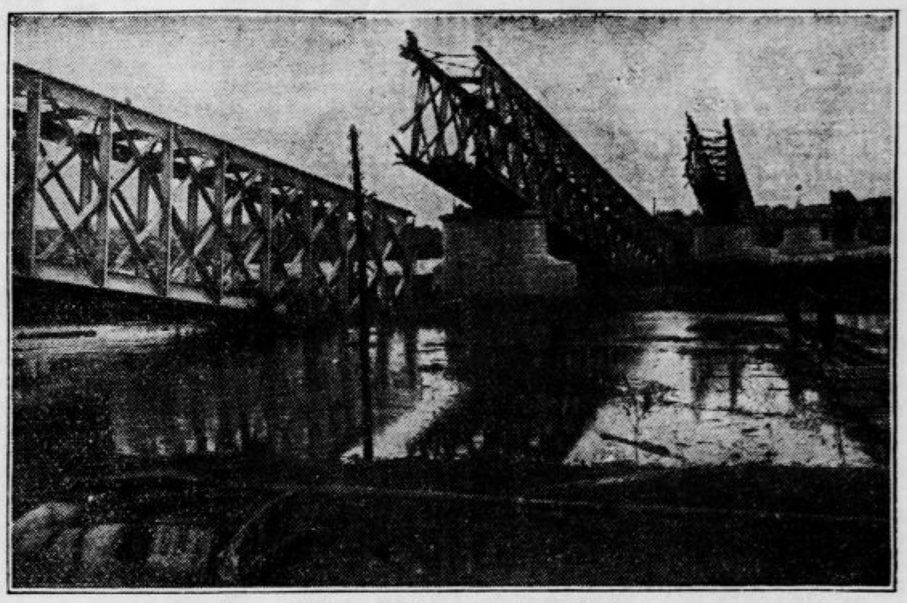

Zemunski železniški most, ki so ga Avstrijci na begu razstrelili

Artin

1-2 zrnci omogočata lahko normalno iztrebljenje. 2 kom. din 1.50; 12 kom. din 8.—; 60 kom. din 27.—.

Reg. S. br. 51.888-38

Skrb za strokovno izobrazbo kovinarjev

KID je ustanovila vajensko strokovno šolo

Jesenice, 14. novembra

Pred svetovno vojno je bila vsakemu delavcu dana možnost, da je lahko nekoliko pogledal v širni svet. Osobito kovinarji in rudarji so se zelo selili iz kraja v kraj, iz države v državo in celo preko morja v Ameriko, kjer so si širili strokovno znanje in kjer je bilo povsod dovolj prilike za delo in zaslužek. V železarnah in rudnikih na Zgornjem Štajerskem in v Šleziji ter na Vestfalskem so celi slovenski rodovi, ki se polagoma utapljajo v tujem svetu, da bo izginila vsaka sled za njimi. Tudi v naše kraje so pred vojno prihajali kvalificirani delavci iz drugih krajev, predvsem pa iz Zgornje Štajerske in Koroške, ki so se kot valjači in žičarji dobro uveljavljali v železarski industriji.

Danes pa so izmenjave kvalificiranih delavcev med državami skoraj nemogoče. Navezani smo skoraj popolnoma le sami na sebe, na lastne umske in fizične sile, ki izhajajo iz naših narodnih vrst, predvsem pa iz naše ožje domovine.

Če hočemo izdržati hude konkurenčne boje z velikimi železarnami Nemčije in Češkoslovaške, moramo vzgojiti zdrav, močan, odporen in strokovno usposobljen delavski naraščaj, ki bo lahko v najkrajšem času na najlažji način proizvajal čim večjo množino najbolje izdelanega blaga. Količina in kakovost blaga sta danes najvažnejši činjenici v vsakem gospodarstvu in v vsaki industriji.

Po zgraditvi novih in po obnovi starih obratov je vodstvo KID osredotočilo vso pozornost na vzgojo delavskega naraščaja. V septembru je podjetje poslalo 10 profesionistov z daljšo službeno dobo v državno rudarsko in plavžarsko šolo v Celje. Sedaj pa je ustanovilo lastno vajensko strokovno šolo za domač delavski naraščaj, ki je absolviral meščansko šolo in se izučil kakega rokodelstva. Na tej šoli bodo poučevali domači tehnični in upravni strokovnjaki. Letos je bilo v to šolo sprejetih okoli 20 učencev. Najboljši med njimi bodo prihodnje leto poslani na državno rudarsko šolo v Celje.

Kandidati za vajensko strokovno šolo so se morali podvreči psihotehnični sprejemni preizkušnji, katero so nekateri dobro prestali. Preizkušnja je dala zanimive rezultate in ugotovila posebne lastnosti kandidatov, ki se usposabljajo za to ali ono stroko.

Iz strokovno izvežbanega industrijskega naraščaja bodo izšli bodoči preddelavci, delovodje in morda tudi obratovodje. Iz njih bo nastal nov rod — močan, zdrav in odporen, ki bo lažje vzdržal hud konkurenčni boj, ki ga prinašajo nove razmere in čas.

Stari Emoni na sledi

Ljubljana, 14. novembra

V nedeljo smo na kratko poročali o zanimivi najdbi delavcev gradbenega podjetja Gradidom, zaposlenih pri kanalizacijskih delih na Gosposvetski cesti. Dobra dva metra pod nivojem so s krampi zadeli ob rimski sarkofag, ki je bil v zemlji še precej dobro ohranjen, a ko so ga skušali dvigniti, se je kamen zdrobil. V krsti so našli kosti odrasle ženske, sicer pa je bil grob — kakor kaže po navadi večina podobnih najdb na rimskih grobiščih — izropan. Samo ob vzglavju sta še zmerom ležali dve dobro ohranjeni lasnici.

Da je pod hišami in na stavbiščih našega mesta v zemlji še zmerom na prebitek zanimivega zgodovinskega gradiva, zlasti kar se tiče rimske Emone, nam priča tudi najdba, do katere je prišlo te dni na Aškerčevi cesti, kjer nasproti poslopja tehniške fakultete kopljejo temelje za zgradbo novega instituta za strojništvo. Delavci so naleteli na temelje velikega poslopja ali celega bloka hiš iz rimske dobe, kakor kaže, iz 3. ali 4. stoletja. Temeljni zidovi so še precej dobro ohranjeni, kakršnih v Ljubljani v novejšem času še niso mnogo odkopali, in nudi precej nazorno sliko o tem, kako so bili razdeljeni prostori v stari rimski meščanski hiši. Našli so tudi precej jasne obrise starinske centralne kurjave.

Teren ob Aškerčevi cesti je svoj čas raziskoval univ. prof. dr. Valter Schmidt, vendar je večina zdaj odkritega zidovja novega. Zdaj bodo izgotovili popoln načrt selišča, kar so ga odkrili, raziskovanja pa ne morejo nadaljevati, dokler bodo trajala gradbena dela na novi stavbi. Odkopavanje nadzoruje kustos Narodnega muzeja dr. Rajko Ložir, načrte pa bo iz ljubeznjivosti napravil inž. Černjač.

Odlični gost iz Anglije

V Londonu je bil pred nekaj leti pod pokroviteljstvom angleškega kralja ustanovljen British Council, to je britanski svet za odnošaje med drugimi narodi. Predsednik tega sveta je lord Tyrrell of Avon, generalni tajnik pa polkovnik Charles Bridge. Namen britanskega sveta je pospeševanje spoznavanja angleških prilik in kulture pri drugih narodih ter omogočavanje studija v Angliji itd.

Gen. tajnik te organizacije g. polk. Charles *Bridge* je v zadnjem času obiskal tudi Jugoslavijo ter vsa važnejša mesta in včeraj tudi Angleško društvo v Ljubljani. Pripeljal se je v spremstvu britanskega konzula v Zagrebu g. T. C. Rappa v nedeljo zvečer v Ljubljano, kjer so ga na kolodvoru sprejeli funkcionarji Angleškega društva s predsednikom g. dr. F. Majaronom na čelu. Včeraj dopoldne je odlični gost obiskal rektorja ljubljanske univerze dr. R. Kušeja zaradi vspostavitve čim tesnejših kulturnih stikov med obema narodoma in si potem ogledal zanimivosti Ljubljane, osobito njene starinske zanimivosti ter obiskal tudi ljubljanski grad. Opoldne mu je Angleško društvo priredilo v restavraciji Slamič kosilo, nakar si je v spremstvu predsednika dr. Majarona in podpredsednika društva g. dr. Vaso Suyerja na kratkem izletu z avtomobilom ogledal okolico Ljubljane ter pri krasnem vremenu občudoval diven razgled na Kamniške planine. V Kamniku je obiskal tudi znanega zbiratelja starin g. Sadnikarja, kjer ga je presenetila res lepa zbirka.

Zvečer mu je Angleško društvo v svojem lokalu na Kralja Petra trgu 8 priredilo čajanko, kjer ga je v navzočnosti številnega članstva pozdravil predsednik g. dr. F. Majaron. G. polk. Charles Bridge se je v kratkem nagovoru zahvalil za prijetno bivanje v Ljubljani, poudarjajoč, da je veselo presenečen nad delovanjem društva, nad vzorno urejeno knjižnico in tečaji angleškega jezika, ki jih društvo prireja; obljubil je društvu vso podporo britanskega sveta ter ostal dalj časa na čajanki v prijetnem razgovoru s člani društva. Ponoči se je odlični gost odpeljal proti Dunaju.

Redka starost

Ljubljana, 14. novembra

90-letnico svojega rojstva je te dni praznovala v krogu svojih dragih gospa Marija vd. Maurin, roj. Valenčič. Rojena je bila v burnem letu 1848, v Bitinjah pod Premom na Notranjskem. Zibelka ji je stekla v veliki in nekdaj zelo ugledni hiši Valenčičevih ob ropotu mlinskih koles ob bistri Reki. Največji del svojega življenja pa je jubilantka preživela v Trstu v krogu svoje rodbine, v kateri je vladal po njeni zaslugi vedno strogo naroden duh. Bila je vedno zavedna in navdušena Slovenka ter je vedno spremljevala ves narodni pokret na Tržaškem. Bila je od vsega začetka članica narodnih društev ter se je vedno rada udeleževala vseh pomembnejših narodnih prireditev v Trstu in okolici. Po smrti svojega moža, par let po prevratu se je za stalno preselila k svoji hčerki v Ljubljano, kjer preživlja mirno in spokojno leta, ki so ji še namenjena. Z vsem srcem je vzljubila svojo novo domovino.

Kljub tako visoki starosti in raznim bridkim udarcem usode in razočaranj, ki tudi njej niso bila prihranjena, je gospa še vedno čila in zdrava. Opravlja še vedno njene gospodinjske posle, duševno pa je še tako sveža, da se še vedno zanima za vse dogodke v stari in novi domovini in po širnem svetu, saj čita vsak dan svoje časopise od začetka do konca. Vedno je šla z duhom časa naprej ter se prilagodila vsem novim razmeram. Ve mnogo zanimivega pripovedovati o »starih dobrih časih«, ker si je ohranila kljub vsemu smisel za humor.

K iskrenim čestitkam svojih znancev in prijateljev se pridružujemo tudi mi ter ji želimo še mnogo let mirnega in srečnega življenja.

Še spomini na ljubljansko cukrarno

Tudi Zagorje ima svoj delež na obstoju cukrarne

Zagorje, novembra

Kronist, ki je zbral v nedeljski številki zanimive podatke o stari ljubljanski cukrarni, navaja med drugim poročilo »Novic« z dne 1. septembra 1858., kjer pravi proti koncu med drugim tudi, da bo dolgo »terpelo, preden bodo sezidali novo fabriko na požarišču stare, pa bo mogla varniši zidana biti, kakor je bila **ta** ali pa **una**, ki je pred 28 leti na istem mestu tudi od verha do tal pogorela, kjer dandanašnji predilnica stoji, če ne se bo tretjič ravno tista nesreča zgodila, ktero...« itd. Iz vrstic je razvidno, da je pred požarom leta 1858. že prej enkrat in sicer, po »Novicah«, cukrarna pogorela pred 28. leti, kar bi bilo kar istega leta, ko so jo, namreč leta 1830. dogradili. Po nemško pisanih spominih zagorskega trgovca in podjetnika g. Andreja Mihelčiča, izvirajočih iz leta 1881., pa se da s popolno gotovostjo določiti datum tega velikega požara, ko je pogorela »una« cukrarna. Kronist A. Mihelič piše med drugim:

»Dne 9. februarja 1834., ko sem šel od infanterije v Ljubljani k artiljeriji v Gradec, sem, ko smo marširali po Dunajski cesti, še videl, kako se je valil dim proti oblakom, ko je pogorela prejšnja cukrarna, ki je stala na mestu sedanje (1881.) predilnice. Ko pa je pogorela druga cukrarna, sem bil pa že v svoji takratni »zemeljski-časni« domačiji v Toplicah pri Zagorju.« Ker nimamo vzroka dvomiti v podatke omenjenega kronista, ki je napisal in zapustil precej zanimivih in zanesljivih spominov na Zagorje, in pa ker po vsej priliki trenutno niso na razpolago drugi pisani ali tiskani viri in poročila, je torej cukrarna prvič pogorela četrto leto po svoji dograditvi leta 1834. v letu rojstva Bleiweisovih »Novic«. Torej ne pred 28. leti, temveč pred 15. leti, računajoč od drugega požara l. 1858., a pred 95 leti od danes.

Štiri ali pet let po požaru, v letih 1838. in 1839. pa so začeli voziti iz Zagorja prvi vozovi premog v Ljubljano za cukrarno oziroma rafinerijo. Takrat namreč še ni obstojala železnica in se je ves promet vršil po slabih cestah preko Lok na Trojane in od tam po veliki cesti proti Ljubljani. Omenjenega leta je tako zvana c. kr. privilegirana rafinerija sladkorja v Ljubljani, čije lastnika sta bila že dve leti dunajska bankirja Arnstein in Eskeles, kupila od »Združbe na Savi« štiri tako zvane jamske mere v katastralni občini Loke. Tudi v kat. občini Šemnik sta posedovala dve jamski meri. Če računamo jamsko mero dobrih 9 ha, so ljubljanski podjetniki imeli v svoji posesti dobrih 54 ha površine, izpod katere so pridobivali premog za svoje potrebe. Na osnovi nadaljnih podatkov, ki jih je objavil inž. Jože Železnik l. 1932. v »Rudarskem vestniku« v zvezi z zgodovino premogovnika Zagorje, posnemamo, da je bil najvažnejši rov Združbe ljubljanske sladkorne rafinerije Viljemov rov, izkopan l. 1838. V l. 1843. je začela kopati ta združba skozi več jamskih mer Združbe ob Savi, ki ji je dovolila to služnost, v svojo Viljemovo jamsko mero t. z. v Dokopni, pozneje Ljubljanski podkopni ali spodnji rov imenovan, s čimer se je pripravljala na večjo prodajno možnost po otvoritvi Južne železnice, medtem ko je do tega leta (1849.) največ premoga sama porabila za obratovanje svojih podjetij v Ljubljani. Ta Dokopni rov se je končal pod že takrat bivšo vasjo Podgorška in je ležal približno 10 sežnjev nižje od Viljemovega rova.

Tako je imela večinoma v posesti in odkopavala južno krilo kisovške kadunje Združba ljublj. rafinerije, severno krilo te kadunje pa Združba ob Savi. Ko so leta 1845. začeli graditi odsek južne železnice Celje—Ljubljana, je Združba ob Savi začela graditi sporazumno z Združbo ljubljanske rafinerije, ki se je v kraju imenovala Združba v Lokah in Šemniku I. (poleg tega je obstojala še Združba Šemnik II., lastnik Janez Baumgartner & Comp.), — Maksov rov, ki je bil dokončan okoli l. 1868. Imel je takrat dolžino 1651 m in poprečni vzpon 4 promile. Obzidali so ga s 15 cm debelim zidom. Toda že tri ali štiri leta prej, leta 1862. ali pa 1863. je prešlo vse ljubljansko imetje v roke Združbe ob Savi, predhodnici Trboveljske premogokopne družbe, ki je postala popolna in edina lastnica vseh jamskih mer s 1. junijem 1880.

Iz navedenega je razvidno, da se je ljubljanska cukrarna in rafinerija zelo živahno udeleževala v naši premogarski dejavnosti ter s tem v precejšnji meri pospeševala splošni razvoj našega rudnika, saj je pridobivala pri nas premog skozi 25 let. Če upoštevamo takratne slabe prometne zveze, bi utegnilo obveljati, da je bila kisovška premogarska kadunja ves ta čas, če ne baš edini, pa vendar najizdatnejši vir za ljubljanske obrate cukrarne. Prodaja jamskih mer leta 1863. pa je bila le razumljiva posledica katastrofe, ki je leta 1858. zadela cukrarno s tem, da je, kakor znano, do tal pogorela ter se pozneje ni obnovila.

Omenjene navedbe je, kakor že povedano, povzel pisec pričujočih vrst iz spominov pokojnega A. Mihelčiča iz Toplic pri Zagorju in iz študija razvoja zagorskega premogovnika, ki jo je objavil inž. J. Železnik iz Trbovelj v »Rudarskem vestnika leta 1932.

A. A.

J.N.A.D. JUGOSLAVIJA

DOBRODELNA AKADEMIJA

19. t. m. KAZINA ob 20.

Plesni orkester Ljubljanskega Sokola — Plesni mojster g. Jenko

Domače vesti

• Madžarska telovadna zveza se je obrnila na Savez Sokola kraljevine Jugoslavije s prošnjo, naj dovoli bivšemu olimpijskemu zmagovalcu in članu Sokola v Mariboru Leonu Štuklju, da sodi kot nevtralni sodnik pri mednarodnem telovadnem srečanju med telovadnimi zastopstvi Italije in Madžarske. Na tem tekmovanju, ki bo 4. decembra v Budimpešti, bi sodili tudi olimpijski prvaki Pelle in Bralla, poleg drugih znanih telovadcev. Sokolski savez je odgovoril madžarski telovadni zvezi, da v načelu nima nič proti sodelovanju Leona Štuklja kot nevtralnega sodnika na tem nevtralnem dvoboju. Zveza je Madžarom dejala, naj se neposredno obrnejo na Leona Štuklja v Mariboru. Danes je Štukelj sporočil, da je povabilo sprejel.

• **Nemški konzulat v Ljubljani** v sredo 16. t. m. ne bo uradoval.

• **Iz davčne službe. Za višja davčna** kontrolorja v 6. skupini (ne v 7., kakor smo napačno poročali) sta napredovala Josip Eržen v Ljubljani in Stanko Pleskovič v Laškem, doslej davčna kontrolorja v 7. skupini.

MOŠKE ZIMSKE SUKNJE:
VELOUR . m DIN 190.—
SHETLAND ZA STRAPAC m DIN 190.—
in 220.—
MANUFAKTURA
F. KS. SOUVAN
MESTNI TRG 24.

• **Zahteve odvetniških pripravnikov v Beogradu.** V nedeljo je bila v Beogradu glavna letna skupščina Združenja odvetniških pripravnikov, na kateri so se govorniki pritoževali, da se odvetniška zbornica ne briga za odvetniške pripravnike. Pripravniki se morajo še vedno boriti za najosnovnejše pravice, kakor za priznanje minimalnega honorarja, za določitev delovnih ur, za nagrade čezurnega dela, za pokojninsko zavarovanje, za odpovedni rok, za dopuste itd. Od odvetniške zbornice smo zapuščeni, pravijo odvetniški pripravniki, in to menda zaradi tega, ker vidijo odvetniki že zdaj v nas svoje konkurente. Lani je izšlo iz naših vrst kakih 60 odvetnikov, prihodnje leto pa jih bo še enkrat toliko. Ostro so nastopili zborovalci tudi proti onim odvetniškim pripravnikom, ki so pripravniki samo po imenu ter postanejo odvetniki takoj, ko na papirju odslužijo predpisano dobo. Odvetniška zbornica bi morala sama skrbeti, da bi vsi odvetniški pripravniki tudi delali v pisarnah. Onim, ki ne delajo, naj bi se brez izjeme prepovedalo polaganje odvetniškega izpita.

Bodoče matere morajo skrbeti, da se izognejo vsaki lenivosti prebavil, posebno zapeki z uporabo naravne »Franz-Josefove« grenčice. — »Franz-Josefova« voda se lahko pije in deluje v kratkem času brez neprijetnih pojavov.
Ogl. reg. S. br. 15. 485-35

• **Nov dobrodelni sklad velikega dobrotnika.** Sarajevski industrijec Avram Levi Sadić, ki je lani poklonil Rdečemu križu dva milijona dinarjev vredno poslopje z zemljiščem vred, je zdaj pisal sarajevski obrtni zbornici, da je pripravljen vložiti 600.000 din v sklad, iz katerega naj bi dobivali vsako leto denarno nagrado in podporo najboljši pek iz mesta ter najboljša mlekarja in sadjarja mesta in okolice. Avram Sadić naglaša v svojem pismu, da ustanavlja podporni sklad zaradi tega, ker so kruh, mleko in sadje najvažnejši živež in je treba dati z nagradami priznanje in vzpodbudo onim, ki za ta prepotrebni živež najbolje skrbijo. Po njegovem mnenju naj bi znašale letne nagrade po 10.000 din.

• **Motorni vlaki dobijo tretji razred.** Po predlogu posebne komisije je generalna železniška direkcija sklenila, da bodo v kratkem uvedli motornih vlakih vagone tretjega razreda. Ravno tako je bilo tudi sklenjeno, da bodo odslej motorni vlaki vozili samo podnevi in da bo vozni red urejen tako, da bodo imeli v Sarajevu in v Slavonskem Brodu motorni vlaki zvezo z nočnimi brzovlaki. Po novem razporedu bo v motornih vlakih prostor za 14 potnikov prvega, za 50 potnikov drugega in kakih 60 potnikov tretjega razreda.

• **Družba sv. Cirila in Metoda** prosi svoje podružnice, da nakažejo prispevke za leto 1938 po položnici vodstveni blagajni.

• **Poročila sta se 12. novembra** članica profesorskega zbora drž. konservatorija Majda **Lovšetova** in klavirski in orgelski virtuoz Čedomil **Dugan**, član profesorskega zbora drž. muzičke akademije v Zagrebu.

• **Železniške legitimacije za državne upokojence.** Vsi državni upokojenci (-ke), ki so zase in za svoje rodbinske člane dobili železniške legitimacije od dravske finančne direkcije, naj jih radi podaljšanja veljavnosti za prihodnje leto predložijo tej direkciji že v drugi polovici meseca decembra, da jih bodo lahko uporabljali za vožnjo takoj v začetku leta 1939. Vsaki legitimaciji je treba priložiti železniško znamko za 2 din, ki se kupi pri blagajni železniške postaje. Znamke ne sme nihče nalepiti v legitimaciji. Predložene poštne znamke ali kolke bo direkcija upokojencem vrnila, ker jih ne more uporabiti. Prav tako ne bo direkcija sprejemala gotovine, ker nima železniških znamk v zalogi. Razen železniške znamke mora vsak upokojenec predložiti kupon (odrezek) čekovne nakaznice, po kateri je prejel pokojnino za zadnji mesec. Brez tega dokazila se veljavnost legitimacije ne bo podaljšala, ker se sicer ne more ugotoviti prosilčeva istovetnost. Prav tako mora poslati kupon čekovne nakaznice, kdor prosi za novo železniško legitimacijo.

Lepe in negovane lase dosežete z uporabo FORVIL-HAIR-OIL — olja za lase. Dobi se v parfumeriji **»NADA«, Frančiškanska** ulica, Ljubljana.

• **Smrt nekdanjega voditelja srbskih liberalcev.** V Šabcu je umrl Mihailo Škorić, ki je igral nekdaj v političnem življenju Srbije važno vlogo in je bil dolga leta poslanec in vodja nekdanje srbske liberalne stranke. Rodil se je leta 1868. v Bijeljini, kjer je bil njegov oče Jovan vodja bosanskih Srbov. Ko je bil Mihailo 4 leta star, je njegov oče z vso družino pribežal v Srbijo in se naselil v Šabcu. Po dovršenih pravnih študijah je Mihailo Škorić nastopil službo pri okrožnem sodišču v Šabcu, a je moral zaradi političnega delovanja v vrstah opozicionalne liberalne stranke državno službo opustiti. Postal je urednik lista »Liberal«. Za narodnega poslanca liberalne stranke je bil izvoljen leta 1896. in v parlamentu je zastopal mačvanski okraj polnih 16 let. Ko se je liberalna stranka razšla, se je Škorić pridružil demokratom. Kot javni delavec in tudi kot odvetnik je užival velik ugled.

Za vse ljudi, ob vsakem času
MOTOHOVA KAVA
Vodnikov trg 5, tel. št. 2577;
Krekov trg 11, tel. št. 2348.

• **Umrl je bivši Abdul Hamidov gardist.** Te dni je umrl eden izmed najstarejših Sarajevčanov, Asif efendi Sočo, ki je bil star nekaj nad 90 let. Od mladosti je dolga leta živel v Turčiji in več let je služil v gardi in telesni straži sultana Abdula Hamida. Ko je svoj rok odslužil, je dobil lepo odpravnino in ko se je vrnil domov v Sarajevo, je začel s tem denarjem trgovati in prislužil si je skromno imetje.

ZIMSKI PLAŠČ, SUKNJO ali OBLEKO boste imeli res DOBRO in po OKUSU, ako boste kupili v
novi manufakturi
Pred Šenklavžem!
LJUBLJANA — Pred Škofijo 13.

• **Kvarjenje vina** je za gospodarstvo veliko zlo. Našemu znanemu industrijcu in strokovnjaku v vinarski stroki g. Ludevitu Kaiserju, lastniku L. R. C. v Zagrebu, se je posrečilo po mnogih poizkusih v kletarstvu konstruirati aparat, ki je prišel v promet pod imenom »Kaiserjev bisulfator«. Ta aparat se da na zgornjo odprtino soda, katerega hočemo nastaviti, in z njim se prepreči dohod nečistega zraka, ki kvarno učinkuje na vino v nastavljenem sodu. Na ta način prihaja pri odtakanju vina iz soda skozi aparat samo filtrirani in desinficirani zrak in se tako prepreči vsak škodljiv razvoj bacilov v vinu. V sodu, ki ima tak aparat, se vino ne more nikdar pokvariti, skisati ali pa postati motno, dokler ni vse iztočeno. Aparat je pri merodajnih činiteljih naletel na najpopolnejše razumevanje, interesenti, ki so si ga nabavili, pa imajo od njega odlične uspehe in koristi. S tem izumom ima naše vinarstvo novo, zelo koristno pridobitev, katero je treba pozdraviti z največjim zadovoljstvom. Podrobnosti so v današnjem oglasu lista.

»Oven« terpentinovo milo je izdelek najstarejše domače tovarne mila Ignac Fock iz Kranja. Dolžnost Slovenk je, da rabijo to odlično milo.

• **Sam je kopal in topil železno rudo.** V vasi Sasinu blizu Sanskega mosta živi 80 letni Marijan Lovričić, ki je bil rudarski podjetnik, delavec in tudi topilničar vse v eni osebi. Na posestvu, ki ga je podedoval, je izsledil železno rudo, katero je sam kopal, na primitivne načine tudi topil in potem prodajal. Tako je obratoval več desetletij in le redkokdaj je imel najete kake pomočnike.

• **Društvo ljubiteljev ptic v Splitu,** ki šteje nad sto rednih članov, je na svojem občnem zboru sklenilo razširiti svojo propagando za varstvo koristnih ptic in uvesti še močnejšo akcijo proti brezsrčnemu ubijanju ptic. Društvo je v najožjih zvezah z ornitološkim zavodom v Zagrebu in po njegovih navodilih so člani društva obročkali in potem izpustili že nad 5000 ptic-selilk.

Sleherni se boji umreti, pa vendar se vsak sam ugonablja!
Prvi jesenski prehlad je najnevarnejši! — Kupite si original **Wimpassing**, na nov način toplo vulkanizirani termofor! Ne bo Vam žal. **Drogerija Gregorič dr. z o. z. Ljubljana,** Prešernova ul. 5.

Iz Ljubljane

u— **Naš šahovski velemojster g. Vasja Pirc,** je dobil vabilo za udeležbo na običajnem vsakoletnem božičnem šahovskem turnirju v Hastingsu. Poleg Pirca so od inozemcev povabljeni še bivši svetovni prvak dr. Euwe, madžarski mojster Szabo, Holandec Landau in v Londonu živeči Dunajčan Klein. Nadalje bo igralo še 5 Angležev, ki trenutno še niso določeni.

u— **Okrajna organizacija JNS za Krakovo in Trnovo** obvešča članstvo, da je po dolgi in mučni bolezni umrl bivši agilni odbornik tovariš Kovačič Avgust, katerega bomo spremljali na zadnji poti danes v torek 15. t. m. ob pol 14. iz hiše trpljenja v mestni koloniji št. 275. na Cesti dveh cesarjev k Sv. Križu.

u— **Opazovanja letalca v zraku.** Danes 15. t. m. bo predaval pod okriljem Prirodoslovnega društva v mineraloški predavalnici univerze g. dr. Stane Rape o opazovanjih letalca v zraku. Začetek ob 18.15.

u— **Predavanje v društvu »Pravniku«.** V sredo 16. t. m. ob 18. bo v dvorani štev. 79. justične palače univer. profesor g. dr. Milan Škerlj nadaljeval in končal svoje predavanje o poslovanju gospodarskih zadrug.

u— **Iz Pariza** se je ravnokar vrnila po daljšem bivanju gdč. Lenka Sarkova z najnovejšo kolekcijo zimskih modelov. Moda zimskih klobukov je zelo interesantna, ker se povsem razlikuje od dosedanje, na kar se posebno opozarja cenjene dame. K ogledu vseh modnih novosti vljudno vabi salon Mimi Sark, Kreditna banka, IV. nadstr.

u— **Društvo Rejec malih živali v Ljubljani** priredi 16. t. m. predavanje o reji malih živali v prostorih zveze, Karunova ulica 10. (za trnovsko cerkvijo). Pričetek ob 20. Vstop prost. Vabljeni so vsi, ki se zanimajo za rejo malih živali.

u— **Ljubljanska sadjarska in vrtnarska podružnica** ima naslednje predavanje v **sredo dne 16. t. m. ob 19.** (sedmi) uri zvečer v kemični dvorani na I. drž. realni gimnaziji (realki) v Vegovi ulici. Predaval bo g. nadzornik mestnih nasadov Anton Lap o »Pomenu vrtnarstva za meščana«. Vstop prost. Člani in gostje vabljeni.

u— **Staršem in vzgojiteljem meščanske šole na Viču.** Danes ob 19. ima društvo meščanska šola in dom svoj 4. redni letni občni zbor v telovadnici šole. Vabite se, da se tega občnega zbora polnoštevilno udeležite.

u— **Nadaljnja dela na Žalah.** Vhodno stebrišče s stranskima poslopjema na Žalah bo v kratkem dozidano do vrha in že je mestna občina razpisala tudi licitacijo težaških, zidarskih, železobetonskih, tesarskih, kleparskih, mizarskih, umetnokamnoseških in steklarskih del za vse kapelice, kjer bodo umrli posamezno ležali na mrtvaškem odru, nadalje za molilnico, prav tako pa tudi za upravno poslopje Mestnega pogrebnega zavoda z garažo, ker se Mestni pogrebni zavod s skladišči, delavnicami, garažo in pisarnami tudi preseli na Žale, v središču mesta pa odpre samo pisarno za sprejem pogrebov. Razpis bo objavljen v prihodnji številki »Službenega lista« in bodo ponudbe odprte že 25. novembra, da bodo Žale lahko že prihodnje poletje služile svojemu namenu.

NIHČE naj ne zamudi mojsterskega velefilma **Sadovi zemlje** KINO MATICA 21-24 ob 16., 19. in 21. uri

u— **JNAD Jugoslavija** bo priredila 19. t. m. ob 20. v Kazini dobrodelno akademijo v zimsko pomoč revnim tovarišem. Pri koncertu sodelujejo gdč. Polajnarjeva in gg. Lupša, Demšar, Prek. Pri plesu po akademiji bo igral plesni orkester Ljubljanskega Sokola, ples bo vodil plesni mojster g. Jenko. Pozivamo vso nacionalno javnost, da se prireditve, katere čisti dobiček je predvsem namenjen revnim nacionalnim študentom, v čim večjem številu udeleži.

u— **V »Soči«** bo predaval 19. t. m. ob 20.30 pri **»Levu«** naš dobro znani odlični predavatelj mestni zdravniški svetnik **g. dr. Mis Franta »o skritih sovražnikih našega zdravja.«** Predavanje bo poljudno predočilo zgodovino iskanja vzrokov bolezni, zlasti onih, ki nastopajo v velikem številu. Pojasnjevalo bo življenje in opasnost povzročiteljev bolezni, s katerimi prihajamo dnevno na najraznovrstnejši način v dotiko, vhodišča v telo ter naravne in umetne obrambne sile človeka. Vabimo vse člane in prijatelje k temu zelo poučnemu predavanju. Vstop vsem prost.

u— **Koncert ljubljanske Filharmonije,** ki je bil najavljen za 18. t. m. in ki mu je na sporedu poleg Bacha, Mozarta in Musorgskega nekaj najnovejših skladb Blaža Arniča, je preložen na 28. t. m. ker je dirigent Lovro Matačić te dni po nujnem poslu zadržan. V celoti ostane prvotno objavljeni program nespremenjen, prav tako veljajo že kupljene vstopnice za 28. t. m.

u— **Nesreča pod avtomobilom.** Včeraj so na kirurški oddelek pripeljali 31-letnega pečarja Franceta Bukovca, stanujočega v Kamniški ulici in zaposlenega pri Battelinovem gradbenem podjetju. Včeraj ga je pri Mengšu podrl neznan avtomobilist in mu prizadejal precej hude poškodbe. Žrtev prometne nezgode je postal tudi Damjan Kurent, sluga Prve hrvatske štedionice iz Beethovnove ulice. S kolesom je tako nesrečno padel, da so ga morali prepeljati v bolnico.

u— **Razširjenje nove državne ceste proti Dolenjski.** Da bo možno zadostiti čim večjemu razvoju, ki ga nalaga naša dolenjska stran naraščajočemu tovornemu in osebnemu prometu, so morali razbremeniti ozko Karlovško cesto in Florijansko ulico s tem, da bodo polagoma odprli vzporedno cesto preko Prul in Grudnovega nabrežja, ki je na nekaterih točkah tako ozko, da bo treba temeljito razširiti sedanje neustrezajoče cestišče. V to svrho je mestna občina ljubljanska odkupila od gospe Albe Stojkovičeve, rojene Koschierjeve, Pred Prulami štev. 23 del parcele štev. 12—1 z vrtom v izmeri 112 kvadratnih metrov po 200 dinarjev, kar znese 22.400 dinarjev. To zemljišče je vpisano pod vložno štev. 5 katastralne občine Karlovško predmestje. Izkopani material, ki je močno oviral celo osebni promet na Dolenjski in Karlovški cesti, so pridno dovažali z vozovi in avtomobili na Grudnovo nabrežje, kjer so posekali še nekaj košatih kostanjev. Zatrjuje se, da bo treba za splaniranje tega oddelka nove državne ceste nekaj nad tisoč kubikov nasipanega materiala, ki ga bo še mnogo dala precej znižana Karlovška cesta. Polovico Grudnovega nabrežja so že nasuli, za drugo polovico pa dovažajo material kar v rezervo. Vrše se tudi pogajanja s poštnim ravnateljstvom za odkup dolgega neokusnega zidu ob poštno-direkcijskem vrtu. Celotna cesta bo znivelirana šele prihodnjo spomlad, ko se bo zemeljski usad malce usedel.

u— **Dve žrtvi weekenda.** V nedeljo zvečer so mestni reševalci prepeljali na kirurški oddelek 71-letnega občinskega reveža Janeza Matičiča, stanujočega v Krakovski ulici. Ko se je vračal po stopnicah iz znane kleti Konzumnega društva na Kongresnem trgu, je tako nesrečno padel, da si je prebil lobanjo. Prav nerodne nezgode je bil deležen 25-letni študent Vojteh K. z Dolenjske ceste. Neka ženska mu je v gostilni treščila kozarec v obraz in mu razbila nos.

Danes premiera najveselejše burke sezone! Humor, smeh in šala od začetka do konca! Film, kot ga še niste videli!
Na splošno željo občinstva predvajamo film **TAMARA** še danes ob 14.30 nepreklicno zadnjikrat!
IGNAC
po istoimeni francoski opereti **Jeana Mausa**
V glavni vlogi najboljši francoski komik **FERNANDEL,** ki prekaša celo češkega »Švejka«.
KINO SLOGA, tel. 27-30 ob 16., 19. in 21.

HITITE IN PRESKRBITE SI ČIMPREJE VSTOPNICE ZA NAJLEPŠI FILM VSEH ČASOV prekrasno **DISNEYJEVO** umetnino po pravljici bratov GRIMM. — **Snegulčico IN SEDEM ŠKRATOV**
KINO UNION Tel. 22-21 Predstave ob 16., 19. in 21. uri

u— **Poslovanje blagajne in paketnega oddelka na pošti Ljubljani 1.** V sredo 16. t. m. prične poslovati blagajna pošte Ljubljane 1 v preurejenih prostorih v prvem nadstropju. Dne 17. t. m. se spet uvede sprejemanje paketov pri tej pošti.

u— **Že od davnih časov sv. Martina** je bridka resnica, da morajo mnogi ljudje prositi miloščine pri onih, ki imajo zemeljske dobrine v izobilju. Prav tako je bridka resnica, da zadenejo prošnje siromakov često na gluha ušesa in neusmiljena srca. Zato s pesnikom upravičeno tožijo: **»Kožuhe molji skopcem žro, a nago naše je telo«.** — V Ljubljani je revežev dovolj in ni treba, da bi kožuhe molji glodali. Vsako sredo morete oddati obleke, perilo, obutev, posteljnino in drugo blago na stojnici mestnega socialnega urada na trgu pred Vodnikovim spomenikom. Storite, da ne bodo pesnikove besede veljale za naše mesto, o katerem gre glas, da ima dobrosrčne meščane.

u— **Specializirali so se na sladek plen.** Te dni je policija aretirala nekega delavca z Rudnika, ki je v družbi z nekim tovarišem iz Daljne vasi pred tedni vlomil v klet št. 6. v Tavčarjevi ulici. Odnesla sta celo majhno zalogo sladkih in opojnih reči: kakšnih 30 steklenic malinovca pa nekaj bermeta, likerja in fruškogorskega bisera. Pajdaša iz Daljne vasi je policija že svoj čas zajela in izročila sodišču, zdaj pa bo še Rudničan poromal za njim.

Iz Celja

e— *Jubilejni koncert CPD.* Celjsko pevsko društvo je priredilo v soboto zvečer v veliki dvorani Narodnega doma dobro obiskan koncert, ki je bil združen s proslavo 10-letnice udejstvovanja g. Peca Šegule kot pevovodje CPD. Spored koncerta je obsegal naše umetne in narodne pesmi, ki jih je Celjsko pevsko društvo v teku let že izvajalo. Najprej je nastopil mešani zbor, ki je discipliniran in vravnovešen ter prožen in dinamičen. Zbor je pel v splošnem točno in solidno. Najbolj so ugajale Foersterjeva »Ljubica«, Savinova »Večernica« (ob spremljevanju pianistke gdč. Milene Oražmove) in Adamičeva »Kresovale tri devojke«. Po nastopu mešanega zbora je predsednik CPD g. prof. Fink v lepem govoru orisal požrtvovalno, vztrajno in uspešno delovanje pevovodje g. Šegule v zadnjih 10 letih, v katerih je vodil g. Šegula pevski zbor od uspeha do uspeha. CPD je priredilo pod vodstvom g. Šegule v zadnjih desetih letih 27 samostojnih koncertov v Celju in 13 v raznih krajih izven Celja, nastopilo je štirikrat v zvezi z drugimi pevskimi društvi in na treh župnih koncertih ter sodelovalo pri več kot 100 nacionalnih, kulturnih, humanitarnih prireditvah ter pri prireditvah Sokola, Družbe sv. Cirila in Metoda in protituberkulozne lige. Poleg neštetih mešanih in moških zborov je naštudiral g. Šegula tudi večje vokalno-instrumentalne skladbe. Celjsko pevsko društvo spada danes med upoštevane pevske zbore. Prejelo je tudi odlikovanje z najvišjega mesta in je na glasbenem festivalu v Ljubljani zasedlo drugo mesto. Gosp. Šeguli so čestitali k njegovemu jubileju Ipavčeva pevska župa v Mariboru, predsednik Glasbene Matice v Celju g. dr. Orožen in rodbina pokojnega skladatelja dr. Antona Schwaba. Predsednik g. prof. Fink je iskreno čestital slavljencu in mu obljubil pevsko zvestobo v imenu vseh pevk in pevcev, nakar je prejel g. Šegula od CPD srebrn lovorjev venec. Ko so se ovacije polegle, je zapel moški zbor društveno geslo »Kdo naš si, z nami poj!«, ki ga je napisal pesnik Anton Aškerc in uglasbil prof. Fink. Moški zbor, ki je dobro vpet in zveni polno, je po odmoru zapel Jerebovi »O kresu« in »Pelin roža« z lepim baritonskim solom g. Romana Marčiča. Mešani zbor je izvajal pet skladb, izmed katerih je treba podčrtati Pregljevo »O, da je roža moje srce«, Mirkovo »Sunce jarko« z lepim sopranskim solom ge. Rajhove in Schwabov »Potrkan ples«. Za zaključek je izvajal mešani zbor ob spremljevanju pianistke gdč. Oražmove Schwabovo melodiozno »Rajanje pod lipo« iz »Kneza Volkuna« s prijetnim tenorskim solom g. Telča. Pevski zbor in pevovodja sta bila deležna prisrčnih aplavzov. Po koncertu so bile izročene 7 pevcem in 2 pevkam, ki sodelujejo že več kot 20 let pri CPD, zlate kolajne in diplome Jugoslovenskega pevskega saveza. Po kratkem nagovoru predsednika g. prof. Finka so prejeli iz rok ge. Peerove odlikovanja: gg. Ivan Likar, prof. Fink, Franjo Jager, Anton Oražen, Karol Perc in Stanko Perc ter ge. Jerinova in Vidmajerjeva. Nato je društveni podpredsednik g. prof. Mlinar orisal zasluge predsednika g. prof. Finka za CPD. Odlikovancem in pevovodji g. Šeguli iskreno čestitamo!

e— **Volilni sestanek v Škofji vasi pri Celju.** V sredo 16. novembra ob sedmih zvečer bo v gostilni A. Špes v Škofji vasi volilni sestanek, na katerem poroča sreski kandidat na listi dr. Mačka g. Ivan Prekoršek.

e— *Predavanje o proboju solunske fronte,* ki ga je priredilo Sokolsko društvo Celje-matica v petek zvečer v veliki dvorani Narodnega doma, je bilo izredno dobro obiskano. Zastopniki oblastev in uradov, šol in društev ter pripadniki Sokola so napolnili veliko dvorano do zadnjega kotička. Predaval je poveljnik 39. pp., generalštabni polkovnik g. Dragoljub Mihajlović. V izčrpnih in izredno zanimivih izvajanjih je prikazal priprave za ofenzivo na solunski fronti ter zlom bolgarske armade in osvoboditev Srbije in ostalih Jugoslovenov ter razpad Avstro-Ogrske. Zanimivo predavanje je sprejelo občinstvo z viharnim odobravanjem. Takih predavanj bi si želeli v Celju še več.

e— *Redno licenciranje bikov v celjskem srezu.* Ker je epidemija slinavke in parkljevke v celjskem srezu prenehala, bo redno licenciranje bikov v celjskem srezu izvršeno sedaj po naslednjem redu: v ponedeljek 21. t. m. ob 9. v Št. Juriju ob juž. žel., ob 13. v Slivnici pri Celju in ob 16. na Teharju, v [illegible] 22. t. m. ob 9. v Vojniku in ob 14. v Žalcu, v sredo 23. t. m. ob 8. na [illegible] ob 11. v [illegible] Juriju ob Taboru, ob 11. na [illegible] ob 16. v Braslovčah.

Čeh je bil pionir rudarstva v Srbiji

Spomin na inž. Frana Šisteka, ki je s svojo dobrodušnostjo krotil celo najhujše homoljske hajduke

Homolje spada med najlepše srbske pokrajine, postalo pa je znano tudi zaradi svojih hajdukov. Hajdukov v Homolju zdaj ni več, ker je zadnji, mladi Dokić storil svoj konec po zaslugi in požrtvovanju 16-letnega kmečkega dekleta na neki samotni pristavi blizu Kučeva. Hajduk Dokić in njegov pred meseci ubiti pajdaš ter tudi njuni predniki so večkrat izvedli drzne zločine v rudniških kolonijah. Konec homoljske hajdučije je osvežil zdaj spomin na zaslužnega češkega inženjerja, ki ni bil samo pionir rudarstva v Srbiji, marveč tudi edini človek, ki je znal krotiti nekdanje homoljske hajduke. To je bil inž. Fran Šistek. Nedavno je izšel o njem članek v nekem listu čeških rudarskih strokovnjakov, ki izhaja v Pragi.

Inž. Frana Šisteka je odkril pokojni srbski podjetnik Djordje Vajfert. Ta podjetnik je imel že v osemdesetih letih prejšnjega stoletja v Srbiji nekatere rudnike in ko mu je v premogovniku Kostolac izbruhnil požar, je poklical na pomoč inž. Šisteka. Ta je rešil rudnik Kostolac in, ko ga je spravil spet v red, se je inicijativno lotil raziskovanja rudnega bogastva v jugovzhodni Srbiji v okolici Grdelice in Crne trave. [illegible] in zlato ter bogate sklade galenita (svinčene rude). Na Crvenem bregu, kjer so se nekdaj že Francozi pečali z raziskavanjem, a so delo opustili, je odkril zlato rudo. Za iskanje rudnega bogastva je imel mož instinkt, ki ga ni nikdar prevaril. V potoku Ginduši je našel zlatonosni pesek, zlato rudo je našel na planini Gavro v zaječarski okolici, blizu male vasi Bora pa bogate sklade bakrene rude. Najdišče pri Boru se mu je zdelo posebno važno in predlagal je svojemu delodajalcu, naj se loti tam z vso vnemo in z velikimi žrtvami eksploatacije. Menda je imel že takrat privid sedanjega bogatega rudnika.

Praški inženjer Raušar, mlajši tovariš Šisteka, je letos, ko so slavili jubilej borskega rudnika, dal objaviti zanimivo Šistekovo pismo iz leta 1903. o borskem rudniku. V tem pismu stoji med drugim:

»V Boru imamo že 50 ljudi. Našel sem lepe sklade rude, ki vsebuje do 35 odstotkov bakra. Morda se nam posreči, da spravimo rudnik v obrat. Zanj se zanimajo že neki francoski kapitalisti. Našel pa sem še druge dragocene rude, a celo zlata ne moremo nikomur ponuditi, ker mislijo vsi, da so v Srbiji še ljudožerci, in tako ostanejo s svojim kapitalom rajši doma ...« Dalje je navedel: »Letos sem izvedel sondažo Bele Reke v dolžini 13 km. Stroje sem že naročil na Dunaju. Mislim, da bomo strugo lahko preiskali že v nekaj tednih. Prihodnje leto pa začnemo z delom na terenu Sikole—Šarkamen—Štubik.«

Odkritje bakrene rude v Boru je največji uspeh pokojnega inž. Šisteka. Iz prvega odkopa je poslal svojemu praškemu tovarišu Raušerju zaboj rude s prošnjo, naj jo da pregledati. To se je zgodilo in analiza je bila prava senzacija. Po svoji bogati vsebini ruda iz Bora takrat ni imela primere. V kratki dobi je borski rudnik doživel velik procvit.

Pri proslavi nekega jubileja je pokojni industrijec Vajfert takole pripovedoval o svojem zvestem sodelavcu in strokovnjaku Šisteku:

— Bil sem srečen, ker sem vedno imel odlične sotrudnike. Med najboljšimi pa je bil pokojni inž. Fran Šistek. Razen strokovnih pa je imel tudi druge velike sposobnosti in vrline. Pri nesrečah v rudnikih je imel vedno srečno roko in veliko število rudarjev je rešil smrti. Mojo imovino pa je znal tudi zavarovati pred hajduškimi napadi. Nekoč so celo v notranjem ministrstvu v Beogradu govorili, da dajem hajdukom bogato apanažo, ker se še nikdar ni zgodilo, da bi napravili kako škodo pri mojih podjetjih in v mojih delavskih kolonijah, čeprav so vsepovsod okrog rudnika plenili in pustošili. Ta mir pred hajduki pa je bila Šistekova zasluga. On je znal ravnati s temi divjimi ljudmi. Nekoč so zajeli nekega posebno nevarnega hajduka in, ko so ga vprašali, zakaj še ni napravil nobene škode pri Vajfertovih podjetjih, jim je hajduk odvrnil: »Tudi če bi sam hotel kaj takega storiti, bi v celem okraju ne našel pomočnika za tak napad«.

Inž. Šistek pa se je razumel tudi na medicino. Ves okoliš takrat ni imel zdravnika in kakor ponesrečene delavce, tako je on tudi bolnim vaščanom nudil pomoč. Po nagibu svojega dobrega srca je hodil po samotnih vaseh s svojo malo apoteko in vsakemu trpinu je nudil svojo pomoč. Na takih potih je naletel tudi na hajduke, ki so bili ranjeni pri spopadih z orožniki, in tudi njim je pomagal, ne da bi jih vprašal, kako in zakaj so bili ranjeni. S tem si je mož pri vseh ljudeh pridobil visoko spoštovanje in tudi največji hajduk, ki bi bil pripravljen ubiti svojega brata, ne bi za nobeno ceno storil kakega zločina tam, kjer je dobrodušni inženjer deloval. To je bila vsa skrivnost hajduške »apanaže« ali domnevanja odkupnine pred razbojniškimi napadi.

Tam, kjer je neumorno delal in dosegel izredne uspehe, je češki inženjer Fran Šistek tudi umrl. V rovu borskega rudnika ga je zadela kap. Prihiteli so rudarji, da bi pomagali svojemu ljubljenemu voditelju. Inž. Šistek pa jih je zavrnil: »Pustite me, moja ura je prišla!« Pustili so ga in v rudniškem rovu je umrl. Še danes ni na hribu nad velikim borskim rudnikom njegov grob nikdar brez svežega cvetja in zelenja. —tg.

e— *Celjski mestni svet* bo imel redno sejo predvidoma v petek 25. t. m.

e— *Kolesarska nesreča.* Ko se je peljala 17-letna hčerka posestnice Julijana Kopačinova iz Medloge pri Celju v soboto s kolesom po Krekovi cesti v Celju, je privozil nasproti neznan kolesar in zadel v Kopačinovo. Kopačinova si je pri padcu zlomila levo roko v zapestju. Zdravi se v celjski bolnišnici.

Iz Maribora

a— **Slava 45. pešpolka.** Dne 23. t. m. bo tradicionalna slava 45. pešpolka v spomin

a— **Notarska vest.** V Maribor premeščeni notar dr. Ludvik Grobelnik je otvoril svojo pisarno v Sodni ulici št. 2.

a— **Uradnega dne zbornice za TOI,** ki bi moral biti v sredo 16. t. m., ne bo. na dan razorožitve zelene garde leta 1918.

a— **»Kar hočete« zadnjič v abonmaju.** Drevi se uprizori v gledališču za abonma A še vedno sveža in zelo zabavna Shakespearjeva klasična komedija »Kar hočete«.

a— **Jahalni klub** ima v sredo 16. t. m. ob 20. sestanek v dvorani hotela »Novi Svet« v Jurčičevi ul. Prosi se, da se vsi prijavljeni zanesljivo tega sestanka udeležijo.

a— **Tvornica Doctor in drug v drugih rokah.** Mariborska tekstilna tvornica Hutter in drug je kupila tekstilno tvornico Doctor in drug, ki je zaposlovala okoli 1000 delavcev in delavk. Dosedanji lastnik tvrdke Doctor in drug je bil dr. Zucker z Dunaja. Tvrdka Hutter in drug je postala s tem nakupom menda največja tekstilna tvornica v državi.

a— **Protituberkulozni dinar za zgradbo azila** jetičnih bolnikov v Mariboru je dosegel v mesecu avgustu 446.551 din. Izven stanovanjske akcije so darovali: g. Jakob Emih, administrator Auerspergerjevih posestev mesto venca na grob ge. Lojzke Girstmajer 100 din, občinski svetniki občine Svečina v spomin na umrlega občinskega svetnika g. Jurija Menharta 160 din. Vsem iskrena hvala.

a— **Nesreča pri popravljanju stolnice.** Včeraj popoldne je padla opeka na glavo 66 letnemu delavcu Ferdinandu Semeniču, ki je zaposlen pri popravljanju stolnice na Slomškovem trgu. Semeniča so prepeljali v mariborsko bolnišnico, kjer so ugotovili, da ima presekano lobanjo. Poškodbe so zelo resne.

a— **Prosil za podaljšanje kazni, da bi lahko umrl v ječi.** Te dni smo poročali o obsodbi 83-letnega požigalca Antona Kocbeka. Bil je obsojen na 3 mesece strogega zapora. Ko so razglasili sodbo, je Kocbek prosil sodnika, naj bi mu prisodil čim daljšo kazen, ker ne ve kam na stara leta. Sedaj se mu je izpolnila njegova želja in je Kocbek v ječi umrl.

a— **Mater peljal v smrt.** Pred sodiščem se je moral zagovarjati 21-letni Ivan Vigec iz Zgornjega Radvanja zaradi prestopka zoper varnost javnega prometa. 8. novembra 1936 je namreč posetil sestro v Počehovi ,kjer je bila tudi njegova mati Jožefa Vigec. Ko je Ivan hotel zvečer domov, je jel prigovarjati materi, naj se vsede na kolo in naj se z njim pelje domov. Mati je navzlic prvotnemu odklanjanju na vztrajno sinovo prigovarjanje pristala, da se pelje z njim na kolesu. Pred palačo Ljudske samopomoči na Aleksandrovi cesti pa se je po nesrečnem naključju zgodilo, da je Ivan Vigec izgubil oblast nad kolesom in da se z materjo vred zvrnil na tla. Mati je obležala nezavestna in so jo prepeljali v bolnišnico, kjer pa je radi usodnih poškodb podlegla. Vigec je bil obsojen na 2 meseca zapora.

a— **V Dravo je hotel.** Stražniku na železniškem mostu se je zdelo sumljivo obnašanje vsega premočenega Franca Črešnjarja iz Žreč, ki je v noči na ponedeljek prihajal po nasipu Plinarniške ulice in hotel preko mostu. Franc Črešnjar je pripovedoval stražniku, da je hotel zaradi neke bolezni v bolnišnico, kjer pa ga niso sprejeli. Prišel je na železniški most, da se požene v Dravo, ker je sit življenja. Na stražnici so Črešnjarja pomirili.

a— **Nora mladost.** Pred sodiščem sta bila obsojena Anton Kop, sin prevoznika, na mesec dni zapora, 47-letni delavec Ivan Maroh na 2 meseca strogega zapora ter izgubo častnih pravic za 2 leti. Soobtožen je bil tudi 47-letni dninar Josip Belec, proti kateremu pa se je postopanje izločilo ter se bo moral zagovarjati pozneje. 21-letni prevoznikov sin Anton Kop bi moral namreč voziti les za lesnega trgovca Petra Jelenca iz Peker. Pri nakladanju lesa sta mu pomagala Josip Belec ter Ivan Maroh, ki sta pričela mlademu Kopu prigovarjati, naj pelje les drugam, ker bo lahko zaslužil nekaj lepih stotakov. Nekajkrat je Kop res zapeljal les mesto v Pekre v Zgornje Radvanje, kjer je prodal les raznim posestnikom po zelo nizki ceni. Lesni trgovec Jelenc pa je kmalu prišel zadevščini na sled. Pri včerajšnji razpravi je mladi Anton Kop priznal krivdo, skliceval pa se je na to, češ da je mlad in da sta ga k temu nagovarjala Maroh in Belec ki jima je izročil tudi del izkupička. Peter Jelenc je oškodovan za preko 4000 din.

a— **Sončno martinovanje na Pohorju.** V soboto se je pripeljalo z avtobusom iz Zagreba 40 hrvatskih planincev »Sljemenašev« k Mariborski koči, kjer so v planinskem razpoloženju martinovali skupaj z mariborskimi planinci s predsednikom podružnice SPD inž. Šlajmerjem in častnim predsednikom dr. Senjorjem na čelu. Gornje Pohorje je žarelo v najlepšem soncu, dočim se je po vsem nižjem obzorju razprostiralo ogromno megleno morje, iz katerega so moleli višji vrhovi. Gostje so bili prijetno presenečeni. Mariborčani pa niso niti slutili, da blesti nad njimi tako sončna nedelja in da imajo v svoji bližini še sedaj tako lep pojav jesenske prirode.

a— **Rabuka v Tattenbachovi ulici.** Pohlevni Mate in bojeviti Lazar sta se v neki gostilni ob kozarčku dobrega vina spoprijaznila in pobratila. Popivala sta po vsem mestu, dokler nista zašla v neko gostilno v Tattenbachovi ulici. Dobro sta se razumela, dokler sta srkala rujno vince. Ko pa se je bližala ura cehe, sta se sporekla in bojevito spopadla. Mikastila sta se s pestmi, nato pa tudi z gostilniškim inventarjem, ki jima je prišel v roke. Šele stražnik ju je razdvojil. Dočim se je Mate vdal in sledil stražnikovemu pozivu, se je bojeviti Lazar postavil po robu. Končno pa se je le moral vdati. Poskrbeli so, da se je njegova jeza pri »Grafu« ohladila.

a— **Vlomilci v Delavski pekarni.** Vrata v prodajalno Delavske pekarne so bila v noči na ponedeljek močno poškodovana. Dognali so, da je nekdo hotel očividno v notranjost pekarne, pa je bil sredi vlomilskega posla prepoden.

Učiteljsko zborovanje v Celju

Sresko društvo JUU je zborovalo v soboto v mestni narodni šoli v Celju ob udeležbi 162 učiteljev in učiteljic. Predsednik g. Franjo Roš je v začetku pozdravil 11 novih članov in članic. Nato se je spominjal dogodkov izza zadnjega zborovanja v juniju, zlasti onih v bratski ČSR. Ob 20 letnici obstoja Jugoslavije, ki je ustavila proces raznarodovanja Slovencev s pomočjo tujih šol na bivšem Štajerskem, je prikazal stanje našega šolstva in položaj učiteljskega stanu. Omenil je bližnjo 20-letnici smrti Ivana Cankarja. Ob »Popotnikovi« 60-letnici je iz »Popotnikovega« prvega letnika, ki je izhajal v Celju, citiral zanimive odstavke, ki označujejo dobo, idealizem in svobodoljubje slovenskega učiteljstva. Izmed domačih sotrudnikov prvega letnika živita še g. Tomo Grah v Celju in g. Anton Petriček v Žalcu. Izrečena je bila iskrena poslovilna beseda g. Lušinu, ki je bil iz Braslovč premeščen v Dolenjo Toplo reber. Prečitano je bilo zanimivo pismo učitelja g. Rössnerja iz moravske banovine. O banovinski skupščini JUU v Ljubljani je poročal g. Jagrovič, o burni glavni skupščini v Zagrebu pa g. Hajnšek.

Sledil je društveni občni zbor. Iz tajniškega poročila g. Jagroviča je bilo razvidno, da je imelo društvo v preteklem šolskem letu 206 članov in da se je udeležilo 6 zborovanj z 8 predavanji 956 učiteljstva. Blagajnik g. Zdolšek je v svojem poročilu izkazal 36.244 din dohodkov in 35.503 din izdatkov. Na predlog ge. Schreinerjeve za nadzorstvo je prejela uprava razrešnico, ki je bila sprejeta soglasno.

Prof. dr. Fran Žgeč je predaval »O nalogah sodobne vzgoje«. Prikazal je agonijo proizvajalnega sistema družbe in v zvezi s tem pretrese, ki se odražajo v sodobnem vzgojstvu. Ugotovil je temelje vzgoje in njena pota, po katerih naj človeštvo varno dospe v dobro bodočnost. Dodatno je prečital psihološko črtico »Sestrica«, ki obravnava enega izmed problemov mladinske vzgoje. Za svoja izvajanja je žel živahno odobravanje.

Za odsek učiteljic je poročala gdč. Županova. Stavila je predloge za način izvedbe akcije za pomoč slovenski mladini v siromašnih obmejnih predelih. Učiteljstvo bo to akcijo izvedlo in do 10. decembra poslalo zbrana darila v obliki oblačil, živil in knjig gdč. Ivanki Zupančičevi v Celju. V ta namen je članstvo takoj zbralo 250 din. G. Pogačnik je priporočal šolam in občinam nabavo velikih stenskih zemljevidov celjskega sreza, ki jih izda Učiteljska tiskarna. G. Volavšek je tolmačil nova pravila Učiteljske samopomoči, g. Gobec pa je poročal o Slovenski šolski matici.

Sprejeti so bili naslednji sklepi:

1 Obsojamo neparlamentarno postopanje manjšine, s katerim je povzročila razpust glavne skupščine JUU v Zagrebu. Po novih pravilih JUU naj se prenese glavno delo organizacije na banovinske sekcije. Učiteljstvo naj bo kot stan strnjeno le v stanovski organizaciji.

2. Materialni položaj učiteljstva kakor državnega uradništva sploh je zelo težak. Uradništvo je prezadolženo, učiteljska deca s podeželja je v nevarnosti, da se ne bo mogla šolati v mestih. Učiteljstvo nosi v svojem javnem delu velike materialne žrtve, možnost njegovega stalnega strokovnega izpopolnjevanja je ogrožena. Prosimo za nujno potrebno povišanje prejemkov aktivnim in upokojenim državnim nameščencem, za izenačenje prejemkov vseh učiteljic, za vrnitev doklad za učiteljske žene in za priznanje pravice do doklade tudi za deco učiteljic. Takoj naj se izvede napredovanje vseh, ki so pravico zanj že dosegli.

Urbanč je dobil naslednika

Kostanjevica, 14. novembra.

Odkar je Urbanč za varnimi zapahi, so imele vasi po Dolenjskem delj časa mir pred tatovi in vlomilci večjega sloga, nedavno pa so poročila orožniških postaj s Krškega polja in od drugod začela zmerom pogosteje zapisovati neko drugo ime okrog katerega se obeta prej ali slej naplesti Urbančevi podobna gloriola: Ivan Unučič, 32 let star, rojen v Nemčiji, a po očetu pristojen v Škocijan na Dolenjskem. Pred meseci se je prvikrat pojavil v svoji ožji domovini in oblasti so postale pozorne nanj, ko je zagrešil nekaj manjših vlomov okrog Kostanjevice. Ko so ga jeli orožniki zasledovati, se je umaknil v hribe in po samotnih goricah iskal sreče po zidanicah.

Orožniki so dognali, da znaša del plena v skrivališče, ki si ga je uredil pri neki ženski v Zagrebu, a zaman so tudi zagrebški detektivi iskali sledi za njim. Pred dnevi se je Unučič pojavil v Brezju nad Leskovcem, kjer je vdrl v hišo posestnice Jožefe Rožančeve in ji odnesel ženske, moške obleke in perila ter drugih predmetov za okrog 3.000 din.

Drzen rop v Kandrški dolini

Vače, 14 novembra

Mirna Kandrška dolina, ki se razteza od Vač proti Zagorju, ima svojo senzacijo. Lažna učiteljica Zofka Perkova se je nastanila pri nekem kmetu, češ da išče zdravja. Zofka, ki je imela polno bisago grehov, je navezala ljubezensko razmerje z nekim fantom, ko pa so prišli po zvitorepko orožniki, se je fantu zaradi sramote močno pobesil nos.

Povše Franc iz Kostrivnice se je pozno zvečer vračal s sejma. Večji znesek denarja je oddal nekemu upniku, domov grede je imel v žepu manjši znesek, v zavitku pa nekaj novega perila in obleke. V gozdču je skočil izza debele smreke neznanec in je v spakedrani dolenjščini zahteval od sejmarja denar. Povše se je močno prestrašil in trdil, da nima denarja. Tujec pa se je zaletel v Povšeta in ga zagnal po tleh. Pokleknil je nanj, izvlekel iz žepa dolg kuhinjski nož in mu grozil, da ga bo pri priči zaklal, če se le premakne ali pa oglasi. Povše si niti dihati ni upal. Napadalec mu je pobral denar, uro in drugo ter izginil v noč.

Do smrti prestrašeni mož je tekel domov in prijavil dogodek orožnikom. Na sumu imajo sumljivega fanta iz okolice, ki je dajal prijateljem za pijačo. Fant je bil že večkrat v zaporih. Dolina se bo zelo oddahnila, ko bo nevarni ptiček v rokah sodišča.

Gospodarstvo

Poučne številke

Pred kratkim je Osrednji urad za zavarovanje delavcev (Suzor) objavil važne statistične podatke o gibanju in stanju zavarovanega članstva v mesecu juniju 1938 in bolniško statistiko za l. 1935., ki prikazuje najvažnejše pojave o bolovanju zavarovanih članov. Velika škoda je, da se taka poučna statistika o boleznih in bolovanju izdela in objavi tako pozno, da za praktično življenje skoraj ne pride več v poštev. Take številke bi morale biti objavljene sproti vsako leto.

Beograjski okrožni urad zaznamuje največji dvig zavarovanega članstva in je danes najmočnejši urad v državi. Dosegel je 111.997 zavarovancev. Ljubljanski urad je bil pred krizo daleko najmočnejši urad, danes je članstvo doseglo številko 103.586. V zadnjih letih pred krizo, ki je nastopila leta 1931. je ljubljanski urad izkazoval letno povprečje 82.557 zavarovanih oseb beograjski pa 60.096 pri nespremenjenih teritorijalnih mejah.

Pri tem je zanimiva okolnost, da znaša odstotek ženskega članstva pri ljubljanskem uradu 4.79%, pri beograjskem 3.48% napram vsemu članstvu SUZORa. Pri zagrebškem uradu znaša ta odstotek 4.16. Ženska delovna moč je v dravski banovini najkrepkejše zaposlena v produkcijskem procesu. Na Slovenijo odpade od vseh ženskih članov pri okrožnih uradih celih 20% ali ena petina. Življenjski standard je v dravski banovini znatno najvišji, toda mezda ženske delovne moči je pri ljubljanskem uradu dosegla le 19.92 din, pri beograjskem uradu za malenkost manj kakor 19.34 din, vsedržavno povprečje znaša 18.41 din, pri moških pa 25.49 din.

Mezdne razmere našega delavstva so take, da nujno zahtevajo regulacijo minimalnih mezd navzgor. Na mezdne razrede od IX. razreda navzgor (zavarovana mezda 28.80 din) odpade pri ženskih zavarovancih samo 4.47%, pri moških pa 30.89%, pri moških in ženskih zavarovancih pa 34.66%. To pomeni, da ostali zavarovanci zaslužijo dnevno manj kakor 28.80 din. Največji odstotek t. j. 13.83% odpade na VI. razred z mezdo 16.80 din dnevno. Učinka uredbe o minimalnih mezdah ni opaziti!

V dravski banovini je v juniju letos prednjačila tekstilna industrija, ki je zaposlila 16.03% delavstva ali 16.605, dočim v celi državi odpade na tekstilno delavstvo samo 2.18% ali 60.039 oseb. Tekstilni industriji sledi hišna služinčad z 8.96% ali 9.277 oseb (v vsej državi 1.22%). Tretja najmočnejša skupina je gozdno-žagarsko delavstvo, ki predstavlja 8.71% vsega delavstva ali 9017 oseb (v vsej državi 1.19% ali 59.236 oseb). Z ozirom na vsedržavno ozemlje je najjačja skupina trgovina, za njo pa pride hišna služinčad, nato tekstilna industrija. Kovinska in strojna industrija ima v Sloveniji 7.60% vsega delavstva (v vsej državi pa 6.43%). **Na Slovenijo odpade samo 13.63% v vsej državi zaposlenega delavstva,** čeprav je Slovenija dejansko najmanj agrarna pokrajina. Za Slovenijo je neokrnjeni obstoj in razvoj tekstilne industrije življenjske važnosti, bati pa se je, da bodo južne pokrajine iz leta v leto krepkejše glede zaposlitve tekstilnega delavstva; lahko se zgodi, da bo to šlo na račun Slovenije.

Statistika obolenj kaže tele posebnosti. Ljubljanski urad je na številu obolenj najjačji. Izkazuje 42.957 obolenj letno nasproti 260.392 obolenj v vsej državi. Slovenija je na skupnih obolenjih udeležena s 16.50%, beograjski urad s 14.41% in zagrebški s 13.29%. Leta 1935 (po stanju 30. junija) je na slovenski urad odpadlo 15.11% zavarovancev, na beograjski 14.66% in na zagrebški 12.93% Najjačji odstotek izkazujejo poškodbe, obratne in izvenobratne, z 22.04% Ta številka z vso resnostjo kliče k ustanovitvi posebne organizacije za preprečevanje nezgod. Take organizacije z velikim uspehom poslujejo v vseh državah. Poškodb je bilo skupaj 10.000 (9466)! Ogromen delovni kapital je s tem šel v izgubo. Nezgodam slede bolezni prebavil s 16.02% in s 6881 primeri. Dokaz, kako slaba je prehrana delavcev! To je problem, ki bi zaslužil več pozornosti v našem gospodarskem življenju in več skrbi v naši socialno-medicinski politiki. Reumatizem zavzema čimdalje resnejše mesto. Takih obolenj je bilo 3949 ali 9.19%. **Bolniki ljubljanskega urada so bili 934.135 dni nesposobni za delo. Milijon dni!** Ljubljanski urad participira na vseh bolezenskih dneh v državi (4.682.163) z 19.95%. Zelo visoka številka, ki morda dovolj jasno pove, da je delavstvo Slovenije ali v zdravstvenem pogledu na nizki stopnji ali da ga je zavarovanje pomehkužilo. Gorje, pa narodu, ki hoče biti narod rentnikov! Po številu bolezenskih dni so v Sloveniji zopet poškodbe s 15.13% ali 141.346 dni na prvem mestu. Nijm slede bolezni prebavil s 13.30% ali 124.253, nato pride jetika z 10.97% ali 102.444 dni. V naši državi zahteva jetika 964.330 bolezenskih dni ali 17.50% vseh bolezenskih dni. Strašne številke! Jetika je v državni statistiki daleč na prvem mestu; njej slede poškodbe s 13.96% ali 689.599 dni.

Kako resni so gospodarski, socialni in zdravstveni problemi, ki so skriti v teh številkah!

Dr. Joža Rohinjec.

Milijonski spori med državo in družbo „Battignolles"

Leta 1929 je bila med našo državo in gradbenim podjetjem »Battignolles« sklenjena pogodba, po kateri je naša država oddala družbi velika dela za izsušitev pančevskega poplavnega ozemlja in za gradnjo obrambnega nasipa poleg Dunava. Ko so bila dela dovršena, je gradbeno ministrstvo na podlagi revizije cen zadržalo vsoto 40 milijonov din od celotnega zneska, ki naj bi ga prejela družba Battignolles. Zaradi tega je nastal prvi spor med našo državo in družbo. Ker je pogodba predvidevala, da se taki spori predložijo razsodišču, se je sestalo to razsodišče ob koncu lanskega leta. Po dolgotrajnih ustmenih razpravah, na katerih je državo zastopal g. Nenad Djordjević, višji svetnik državnega tožilstva, družbo Battignolles pa odvetnik Miloš Čirić, je razsodišče izdalo razsodbo, s katero je bila **zavrnjena zahteva družbe glede izplačila zadržane vsote 40 milijonov din.**

Kmalu za tem je razsodišče pričelo proučevati nadaljnji spor, na podlagi tožbe, ki jo je družba naperila proti naši državi. Razsodišče je moralo razsojati o tem, ali ima družba Battignolles pravico na izplačilo vsote 14.7 milijona din na račun povračila škode, ker po pogodbi z državo ni pravočasno dobilo načrtov, in ker ni bil prost teren. Družba je v svoji tožbi zatrjevala, da zaradi krivde naše države ni mogla o pravem času brez škode za svojo poslovno organizacijo izvršiti poverjena dela in da je imela zaradi tega po krivdi države škodo v višini 14 milijonov din, ki naj je država povrne. Poleg tega je zastopnik družbe zahteval, da država povrne družbi kazen v višini 5 milijonov din, ki naj jo država povrne. Poministrstvo. Družba bi morala melioracijska dela na pančevskem poplavnem ozemlju končati v treh letih od dneva, ko so se dela pričela t. j. od avgusta 1929. Družba pa v tem pogodbeno določenem roku ni končala z deli in je zaradi tega gradbeno ministrstvo odsodilo družbo v smislu pogodbe na penale 5 milijonov din. Pri tem drugem sporu je torej šlo v celoti za 19.7 milijona din.

Te dni je razsodišče izdalo razsodbo, v kateri je spoznalo, da ne pade krivda na državo, če je družba prekasno pričela z deli, kajti načrti so bili dovršeni že leta 1928., teren pa je bil prost in v tem ne more biti razloga, za zakasnitev pri izvrševanju del. **Zato država ni dolžna plačati družbi kakršnokoli odškodnino.** Razsodišče je zavrnilo zahteve družbe glede povračila škode v višini 14.7 milijona din. Glede kazni 5 milijonov din, ki jo je izreklo gradbeno ministrstvo zaradi prekasne dovršitve del, pa je razsodišče spoznalo, da ta kazen ni bila upravičena.

Po vesteh iz Beograda pa s to razsodbo še niso končani vsi spori med državo in družbo Battignolles in bo isto razsodišče razpravljalo še o nadaljnjih sporih v zvezi z deli na pančevskem poplavnem ozemlju.

Gospodarske vesti

= **Načrt za hidrocentralo na Drini.** Iz Beograda poročajo o načrtu za gradnjo velike hidrocentrale na Drini z investicijskimi stroški okrog 200 milijonov din. Načrt za to centralo je v zvezi z vprašanjem gradnje topilnice za cink v Šabcu. Če bi se zgradila ta centrala, bi družba Trepča Mines zgradila topilnico na osnovi elektrolize, v nasprotnem primeru pa bi morala biti topilnica urejena na pogon s premogom, ki bi ga morali uvažati iz inozemstva. Hidrocentrala naj bi se zgradila na Drini pri Bajini Bašti. Za ta projekt se zanima predvsem švicarski kapital, in sicer Schweizerische Elektrizitäts- und Verkehrsgesellschaft, ki je kakor znano lastnica elektrarne Fale in beograjske elektrarne »Snaga in svetlost«. Za to skupino pa stoji Schweizerischer Bankverein. Poleg švicarskega kapitala se interesira za ta projekt ameriški kapital in neka italijanska finančna industrijska skupina. Tudi beograjska občina se zanima za stvar in baje zagovarja načrt, po katerem naj bi se za gradnjo hidrocentrale ustanovila zasebna delniška družba, kjer naj bi imel večino domači kapital. Pri družbi naj bi bil tudi udeležen inozemski kapital, zlasti kapital, ki je interesiran pri dobavi strojev in pri gradbenih delih. Kapaciteta hidrocentrale bi zadostovala ne samo za topilnico cinka v Šabcu temveč tudi za elektrifikacijo severno zapadnega dela Srbije in dela Bosne. Švicarski strokovnjaki že proučujejo teren na mestu samem.

= **Velika ponudba klirinških mark.** Te dni smo poročali, da je saldo naših klirinških terjatev v Nemčiji v prvi četrtini novembra narasel za 55 milijonov din (4.78 milijona mark) in se je 8. t. m. povzpel na 367 milijonov din (25.26 milijona mark). V zvezi z naglim povečanjem salda se je seveda znatno dvignila ponudba mark na naših borzah. Samo na beograjski borzi je bilo v preteklem tednu prodanih za 35.8 milijona din klirinških čekov. Pretežni del ponudbe je morala prevzeti Narodna banka, ker je v smislu najnovejšega sporazuma z Nemčijo dolžna skrbeti, da tečaj marke ne pade pod 14.30 din. Narodna banka je ves teden kupovala klirinške čeke po tem tečaju. Vrhu tega je Narodna banka odkupila precej klirinških čekov tudi na zagrebški in ljubljanski borzi.

= **Potrošnja bencina v naši državi.** Po podatkih naše uvozne statistike in prometa naših rafinerij je znašala lani potrošnja bencina v naši državi 5200 vagonov, t. j. za 19% več nego v prejšnjem letu. Potrošnja surovega olja se je dvignila na 2900 vagonov, to je v primeri s prejšnjim letom za 15% več. Potrošnja petroleja pa je narasla za 8% in je lani znašala 3500 vagonov. Od obeh velikih rafinerij ima rafinerija družbe Standard Vacuum v Bosanskem Brodu dnevno kapaciteto 40 vagonov, rafinerija družbe Shell Dutch v Capragu pa ima dnevno kapaciteto 25 vagonov.

= **Prizadevni nakupi pšenice.** Tudi pretekli teden je moral Prizad pokupiti na našem trgu znatne količine pšenice. Celotna količina nakupljene letošnje pšenice se je do sobote dvignila na 15.230 vagonov (lani je do tega termina Prizad nakupil 10.320 vagonov).

= **Taksa za izvozna overenja.** Trgovinski minister je izdal odlok, po katerem bo Zavod za pospeševanje zunanje trgovine pobiral pri izdaji overenj zaradi izkoriščanja ugodnosti trgovinskih pogodb in zaradi kontrole kakovosti izvoznih proizvodov nasednje specialne takse: 1) orehe 1 din od 100 kg, 2) za suha jabolka in hruške 0.50 din za 100 kg.

Borze

14. novembra

Na ljubljanski borzi so se danes angleški funti v privatnem kliringu trgovali po 238, v zagrebškem privatnem kliringu je bil vrhu tega promet v grških bonih po 36.50. Nemški klirinški čeki sanejo v Ljubljani 14.33, v Beogradu 14.30 in v Zagrebu 14.3050.

Na zagrebškem efektnem trižišču se je Vojna škoda pri mlačnejši tendenci trgovala po 471 — 473 (v Beogradu po 474 do 474.50). Promet je bil še v 7% Blairovem posojilu po 91.12 do 91.50 (v Beogradu po 90.75) in v 8% Blairovem posojilu po 97 — 97.87 ter končno v delnicah Šečerane Osijek po 75.

DEVIZE

Ljubljana. Amsterdam 2387.65—2402.25 Berlin 1760.52 — 1774.40, Bruselj 744.45 — 749.51, Curih 996.45 — 1003.52, London 208.15 — 210.47, New York 4368.53 — 4404.82, Pariz 116.36 — 117.80, Praga 150.93 — 152.04, Trst 230.64 — 233.72.

Curih. Beograd 10, Pariz 11.7150, London 20.9250, New York 441.50, Bruselj 74.70, Milan 23.23, Amsterdam 239.45, Berlin 177, Stockholm 107.90, Oslo 105.25, Köbenhavn 93.50, Praga 15.15, Varšava 82.87, Budimpešta 87.50, Atene 3.95, Bukarešta 3.25.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 471 — 473, 4% agrarne 59 — 60, 6% begluške 90 — 91, 6% dalm. agrarne 89 — 90, 7% stabiliz. 97 — 98.50, 7% invest. 98 — 99.50, 7% Seligman 100 den., 7% Blair 91 — 91.50, 8% Blair 96.50 — 97; delnice: Narodna banka 7350 den., PAB 223 — 225, Trboveljska 185 — 195, Gutmann 50 — 60, Šečerana Osijek 75 — 85, Osiječka ljevaonica 160 den., Isis 20 den., Jadranska 350 den.

Beograd. Vojna škoda 473 — 474 (474 — 474.50), 4% agrarne 61 bl. (60.75), 6% begluške 90 — 90.50 (90.25), 6% dalm. agrarne 89.25 — 89.50 (89.75), 7% invest. 99 — 100 (99.50), 7% Seligman 100 den. (100.50), 7% Blair 90.25—91 (90.75), 8% Blair 97 — 98.50, Narodna banka 7400 den.

Blagovna tržišča

ŽITO

+ **Chicago,** 14. novembra. Začetni tečaji: **pšenica:** za dec. 64, za marc 66; koruza: za maj 51.625.

+ **Winnipeg,** 14. novembra. Začetni tečaji: **pšenica:** za maj 61.625, za julij 62.125.

+ **Novosadska blagovna borza** (14. nov.) Tendenca nespremenjena. — **Pšenica:** sremska 148 — 150; slav. 149 — 151 **Rž:** baška 144 — 146. **Ječmen:** baški in sremski 64/65 kg 148 — 152; pomladni 68 kg 180 — 185. **Oves:** baški sremski slav. 142 — 144. **Koruza:** baška sušena pariteta Vršac in Indija 98 — 100; 242.50 — 252.50; »2« 222.50 — 232.50; »5« 202.50 — 212.50; »6« 182.50 — 192.50; »7« 152.50 — 162.50; »8« 110 — 112.50. **Otrobi:** baški 90 — 97. **Fižol:** baški 280 — 285.

+ **Budimpeštanska terminska borza** (14. t. m.). Tendenca slabša. **Koruza:** za maj 15.66 — 15.68.

Hust, nova prestolnica Podkarpatja

Po dunajski razsodbi je postalo največje mesto okrnjene Podkarpatske Rusije mesto Hust, središče Marmaroša. Mesto je bilo proglašeno za novo prestolnico Podkarpatske Rusije. Madžarski in poljski listi, ki so na vso moč dokazovali, da je novo ozemlje nesposobno samostojnega življenja in da ga je treba pripojiti Madžarski, so o Hustu pisali kot o veliki vasi s 7000 prebivalci. Pod Madžari je bil Hust res zaostala vas, toda v dvajsetih letih Češkoslovaške se je znatno razvil in bi se bil še bolj, da ni pretežna skrb države veljala sedaj izgubljenemu Užhorodu. Po podatkih češkoslovaškega ljudskega štetja šteje Hust danes že 25.000 prebivalcev, ni pa nikakega dvoma, da bo število prebivalstva že v doglednem času znatno poskočilo.

Podkarpatska mesta so imela židovsko večino in to jim je sedaj postalo usodno. Židje so se izdajali za Madžare in tako vtisnili pečat madžarstva vsem mestom. Hust pa je ostal razmeroma najbolj čist in je štel le 17% Židov, poleg 55% Rusov in 7% Čehov. Ostali so Nemci in Madžari, ki pa so bili nezavedni in se niso potegovali za svoje šole.

Madžari se dobro spominjajo, da je bil Hust pred vojno zelo zanemarjen, zato še danes govore o zanikrni vasi. Danes pa ima Hust celo vrsto novih, modernih stavb, n. pr. sresko načelstvo, gimnazijo, pošto, vojašnico, razne šole itd. Podkarpatska vlada se je naselila v poslopju sreskega načelstva, kamor se je namestilo še mnogo drugih osrednjih uradov. Sedež grško katoliškega škofa bo iz Užhoroda prenešen v Hust, kamor se preseli tudi pravoslavni episkop iz Mukačeva. Mesto se bo tedaj moralo razmahniti, kajti dosedanji prostori daleč ne zadostujejo za urade, ki so se preselili v Hust, pa tudi uradnikom občutno manjka stanovanj. Dvignilo se bo iz svoje vaške preprostosti in se brez dvoma v par letih razvilo v dostojno prestolnico avtonomnega Podkarpatja.

Zahteve Madžarov

Iz državne službe

Beograd, 14. nov. p. Premeščena sta k tehničnemu oddelku sreskega načelstva v Celju inž. Leon Knafelj, doslej višji tehnični svetnik v Skoplju, k sreskemu načelstvu v Sremski Mitrovici pa inž. Vsevolod Stefani, višji tehnični pristav sreskega načelstva v Celju. — Imenovani so za primarija 6. pol. skupine v splošni državni bolnišnici v Ljubljani dr. Marija Kolar, doslej asistentka za sekundarnega zdravnika v splošni državni bolnišnici v Ljubljani dr. Boris Kunc, doslej uradniški pripravnik, za višjega zdravstvenega pristava 7. pol. skupine za srez Dravograd dr. Davorin Flis, doslej pristav 8. skupine, za zdravstvenega pristava 8. pol. skupine v sanatoriju v Topolšici Stanko Draksler, doslej v bolnici za duševne bolezni na Studencu. — Premeščena sta v ljubljansko tobačno tovarno monopolski pristav Zdenko Počkar, doslej pri solarni v Ulčinju, k solarni v Ulčinju pa Boris Eksel, doslej v ljubljanski tobačni tovarni.

Napredovanje

Beograd, 14. nov. AA. Napredovala sta v 5. pol. skupino Fran Škof, predmetni učitelj trgovske akademije v Mariboru, v 6. skupino pa Molislav Kranjc, profesor drž. dvorazredne trgovske šole v Ljubljani.

Šahovski veleturnir na Holandskem

Amsterdam, 14. nov. Na vožnji iz Zwolleja v Amsterdam sta se v nedeljo pozno zvečer Botvinnik in dr. Euwe sporazumela, da dasta svojo prekinjeno partijo iz 5. kola brez igre remis. Partije Reshevsky — Capablanca in dr. Aljehin — Keres iz 5. kola ter Keres — Reshevsky iz 4. kola pa so slej ko prej nedovršene. Stanje je sedaj po po 5. kolu: Fine 4½, dr. Aljehin 2½ (1), Botvinnik 2½, Capablanca 2 (1), dr. Euwe 2, Keres 1½ (2), Flohr 1½, Reshevsky ½ (2).

Vojak, revolucionar in preporoditelj

Ob mrtvaškem odru Kemala Atatürka, ustvaritelja nove Turčije

Poslednjih sto let je vsaka vojna pomenila za sultanovo Turčijo izgubo večjega dela zemlje. V Evropi je izgubila vse razen ozkega pasu pred vrati Carigrada, ki ji je bil rešen le zato, da se pomiri ljubosumnost velesil glede Dardanel in Bospora.

V svetovni vojni je stopila Turčija na stran osrednjih sil in utrpela po strahovitem porazu izgubo prostranega ozemlja. Je seni 1918. se je turški narod znašel v obupnem stanju. Deželo so posedle zavezniške čete, pred sultanovo palačo v Carigradu so stale angleške straže z nasajenim bajonetom. Da bi rešil svoji družini ugled in imetje, je bil poslednji sultan pripravljen, za ceno sijaja islamskega verskega poglavarja odpovedati se suvereni oblasti vladarja. Povsem otopeli, sestradani narod je pripogibal hrbet pred vsakomur, ki mu je nudil skorjico kruha.

V odločilnem trenutku, ko je grozila Turčiji revolucija in je bilo strmoglavljenje sultana le še vprašanje časa, je vstal iz naroda mož, ki tudi v najtežjih prilikah ni klonil. Mustafa Kemal paša je bil mož, ki je v usodnem trenutku spoznal, da je rešitev domovine le v neporušljivi volji naroda do življenja. Inteligenten, dojemljiv za vsak napredek, energičen in nasičen z zapadno kulturo se je postavil Kemal kakor pravi Mesija na čelo države, proglasil svobodno turško republiko in v trenutku, ko je narod že klonil, ko so po zemlji križarile antantne čete, namah dvignil samozavest rojakov. Osvežil je nacionalni duh, ponovno organiziral demoralizirano armado in zatrl jate izkoriščevalcev. Z eno besedo: Kemal je dvignil turški narod do veličine vstajenja, k novemu življenju, sreč nejšemu kakor je bilo kdajkoli poprej!

Zgodovina moderne Turčije se obnavlja s Kemalovim velikim osvobodilnim dejanjem dne 19. maja 1919. Tega dne se je izkrcal Gazi, takrat še opolnomočenec sultana, v Samsumu ob Črnem morju, da bi kot generalni inspektor severne armade udušil neprestane nemire, ki so jih tuji agenti podžigali po Anatoliji. Dalekovidni mož je takoj spoznal, da bo turški narod le tedaj samosvoj, če se bo za vselej iznebil nazadnjaške sultanove samovlade. Organiziral je vsenarodni odpor, zbiral je okrog sebe prijatelje, ustanavljal organizacije in s posebnimi denarnimi prispevki bogatih rodoljubov čez noč rekrutiral novo vojsko.

Kemalovi odločni osebnosti, fanatični vztrajnosti in realnemu gledanju na življenje je uspelo, da je pridobil za svoje načrte silno zakrknjene anatolske kmete. Dodej Turki niso mislili turški, še manj

Najmonumentalnejši spomenik Kemalu Atatürku v Turčiji

»Daleč od obale, morja in jezer, daleč od vseh letovišč, ki jih poživljajo reke, leže temelji novega mesta, vloženi v osrčje strmih in golih bregov, ki se zde, da se vzpenjajo v nebo. Tu je vzhod sonca lep, slikovit, nebo posejano z neštetimi zvezdami. Med tem gričevjem leži Ankara, prečudna devica nižine. V višini Ankare je klima ugodna, zrak zdrav, svež in čist. Ravnino obkrožajo venci gorâ, polni bakra, železa in bronca, ki stvarjajo okrog mesta neosvo ljivo trdnjavo turške domovine. Sedež turške države in njene vlade je Ankara.«

Pod skrbno Kemalovo zaščito je Ankara naglo napredovala. Danes ima že blizu 135 tisoč ljudi. Krasne palače so zrasle ob modernih cestah, po vseh napravah, ki jih grade z ameriško naglico, sliči najmlajše turško mesto najmodernejšim središčem sveta. Le Kemalov neuklonljivi optimizem je zmogel premagati pustinjo in posaditi sredi nje prestolnico z bujnimi cvetličnjaki, umetnimi jezeri, vodopadi, krasnimi gaji in zavodi za pospeševanje vsenarodne

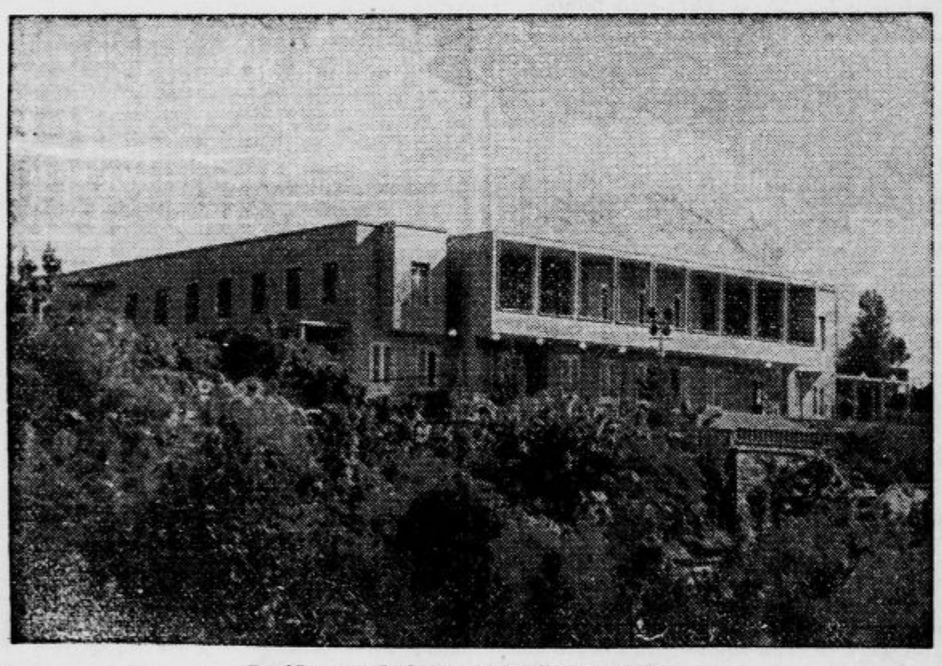

Rezidenca pokojnega Atatürka v Ankari

so se brigali za politiko. Vsa njihova miselnost je bila prepojena z verskim fanatizmom. Kemalovo geslo: »Turčijo Turkom« je podžgalo vse stanove, preroške besede svetlejše bodočnosti so potegnile narod za seboj. Dne 4. septembra 1919. je Kemal sklical narodno zborovanje v Sivasu, ki se je pretvorilo v pravi ljudski parlament, proglasilo neodvisnost naroda in določilo sebe za edino zakonito narodno predstavništvo. Mustafa Kemal je postal prvi predsednik te skupščine, volitve so prinesle pristašem njegovih idej večino.

Nacionalna preporoditev Kemalove Turčije je preživela prvo preizkušnjo v bojih z Armenci. Turške čete so jih pognale v beg, pravo slavo je pa požela armada v krvavih bojih z Grki za maloazijsko zapadno primorje. Pod zaščito zavezniške politike so Grki prodirali v notranjost, dokler ni njihove čete ustavila reorganizirana Kemalova vojska dne 11. januarja 1921 pri In Oenüju. Dne 14. avgusta 1921. se je ob reki Sakaria razvila grozotna odločilna bitka. Kemal je osebno vodil svoje čete v boj, po krvavih tritedenskih spopadih in ogromnih žrtvah je bila grška armada strahovito tepena. V veličastnem triumfu se je vračal Kemal, odslej Gazi t. j. Zmagovalec nazvan, v Ankaro. Leto kasneje je zapustil zadnji tuji vojak Anatolijo, zavezniške države so se obvezale, da bodo izpraznile tudi evropsko Turčijo. V lozanski mirovni pogodbi dne 21. novembra 1922 je bila neodvisnost Turčije končnoveljavno priznana.

Po zmagi nad Grki se je Kemal odločil, da dvigne svojo domovino z reorganizacijo po zapadnoevropskem zgledu. Vse kar je spominjalo na preživelo preteklost, je moralo pasti. Dne 29. oktobra 1923. je narodna skupščina v Ankari proglasila republiko, za prvega predsednika pa soglasno izvolila Kemala. Sultanat in vrhovni kalifat sta bila ukinjena, Carigrad, »ki leži izven državne sredine, ki je kozmopolitsko mesto naseljencev — dobičkarjev in pokvarjencev iz vseh delov sveta« kakor je dejal Kemal, ne more biti več prestolica pomlajene, obnovljene domovine, kakršna je zrasla v srcu Anatolije, Ankari.

Temelji nove prestolnice Kemalove Turčije so bili postavljeni z zakonom dne 13. oktobra 1923. Že prej je bilo na razvalinah stare Ancyre nekaj časa sedež sultanov, po prenosu vlade v Carigrad je mestece izgubilo na veljavi. Ankara je stalno propadala, pred desetletji je štela le še 25.000 ljudi. Kemalov zakon o novi prestolnici pravi:

kulture. Ponos vseh Turkov je pa Kemalovo vzorno poljedelsko posestvo »Čiftlik«, nedaleč od mesta. Na obeh straneh železnice se vlečejo dobre 4 km daleč nasadi stotisočev dreves, med katerimi se vije izvrstna avtomobilska cesta. Poleg zgradb, namenjenih proučavanju kmetijstva, je tudi moderna turška pivovarna, zoološki vrt, zavod za odgojo perutnine, govedi, svinj in drugih domačih živali. Miniaturno jezerce predstavlja Marmorsko in Črno morje. V bližini je Gazi postavil institut za pedagogiko in agronomijo. Stalna izložba kemalizma prikazuje plodonosne uspehe Kemalovih prizadevanj, moderna sportna in otroška igrišča pričajo, da je turški narod po vsej pravici lahko hvaležen velikemu preporoditelju, ki mu je v prestolnici postavil več krasnih spomenikov. Najlepši, najzgovornejši spomenik narodne prosvetljenosti si je pa Kemal Atatürk zagotovil v sadovih splošnega napredka mlade republike.

Za časa sultanove Turčije sta na vsakih pet sodnikov v deželi prišla komaj dva, ki sta imela potrebno izobrazbo. Kemalova briga je bila, da preskrbi za juridični naraščaj. Ko je bila v Ankari ustanovljena prva pravna fakulteta po najmodernejšem zgledu, je Gazi v otvoritvenem govoru dejal:

»Naš narod ne sme v ničemer zaostajati za naprednejšimi državami! Preteklost domovine je bila vprav v juridičnemu pogledu zelo mračna. Zdaj bomo imeli naraščaj, ki ga nujno potrebujemo.«

Posledice novega pravnega stanja v republiki so se kmalu poznale v vsem javnem življenju. Kemal je prepovedal nošenje fesa. Kdor se je upiral, je moral na vešala. Ni bilo malo takšnih fanatikov! Gazi je uvedel latinico in priimke v družine, vzorno je uredil državljansko šolsko vzgojo naroda. Vsi odrasli so se morali učiti pisati in brati. Studentje so morali hoditi od vasi do vasi in učiti ljudi v poznavanju novih pismenk. Danes ni v Turčiji najti nadpisa ali novin, tiskanih v arabščini. V zatiranju nepismenosti so bili Kemalu mnogo v pomoč naši inteligentni izseljenci iz Bosne.

Turško zakonodajo je uredil Atatürk po zgledu italijanskega kazenskega, švicarskega civilnega in nemškega trgovskega prava. V štetju je uveljavil gregorijanski koledar, v državnopravnem poslovanju Turčije se ne računa več po letih od Mohamedovega bega. Sultanove hareme in zloglasne beneške ječe v Carigradu je Kemal preuredil v muzeje. V državna podjetja, vojsko, mornarico in železnice, katerih novih je država zgradila preko 2000 km, prav toliko odkupila od privatnikov, je Atatürk uvedel vzoren red in disciplino. Največje človečanske zasluge za svojo domovino si je pa Kemal stekel z osvoboditvijo turške žene.

Stari, arabsko-islamski zakon je odrekal turški ženi vse socialne pravice. Zaprta, ločena od ljudi in življenja, je morala biti brezpogojno pokorna volji svojega gospodarja. Razen nabožnih knjig ni smela vzeti nobenega štiva v roke. Kot manjvredno bitje družine si je morala na ulici zagrinjati obraz. Dekleta so možili, ne da bi pred poroko videle ženina, ki je po lastni volji lahko vzel po štiri ali še več žen.

Pred revolucijo je tragedija turške žene dosegala višek. Atatürk je odločil, da bodi žena svobodna. Ni ji treba več skrivati obraza, odprta so ji zdaj vrata v vse poklice in šole. Moderna Turkinja živi in se vzgaja v zapadnoevropskem smislu. Turkinje se zdaj brez sramu vežbajo v telovadnih dresih pred tisoči gledalcev. V skrbi za pomladek je Atatürk posvetil mnogo brige materinstvu. »Žene morajo korakati skupaj z možmi, oba spola si morata drug drugemu pomagati«, je dejal. V šolah vzgajajo mladino za vse praktične poklice, po državnih in privatnih uradih srečavaš dandanes turško dekle. Zdrav nacionalni duh je turški ženi zagotovil tudi glasovalno pravico.

Dalekosežen korak dalje je napravila Kemalova Turčija v pogledu šolstva in higiene. V šole so uvedli tudi prevode klasičnih grških in rimskih del, da nadomeste staro, večinoma versko perzijsko in arabsko literaturo. Moderna Kemalova Turčija se je tako tudi v duševnem pogledu približala Evropi. Po vojni silno zrahljana država se je pod spretnim Atatürkovim vodstvom tudi gospodarsko opomogla. Država se je kljub velikim gradnjam izogibala dolgov. Na tisoče kilometov modernih avtomobilskih cest, gosta mreža klinik, sanatorijev in zavetišč po vsej državi, velik napredek turških pristanišč in pomorskega prometa priča, kako naglo je Kemal dvignil svojo domovino med vredne tekmece evropskih držav. Mogočni vodovodi in električne centrale, cela vrsta tehničnih naprav, modernizirana poštno brzojavna služba, naglo razvijajoči se radio, sport in tujski promet so sadovi umnega vladanja Atatürkove republike.

Krona vsega Gazijevega delovanja je pa bila njegova zunanja politika. Kakor je bil Kemal na bojnem polju energičen borec za pravice naroda, prav tako je preudarni državnik na zunaj odklonil vsako ekspanzivno misel. S pametno mirovno politiko je državi zagotovil znosno, pa vprav prijateljsko razmerje z nekdaj dednimi nasprotniki Turkov. Tako v četvornem paktu Bližnjega vzhoda kakor pri ustanavljanju Balkanske zveze in ostalih perečih vprašanj evropske politike, se je Atatürk izkazal izvrstnega, dalekovidnega posrednika in zvestega zaveznika. Preustrojil je svojo domovino v činitelja, ki ga v moderni zgodovini Evrope tudi velesile ne bodo mogle zapostavljati.

Turške sportnice v Kemalovi državi

Sprava v angleški vladarski rodbini

V pariškem hotelu »Meurice« je bila te dni dosežena sprava med angleškim kraljevskim domom in vojvodo Windsorskim. Pogajanja je vodil Gloucestrski vojvoda, ki se je zadržal pri svojem bratu v triurnem razgovoru. Pogajanjem sta prisostvovali tudi Gloucestrska vojvodinja in soproga Windsorskega vojvode, bivša gospa Wallis Simpsonova. Pravijo, da bo Windsorski vojvoda že o božičnih praznikih v Angliji, in sicer na gradu Belvedere. Na sliki od leve proti desni: vojvoda Gloucestrski s soprogo in vojvoda Windsorski z ženo

Na lovu ustrelil lastnega sina

Sedemdeset šiber v spodnjem životu

V sedmograškem mestecu Korpadu se je primerila tragična lovska nesreča. Gospodar nekega imenja je priredil velik jesenski lov, na katerega je povabil mnogo svojih prijateljev in znancev. Med slednjimi je bil tudi baron Stefan Wesselenyi, ki si je izbral za lovski plen lepega jelena. Ko se je pripravil k streljanju, pa mu je spodrsnilo in je padel na tla. Puška se je pri tem sprožila in ves naboj je dobil v spodnji del života 20-letni baronov sin, ki je stal v očetovi neposredni bližini.

Mladega barona so odpeljali takoj v bolnišnico, kjer so ga operirali, toda zaman. Podlegel je ranam. Zdravniki so ugotovili, da je dobil v telo sedemdeset šiber. Umrl je zaradi notranje izkrvavitve. Tragično je to, da je mladi baron umrl v isti sobi, kjer je prišel pred dvajsetimi leti na svet. Ponesrečenec in njegov oče pripadata družbi najodličnejših plemenitaških rodbin na Sedmograškem.

Jan Kiepura in advokati

„Če ne bi bil pevec, bi hotel biti svinjski pastir ali pa advokat"

Nedavno so listi poročali, da je poljski advokat Hofmokl-Ostrowski tožil znanega tenorista Jana Kiepuro zaradi besed, ki so po advokatovi sodbi bile žaljive za ves odvetniški stan. Kiepura je namreč dovolil objavo intervjuva z nekim novinarjem, kateremu je rekel med drugim: »Če ne bi bil pevec, bi hotel biti svinjski pastir ali pa advokat.«

Tožba je bila zanimiva že zaradi tega, ker je bilo na sodišče pozvanih k pričevanju 24 sotrudnikov varšavskih listov. Vsi ti so slišali pevčevo izjavo in so povedali, da je Kiepura povedal nekaj podobnega, kakor je bilo objavljeno, seveda pa ne v tako »žaljivi« obliki. Sodišče je zaradi tega pevca oprostilo, tožitelj pa je moral plačati stroške procesa in še 100 zlotov povrhu. Predsednik obravnave je utemeljil razsodbo s tem, da je advokatova tožba brez podlage. Tožitelj se je skušal gmotno okoristiti, pa mu to ni uspelo.

Maščevanje zavrnjene ljubimke

40 letna učiteljica je ustrelila 70 letnega kneza

V Milanu se je te dni odigralo zadnje dejanje ljubavnega razmerja med 70-letnim knezom Trivulzijem, ki je pripadal eni najžlahtnejših milanskih plemiških rodbin, in 40-letno učiteljico Lazzarini iz Esteja. Učiteljica se je pred štirinajstimi leti seznanila s knezom, ki se je zaplel z njo v ljubavno razmerje. Toda knez je napravil tej ljubezni kmalu konec in je posredoval pri oblasteh, da so učiteljico odrinile iz mesta na kmete.

Odtlej je bila Lazzarinijeva knezu vedno za petami in se je skušala maščevati nad njim. To ji je te dni uspelo. Srečala je bivšega ljubavnika na ulici in je oddala proti njemu pet revolverskih strelov. Napadalka je skušala po zločinu pobegniti, vendar so jo prijel. V obrambo navaja, da je prosila za sprejem pri Trivulziju, da bi se z njim pogovorila. Knez pa je odbil njeno prošnjo in zaradi tega je segla po orožju.

Popuščanje ločitev v Nemčiji

Kakor poročajo nemški listi, se je lansko leto število ločitev zakonov v Nemčiji močno skrčilo. Ponajveč se je skrčilo število ločitev zaradi zakonoloma, iz česar bi se dalo sklepati, da živijo ljudje danes bolj moralno kakor prej.

Sleparije z nekritimi čeki

Registrirana poslovalnica brez uradnikov . . .

V Baslu so odkrili drzno sleparstvo. V neko tamošnjo banko je prišel moški in predložil ček, ki se je glasil na neko ameriško banko. Ček je švicarska banka izplačala, toda kmalu nato je prejela iz Newyorka obvestilo, da za izplačilo ni nobenega kritja, zaradi česar bo moral zavod, ki je izplačal denar, sam trpeti škodo.

Po tem razkritju je švicarska banka opozorila policijo na premeteno goljufijo. Kriminalisti so takoj uvedli preiskavo in dognali, da sta pred dvema letoma ustanovila dva Italijana, Oscar Gorlier in Antonio Gilardi, v Milanu in Parizu finančni poslovalnici, ki sta ju celo vpisala v trgovski register. Obe agenturi sta nato začeli poslovati in sta stopili v stike z bančnimi zavodi v Baslu, Curihu, Luzernu, Ženevi, Londonu, Liverpoolu, Bruslju in Newyork.

Potom bank v teh mestih sta pošiljala čeke in 19. oktobra letos sta izdala serijo nakazil, ki so imela sicer pristne podpise, vendar pa ponarejene žige. Za sleparijo sta si izbrala neki njujorški bančni zavod, katerega sta imenitno potegnila. Na njegov račun sta dvignila z dvema čekoma v Parizu 20 tisoč dolarjev, v Curihu 19 tisoč frankov, v Baslu 38 tisoč frankov in v Ženevi 36.400 frankov. Vse banke so predložene čeke izplačale, ker niso niti dvomile, da čeki nimajo kritja. Podoba je, da sta sleparja izvršila še niz drugih goljufij.

Baselska policija, ki je razkrinkala sleparijo obeh goljufov, je ugotovila, da sta sleparja izbrala za žrtev njujorško banko zaradi tega, ker traja teden dni, preden pride bančno obvestilo o transakciji po redni poti v Evropo. Baselski bankir je prišel stvari na sled na ta način, da je brzojavil v Newyork, odkoder je prejel telegrafski odgovor. Informacije so potrdile, da sta Gorlier in Gilardi navadna goljufa, kajti njuna podružnica v Parizu je bila sicer registrirana, vendar ni imela niti enega uradnika . . .

Srečen padec s tretjega nadstropja

Pasanti Bond Streeta so bili te dni nemalo presenečeni, ko so videli, da je telebnil z ogrodja v tretjem nadstropju neke hiše na cestni tlak moški, ki je priletel na zemljo popolnoma nepoškodovan. Mož je bil zidar in je tako spretno priletel na tla, da se je sam od sebe pobral ter se vrnil na delo, katerega je »zapustil« po nesreči.

Dva Nobelova laureata

Letošnjo Nobelovo nagrado za književnost je prejela ameriška pisateljica Pearl S. Buck, pisateljica zgodb iz kitajskega življenja (slika zgoraj). — Nagrada za fiziko pa je bila podeljena italijanskemu učenjaku Enricu Fermi (spodaj)

ANEKDOTA

V devetdesetih letih prošlega stoletja je živel v Londonu dramatik, čigar oderska dela so propadla že pri prvi uprizoritvi. Oskar Wilde je dejal o tem možu: »To je zelo odličen pisatelj! Piše samo za premiere!«

VSAK DAN ENA

»Tako! Leni delavci ne bodo več posedevali na štorih!«

(Everybodys weekly)

Kulturni pregled

»Jugoslovenski kulturni klub«

V Beogradu se je pred dnevi ustanovil »Jugoslovenski kulturni klub«. Ustanovni zbor je vodil naš rojak, predsednik državnega sveta dr. St. Sagadin. Za predsednika nove organizacije je bil izvoljen univ. prof. član Akademije dr. Jovan Erdeljanović.

V najnovejši številki beograjske revije »Vidici« sta izšla o tem novem pojavu dva zanimiva članka. Prvi vsebuje programatski govor prof. dr. Erdeljanovića, drugi z naslovom »Zadaci Jugoslovenskih kulturnih klubova« pa nekatere podnetne misli znanega pisatelja in publicista Nike Bartulovića.

Dr. Erdeljanović se spominja nekdanjega Jugoslov. kluba v predvojni »piemontski« Srbiji. Kakor je ta klub deloval za misel političnega zedinjenja, tako naj »Jugoslovenski kulturni klubi« delujejo za uresničenje bratstva in edinstva. Bratstvo pa ne bodi samo lepa beseda, izvaja beograjski znanstvenik, marveč naj bo izraženo ne samo v poudarjanju in naglašanju, temveč tudi v stvarnem izvajanju polne, resnično bratske enakopravnosti vseh duhovnih in materialnih pogojev našega skupnega življenja in napredovanja. Prav v tem vidimo mi, pravi prof. Erdeljanović, neobhodno podlago realnega jugoslovenstva, pravega uresničenja jugoslov. misli. Duhovno edinstvo, h kateremu stremi delo kluba, vidi prof. Erdeljanović v gojitvi tiste etnične skupnosti, ki so jo davni predniki Srbov, Hrvatov in Slovencev prinesli s seboj že iz pradomovine izza Karpatov in ki predstavlja tudi danes podlago, na kateri se lahko srečujejo in združujejo kulturna prizadevanja vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Pota in sredstva k temu naj bo »stalno in intenzivno proučevanje vseh elementov, ki so nas v preteklosti razdvajali in v iskanju realnih sredstev in načinov, kako naj bi se brez pretresov stopnjema odstranili.« Druga poglavitna pot pa naj bi bil čim ožji in smotrno organiziran kontakt z vsemi, ki so pristaši te ideje. Zato naj bi se ustanovilo čim večje število Jugoslov. kulturnih klubov.

Niko Bartulović izhaja v svojem članku s stališča, da je ideja jugoslovenstva, naj se potem formulira tako ali drugače, nujna osnova naše državne skupnosti, kajti Jugoslavija ne more obstajati »kot navadna trgovska in pravna kupčija med povsem separatnimi deli, ki jih čustveno in idejno nič ne veže«. Seveda pa tako pojmovana skupnost »ne pomeni ne centralizma in še manje hegemonizma«. J. K. K. naj bi zbrali na skupnem terenu »čim več predstaviteljev najrazličnejših mišljenj in razpoloženj med Srbi, Hrvati in Slovenci, če želimo, da z duhovnim sodelovanjem, ki je danes edino nekompromitirano, ali v katerega imajo vsaj relativno vsi še največ zaupanja, omilimo politična nasprotja, razočaranja, ogorčenje in tudi mržnjo, in da najdemo v tem sodelovanju tisti cement, ki bo — ne glede na vse, kar se bo storilo na državnopravnem in ustavnem področju — vendarle predstavljal element kohezije, ljubezni in smisla za celotnost. Ta element pa ne more imeti drugega naziva kakor jugoslovenstvo...«

V tem smislu in duhu razvija Niko Bartulović svoje misli o nalogah »Jugoslov. kulturnega kluba« v Beogradu, ki bo kmalu dobil svoje podružnice tudi v drugih večjih mestih naše države. Nedvomno je ideja J. K. K. potekla iz plemenitega stremljenja, da bi se iz raznih minljivih nasprotij in borb izločilo in obvarovalo zanamcem to, kar je trajno in kar nas druži in veže v celoto pred svetom in pred našo zgodovino. Že sam organiziran kontakt med vsemi, ki se zavedajo naše etnično utemeljene, usodne povezanosti, utegne vplivati blagodejno, zlasti če bo klub združeval pristaše raznih političnih naziranj. Umljivo je, da zavisi uspeh ali neuspeh od duha, ki bo vodil novo akcijo, od širine in objektivne višine metod, s katerimi se bo uveljavljal v kulturnem življenju ter odstranjeval medsebojno nezaupanje in stare predsodke.

Massenetov »Don Kihot« v ljubljanski operi

Pametna zamisel nam je dala operno delo, ki se bo z uspehom uveljavilo v domačem sporedu, namreč Massenetovega »Don Kihota«, heroično komedijo v petih dejanjih. Utemeljena je bila zamisel že v naprej z dejstvom, da je vprizoritev na našem odru mogoča, vsaj kar se izvajalcev tiče. Osrednji figuri, nori idealist in vitez »žalostne postave« Don Kihot ter njegov zvesti spremljevalec, neumnozviti sluga Pančo stavita ne le na glas in igro, temveč tudi na postavo in zunanjost obeh akterjev svojevrstne zahteve. Gospoda Primožiča in Betetto pa imata vse pogoje, da te zahteve izpolnita. Še več! Glasovno se obema vlogi kar najbolj prilegata, igralsko si odlično kontrastirata, nič manj pa nista pod izborno šminko in v tipični opremi tudi na zunaj uresničila vseh predstav, ki si jih je izoblikoval čitatelj Cervantesovega romana. Uživali smo zreli in dognani kreaciji, ki rasteta od dejanja do dejanja vsaka zase dosledno. Tu dolgi in suhi vitez z asketsko-pobožnim licem, tam mali, čokati in debeli kmetavzar Pančo, ki se mu skisa obraz ob najmanjši nevarnosti, a razjasni ob jedači in pijači.

Obširni roman »Don Kihot« (El ingenioso hidalgo Don Quixote de la Mancha) je plod poslednjih let španskega pisca Miguela de Cervantesa (1547 — 1616), tistih let, ki jih je avtor po burnem pustolovskem življenje (Bil je komornik na papežkem dvoru, vojak v Juanovi vojski, ki je pobila Turke pri Lepantu, pet let kot pohabljenec v suženjstvu alžirskih piratov, nato davkar na Španskem, pisatelj, frater frančiškanskega reda itd.) sicer prebil v delnem pomanjkanju, toda pokojnejšem razpoloženju. Duhoviti nemški pesnik Heine pravi o njem tole: »Cervantes je bil katoliški pisatelj in tej častnosti dolguje morda oni veliki epični duševni mir, ki se kakor kristalno nebo vzpenja preko njegovih pestrih umetnin; nikjer ne naletiš na trohico dvoma.« Nekaj te značilnosti je tudi v libretu Massenetove opere, ki se naslanja po dejanju na nekatere dogodke romana, idejna osnova pa mu je krščanski ideal duševne čistosti in srčne dobrote, ki se bori s suženjsko breznačelnostvo in duhovno puhlostjo ter pokvarjenostjo. Don Kihot, ta ponosni zaščitnik preganjanih, ta domišljavi pobornik za dobroto in pravičnost na tem svetu, ta zasmehovani zaljubljenec in osmešeni halucinant, se premoten od prividov bori z ovcami in vetrenjačami misleč, da so sovragi, spokori s svojim svetniško-čistim vedenjem tolovaje in razbojnike, osvoji svoji dozdevni ljubici dragocen nakit in žanje le zaničljiv zasmeh, ko jo zasnubi. Iskreno sočutje ljubljene Dulcineje, ki mu v hipu globokega razumevanja njegove velike boli razgali svojo pokvarjeno dušo, ga ne utolaži več. Njegova do smrti ranjena duša se odvrne od tega sveta in telo ji sledi. Don Kihot umre zapuščen v rokah zvestega Panča.

Massenet ni po nemškem naziranju nič več kot lirsko sentimentalen komponist svetovnjaške elegance. Sam francoski glasbenik d'Indy ga prišteva k skladateljem, ki so bili pod italijanskim in židovskim vplivom. Temu ni povsem tako. Massenet je bil profesor kontrapunkta in skladbe na pariškem konservatoriju in je v nekaterih glasbenih epizodah na pr. »Manone« ali »Žonglerja« dovolj jasno pokazal svoje glasbeno znanje in skladateljsko zmožnost. Premiera njegovega »Don Kihota«, opere, ki je bila napisana za velikega, že pokojnega Šaljapina, pa je bila celo prijetna sprememba v sedanjem repertoarju. Delo je glasbeno in snovno vsaj nekoliko odmaknjeno od grobega naturalizma in bučnega verizma, ki se še vedno uspešno bohoti po opernih odrih. Neprisiljeno, s komorno odmerjenostjo in okusom vé Massenet s svojo v resnici mehkužno, toda toplo glasbo karakterizirati junake na odru in zna doseči s finim podčrtavanjem pristno ganotje in sočustvovanje z njimi.

G Štritof je kot glasbeni vodja pokazal polno razumevanje in pravi smisel za to sicer ne polnokrvno, a barvitih prelivov bogato glasbo. Njemu se imamo tudi zahvaliti za jedrnati prevod (ki bi brez škode mogel opustiti nepotrebne izraze Massenetovi maniriranosti na ljubo). Ga. Kogejeva vloge Dulcineje ni podala izenačeno. Prednjačila je igralsko, kajti pevska plat vloge zahteva prožnejši in lažji glas. V manjših vlogah so sodelovali ge. Ribičeva in Heybalova ter gg. Sancin, Marčec, Jelnikar in Simončič. Plese je uspešno naštudiral g. Golovin. Režija g. Primožiča bi mnogo pridobila na prostornejšem odru z modernejšimi vrtilnimi napravami, ki bi dopustil ansamblu svobodnejše kretanje pripustil učinkovitejši boj z velikani-mlini in skrajšal pavze. Scenograf g. Franz je s pisanimi barvami v prvem dejanju smiselno podčrtal bujno in novo domišljijo glavnega junaka ter za naše razmere okusno insceniral ostala dejanja. V petem naj bi bila cesta in svetla noč, sploh brezdaljnost bolj poudarjena. — Občinstvo, ki je v zelo velikem številu posetilo predstavo, je bilo posebno nad četrtim in petim dejanjem vzhičeno.

Gledališki list prinaša za Don Kihotovo premiero dve izborni Pirnatovi ilustraciji in poleg urednikovega uvodnika ter izdatne vsebinske analize še biografsko skico skladateljevo izpod peresa glasbenega esteta R. Spechta ter d'Indyjevo praško predavanje o francoski glasbi, ki pač ne bi mogelo kljubovati tehtnim protidokazom kritike.

P. S.

Zapiski

Alojz Gradnik v italijanskem prevodu. Tržaški »Il Piccolo della sera« je dne 8. t. m. priobčil v svoji literarni prilogi prevod pesmi »Zadnji gost« iz najnovejše pesniške zbirke Alojza Gradnika »Večni studenci«. Gradnikovo pesem je prevedla v italijanščino Maria Samer.

Beograjsko Narodno gledališče vprizori od 14. do 20. novembra: **Gledališče pri spomeniku:** ponedeljek ,14. nov.: Vrag na vasi; gostujeta ga. Pia in g. Pino Mlakar; torek, 15. nov. Na Ježevem hrbtu; sreda, 16. nov.: Rigoletto; gostuje ga. Ana Noni; četrtek, 17. nov.: David Copperfield; petek, 18. nov.: Na Ježevem hrbtu; sobota, 19. nov.: Štirje grobijani, premiera (»I quattro rospighi«); nedelja, 20. nov., ob 15: Mignon, ob 20: Pečalbarji. **Gledališče na Vračarju:** ponedeljek, 14. nov. ob 15.: Janko in Metka otroška predstava; ob 20.: Voda s planine; torek, 15.: nov.: Stara devica; sreda, 16. nov.: Dve ženi enega moža; četrtek, 17. nov.: Ona in trije; petek, 18. nov. ob 17: Matura, matineja; sobota, 19. nov.: Dve ženi enega moža; nedelja, 20. nov., ob 15: Dve dvajsetici; ob 20: Dr.

Zagrebško gledališče vprizori ta teden: **Na Aleksandrovem trgu:** Ponedeljek 14. Ljubica, torek 15. Dorica pleše, sreda 16. Junak, četrtek 17. Carmen, petek 18. Egmont (prem.), sobota 19. Baron Cigan, nedelja 20. Geisha (popoldne), Faust (zvečer). — **V Frankopanski ulici:** torek 15. Dundo Maroje, sreda 16. Deklica iz Prage (prem.), četrtek 17. Kaj je resnica, petek 18. Deklica iz Prage, sobota 19. Pot v Benetke, nedelja 20. Prireditev otroškega carstva (dopoldne), Kopelija (popoldne), Pot v Benetke (zvečer).

Pesmarica »Ob dvajsetletnici Jugoslavije« je pravkar izšla v redakciji L. Kramolca. Pesmarica prinaša izvirne prigodne skladbe za proslavo 20 letnega obstoja naše države ter raznovrstne izrazite narodne napeve iz vseh slovenskih pokrajin. Pesmarica je dragocen prinos k naši pevsko-glasbeni literaturi vobče, zlasti mladinski. Dobrodošla pa bo tudi vsem ženskim zborom, nekaj pesmi bodo mogli rabiti mešani in moški zbori. Skladbe za pesmarico, preproste in težje vokalne in s spremljevanjem klavirja, so prispevali naši skladatelji: † Emil Adamič, Jobst, Premrl, Škerjanc, Šantel, Mirk, Kramolc, Klimovec in Švara. Pesmarico je založila »Banovinska zaloga šolskih knjig in učil« v Ljubljani.

S P O R T

Moto-Hermes je imel občni zbor

Uspehi pretekle sezone so bili prav lepi, za bodoče pa ima sekcija še lepše načrte

Pri »Šestici«, kjer se zmerom zbirajo Hermežani motoristi, je bil v nedeljo dopoldne občni zbor motosekcije ŽSK Hermesa. Zanimanje za motociklistiko je v zadnjem času pri nas močno naraslo in tudi ta občni zbor je pokazal, da imajo prijatelji motociklistike v Moto-Hermesu močno in lepo napredujočo sportno edinico. Udeležba je bila prav lepa in tudi vse, kar so razni klubovi funkcionarji povedali o dozdanjem in bodočem delu te sekcije, obeta našemu motosportu le še lepšo in plodovitejšo bodočnost.

Občni zbor je otvoril in vodil načelnik sekcije g. dr. **Čampa**, ki je v kratkem orisal delo in uspehe sekcije v minuli sezoni, pri čemer je poudarjal, da so bile vse prireditve nazadnje res samo nekaki začetki, ker je ta panoga na splošno vendarle še zmerom v početkih, toda izvedene so bile vse in prihodnje bodo še boljše. Sekcija je razen tega z nastopom svojih članov pripomogla tudi k uspehom ostalih sorodnih organizacij doma in izven doma, zastavila pa si je za prihodnje leto po nameravani izgradnji motornega stadiona še mnogo večje cilje. Moto-Hermes je kakor velika razorana njiva, ki ji je zdaj treba samo še sejalcev in sadovi bodo obrodili na globoko in široko. Svoja temperamentna izvajanja je načelnik zaključil z napovedjo, da je sklenil iz notranjih klubskih razlogov podati ostavko.

Za njim so nato s kratkimi, toda zelo preglednimi poročili nastopili ostali sekcijski funkcionarji, tako podnačelnik g. **Bregar**, tajnik g. **Macher**, ki je med drugim ugotovil razveseljivo dejstvo, da se je število sekcijskega članstva od lani povišalo za 42 na 128, med katerimi je 117 verificiranih vozačev, dalje gospodar g. **Kelnarič**, ki je uredil skromno sekcijsko premičnino, in slednjič še blagajnik g **Lukeš**, ki je prav tako kratko, pa v splošno zadovoljstvo izjavil, da so se sekcijske finance od lani lepo popravile in ima sekcija nekaj več tisočakov gotovine.

Tehnično delo v sekciji je bilo na ramenih tehničnega referenta g. **Rupene**, ki je v svojem poročilu med drugim omenil, da je sekcija izvedla 7 prireditev, in sicer motoskijöring v Bohinju, ocenjevalno vožnjo Ljubljana—Kranj—Kamnik—Ljubljana, krožno dirko pri Podutiku, dirkališčno dirko na lastnem terenu, gorsko dirko na Rašico, tekmo na Grad za Seunigov memorial ter slednjič ocenjevalno vožnjo v okolici Celja. Razen tega je poslala svoje dirkače na nekatere dirke v Zagreb in Maribor, z Ludvikom Staričem pa je šla tudi v tujino, Dunaj, Plzen, Prago, Trst in drugam. Govornik je priporočil marsikaj koristnega v organizatornem pogledu, nato pa razvil obrise sporeda za prihodnjo sezono, ki obsega med drugim skijöring, dirkališčno dirko, lov na lisico, izlet v Trst, izlet na Jadran, krožno dirko, dirkališčno dirko ev. za slovansko prvenstvo, gorsko dirko na Rašico, dirko na Grad ter ocenjevalno vožnjo po bivšem Štajerskem. Napovedal je tudi, da je tovarna Lutz poklonila lepo darilo, srebrno čelado, za katero se bodo borbe začele že prihodnje leto. H kraju je predlagal, naj se sekcija zahvali vsem, ki so kakorkoli podpirali njena stremljenja s prošnjo, da ji ostanejo naklonjeni tudi v bodoče.

Po poročilu preglednikov, ki ga je z daljšim programatičnim govorom o pomenu sporta in telesne vzgoje podal sportni referent pri banski upravi g. **Lenart**, je bila celotnemu odboru soglasno izglasovana razrešnica s pohvalo.

Po delni spremembi sekcijskih pravil, ki je imela namen, da se v odboru doseže čim večja ekspeditivnost in zmanjša število odbornikov na najbolj potrebno, je bila po nekoliko daljši razpravi izvoljena lista, kakor sledi:

Načelnik odvetnik Miloš Stare, podnačelnik Bregar, tajnik Macher, blagajnik Lukeš, tehnični referent Janko Zajc, gospodar Kelnarič, ter odborniki Ogrin, Seunig, Vital in Starič, v revizijski odbor pa gg. Lenart, Lesjak in Simandl. Dosedanji tehnični referent Rupena je bil določen za saveznega sportnega referenta.

S pozivom na novo, še agilnejše delo je podnačelnik g. Bregar ob pol 13. zaključil ta lepo uspeli občni zbor. Moto-Hermes je brez dvoma na najboljši poti, da zavzame eno vodilnih vlog v jugoslovenskem motociklističnem sportu.

V nekaj vrstah

Prvenstveni spored pretekle nedelje je bil precej obsežen, čeprav sta bili dve mariborski tekmi zaradi prepovedi oblastev spet odgodeni — in je prinesel marsikaj novega.

V *ljubljanski skupini* je najbolj prekrižal račune uganjkarjev na papirju ljubljanski Jadran, ki je v Kranju pobral obe točki v več pogledih favoriziranemu Kranju. Tesni so bili tudi vsi ostali rezultati in posebno onemu med Reko in Svobodo ni manjkalo mnogo, da bi bil obraten, saj je Svoboda vodila skoraj do konca z 1:0 in je šele nato Reka kar dvakrat zaporedoma zadela njeno mrežo. Bratstvo, trenutni najboljši klub v tej skupini, je proti konkurentu s šestega mesta dosegel komaj pičli 1:0 in tudi Hermežanom se na Jesenicah v boju s Kovinarji ni godilo najboljše, saj so domačini do odmora vodili in se je šele pozneje obrnila tehtnica na Hermesovo stran. Slika tabele kljub nekaterim nepričakovanim izidom ni doživela mnogih sprememb, le Kranj je moral prepustiti svoje tretje mesto Hermesu. V številkah je ta reč takale:

Bratstvo	8	6	1	1	19: 7	13
Reka	8	6	1	1	29:12	13
Hermes	10	5	2	3	24:21	12
Kranj	9	5	0	4	34:21	10
Jadran	9	4	2	3	20:22	10
Mars	8	2	1	5	18:20	5
Svoboda	7	2	0	5	11:17	4
Kovinar	9	0	1	8	10:45	1

V *celjski skupini* so odpravili ves spored na enem edinih igrišč in so na splošno presenečenje Atletiki z rekordno zmago nad Celjem dobili dve točki. Olimp in Jugoslavija pa sta kljub dežju golov — v tej tekmi jih je padlo natančno 10 — podelila točki. Vrstni red v tabeli je zdaj naslednji:

Celje	6	4	0	2	22: 8	8
Atletiki	5	3	1	1	11: 5	7
Amater	5	1	3	1	4: 7	5
Olimp	5	1	2	2	8: 9	4
Jugoslavija	7	1	2	4	10:26	4

V *mariborski skupini* z letošnjim prvenstvom ne morejo naprej, ker že od znanih dogodkov na dan 10. oktobra oblastva ne dovolijo nobene javne nogometne prireditve. Preteklo nedeljo je tudi ostalo pri tem in so smeli v tej skupini igrati samo v Čakovcu, kjer sta se srečali enajstorici ČSK in Maribora. Gostje so se dobro držali, toda ČSK je obdržal in še ojačil svojo vodilno pozicijo. Slika prvenstvene tabele je tamkaj naslednja:

ČSK	7	5	2	0	15: 6	12
Železničar	4	3	0	1	8: 5	6
Rapid	5	2	1	2	13:11	5
Mura	6	2	1	3	13:15	5
Maribor	5	1	1	3	8: 8	3
Slavija	5	0	1	4	6:18	1

Izmed *prvenstvenih izidov* LNP je treba zapisati še: *med juniorji:* Korotan : Reka 1:0 in Svoboda : Moste 4:2, *na deželi* pa: Virtus : Mengeš 5:3.

Izmed *vnanjih nogometnih rezultatov* pretekle nedelje moramo zabeležiti še naslednje:

v *češkem prvenstvu:* Viktorija — Žižkov : Sparta 2:0!, Plzen : Židenice 2:1, Bata (Zlin) : Slavia 2:0!, Sleska Ostrava : Nachod 2:1, Pardubice : Bratislava 1:0, Kladno : Liben 1:0,

v *prvenstvu Ostmarke*: Amateure (Steyr): Sportklub (Gradec) 2:0, Austria : Austro-Fiat 4:0, Wacker : Rapid 4:3, Vienna: Sportklub (Dunaj) 5:3,

v *italijanskem prvenstvu:* Torino : Novara 1:0, Milano : Roma 3:0, Bologna : Sampierdarena 2:1, Juventus : Livorno 2:1, Triestina : Bari 1:0, Genova : Lucchese 1:0, Modena : Ambrosiana 1:1, Lazio : Napoli 2:2 in

v *madžarskem prvenstvu*: Ferencvaros : Kispest 4:1, Nemzeti : Hungaria 1:1, Szeged : Ujpest 0:0, Bocskay : Zuglo 3:2.

Čeprav angleška nogometna zveza še ni dokončno pristala na spomladansko turnejo svojega moštva po celini, je vendar že natančno določen spored tega potovanja. *Angleška nogometna reprezentanca* bi šla najprej na Poljsko, kjer bi 7. maja igrala v Varšavi, nato 14. maja v Budimpešti, slednjič pa 21. maja v Beogradu proti nam. Kaže torej, da prihodnje leto Angleži v Italiji sploh ne mislijo igrati, čeprav računajo tudi tamkaj z njihovim gostovanjem.

Znani nemški plavalec Joahim Balke je v Bremenu postavil novo svetovno znamko v plavanju na 100 m prsno s časom 1:09.5, kar je za 3 desetinke sekunde boljše od svetovnega rekorda Francoza Cartonneta.

Po vesteh nekaterih listov je slovaška vlada sklenila, da bo odslej vzela sport popolnoma v svoje roke in bodo njeni sportniki nastopali na mednarodnih prireditvah kot državljani samostojne države Slovaške, ne pa več pod zastavo skupne države Češkoslovaške. Ta sklep so sprejeli v Pragi in po vsej Češki s splošnim ogorčenjem.

S. K. Ilirija (lahkoatletska sekcija). Seja odbora bo drevi ob 18. v klubskih prostorih. (Smuška sekcija). V sredo dne 16. t. m. ob 18. v klubovem lokalu članski sestanek. Udeležba obvezna.

Naše gledališče

D R A M A

Začetek ob 20. uri

Torek, 15.: Zaprto.
Sreda, 16.: Labodka. Premiera. Premierski abonma.

V drami pripravljajo premiero Strindbergove pravljične igre »Labodka« z Vido Juvanovo v naslovni vlogi. V igri bodo nastopali princ—Jan, vojvoda—Cesar, mačeha—Marija Vera, Labodka—Vida Juvanova, dvornici—Signe in Tova—Slavčeva in Levarjeva, mladi kralj—Skrbinšek, vrtnar—Potokar, ribič—Debevec, Labodkina in prinčeva mati—Šaričeva in Boltarjeva. Scensko glasbo, ki jo je komponiral za to delo Jean Sibelius, bo izvajala godba dravske divizije pod vodstvom višjega vojaškega kapelnika podpolkovnika g. Hercoga. Načrt za inscenacijo je napravil inž. arh. Franz. Prevod in režija dela sta Debevčeva. Premiera bo v sredo 16. t. m.

O P E R A

Začetek ob 20. uri

Torek, 15.: Gejša. B.
Ljubičićeve iz Beograda. Red B.
Sreda, 16.: Don Kihot. Red Sreda.

Ker se gostovanje sopranistke ge. Ljubice Ljubičićeve ne more vršiti, bodo peli drevi za abonma B Jonesovo opereto »Gejšo«, ki vsebuje lepe pevne melodije. Dejanje se godi v japonski čajnici.

Repriza uspele Massenetove opere »Don Kihot« bo v sredo. Delo je našlo na premieri s strani občinstva zelo topel odziv. Lepote Cervantesovega romana, ki so združene v libretu in Massenetovi glasbi, tvorijo umetnino velikih vrednot. Peli bodo: Dulcinejo Kogejeva, don Kihota Primožič, Sanca ravnatelj Betetto in štiri Dulcinejine čestilce Ribičeva, Heybalova, Marčec in Sancin. Dirigent: Niko Štritof, režiser: R. Primožič.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Torek, 15 ob 20.: Kar hočete. A.
Sreda, 16.: Zaprto.
Četrtek, 17. ob 20.: Prevara. B.

HRABROST PA TAKA!

Ko se je Amundsen pripravljal na pot k severnemu tečaju, je iskal primerne sopotnike. Med drugimi se je prijavil tudi neki Grundl in Amundsen mu je dejal:

— Najprej se hočem prepričati, če ste hrabri. Snemite klobuk.

Grundl se je odkril, slavni raziskovalec je zgrabil za revolver in namah prestrelil klobuk. Možak ni trenil. Amundsen ga je pohvalil in dejal, naj se spet pokrije. Prestrelil mu je klobuk še na glavi in možak je spet ostal nepremičen. Zadovoljen ga je Amundsen potrepljal po ramenu in pristavil:

— Vi ste človek, kakršnega potrebujem. Tu imate denar in si kupite nov klobuk.

Grundl je vzel denar in povprašal:

— Kaj pa moje spodnje hlače?

— Saj vanje nisem streljal! se je začudil Amundsen.

— Vi ne, ali jaz...

Iz Julijske krajine

Novi zakon o Židih je, kakor znano, izločil židovski element iz javnega življenja, iz državnih služb, iz sfere nepremičninske posesti kakor tudi iz vsega finančnega poslovnega življenja. V Trstu, kjer živi po najnovejših statističnih podatkih 6085 Židov, je pripadalo židovskemu elementu zelo mnogo nepremičnin, posebno stanovanjskih hiš in drugih stavbnih objektov. Po nekih zanesljivih računih, je znašala židovska nepremičninska posest v Trstu še letos okrog 300 milijonov lir. V najkrajšem času bodo morali svoje nepremičnine odsvojiti. Spričo tega računajo tržaški gospodarski krogi, da bo trgovska vrednost nepremičnin začasno znatno padla. Židovskim rodbinam je nadalje po tem zakonu prepovedano imeti služinčad arijskega pokolenja. Po nekih računih bodo morali Židje odsloviti okrog 1500 takih uslužbencev. V zadnjem času so se končno izvršile velike osebne izpremembe po vseh večjih podjetjih, iz katerih so izločili vse Žide. Iz velike zavarovalnice »Assicurazioni Generali« so prav te dni odslovili spet celo vrsto centralnih in podružniških ravnateljev in prokuristov. Prav tako so bile reorganizirane tržaška delniška družba za izvoz cementa in še nekatera druga podjetja

Pravna fakulteta tržaške univerze je bila ustanovljena z dekretom, ki ga je pred dnevi objavila »Gazzetta Ufficiale«. Za vzdrževanje fakultete bodo po tem dekretu skrbele država in razne javne ustanove, ki bodo v ta namen sklenile posebno konvencijo. Med nje spada cela vrsta mestnih in kmečkih občin po vsej deželi. Fakulteti je bilo dodeljenih 13 rednih profesorjev, od katerih je bilo 11 že imenovanih. Rektor univerze Žid Manlio Udina bo začasno vodil novo fakulteto. Za gradbo novih vseučiliških poslopij, za katere je bilo že pred meseci votiranih 5 milijonov, je sedaj vlada določila še nadaljnjih 10 milijonov lir iz gradbenih fondov ministrstva za javna dela.

Za Italijo jo dobite pri tvrdki G. Parovel, Trst 9, Via F. Denza 8.

Nova bolnica v Gorici bo sedaj vendarle dograjena. Ministrski svet je na svoji seji pretekli četrtek določil v ta namen 9 milijonov lir.

Prometne nesreče. V bližini Štanjela je neki taksi preteklo sredo povozil 13-letnega Draga Ukmarja, ki je avtomobilu prišel s kolesom naproti. Taksi je pribrzel po cesti s tako brzino, da se mu fant ni mogel o pravem času izogniti. Z blatnikom je avto zadel kolo tako, da je fant padel prav na sredo pred voz in v naslednjem hipu zašel pod njegova kolesa. Dobil je smrtno nevarne poškodbe na glavi in na nogah. Nemudoma so ga prepeljali v goriško bolnišnico, kjer se bori s smrtjo. — V Rojanu, tržaškem mestnem okraju, je neki kolesar do smrti povozil 10-letnega Fulvia Božiča. Pod viaduktom se je kolesar zaletel v otroka in ga treščil v zid, ob katerem si je razbil lobanjo. Nekaj ur kasneje je podlegel poškodbi. Kolesarju samemu se očitno ni zgodilo nič hudega, ker je takoj po nesreči odbrzel dalje, ne da bi se zmenil za fanta. — Tretja nesreča se je zgodila pred dnevi na nevarnem cestnem ovinku pri Zalogu nad Tolminom. Tam je neki vojaški avto povozil 15-letnega čevljarskega vajenca Franceta Lebana. Fanta so sicer z istim avtomobilom odpeljali v Tolmin k zdravniku, ki mu pa ni mogel več pomagati. Še v ordinaciji je umrl.

Serija požarov. V zadnjih dneh so nastali na Goriškem kar trije večji požari, ki so raznim posestnikom prizadejali za kakšnih 60.000 lir škode. V Bovcu je bila domala uničena domačija 64-letnega posestnika Matije Klavore. Zgoreli sta mu stanovanjska hiša in gospodarsko poslopje. Požar mu je uničil tudi vso stanovanjsko opremo, 200 stotov sena, 20 stotov ovsa in vse poljsko orodje. Škoda je segla preko 30.000 lir. Klavora je bil le delno zavarovan. — V Grudenci pri Sv. Luciji je nastal požar na posestvu 65 let starega Petra Mraka. Ogenj mu je močno poškodoval hišo in uničil hlev z večjo zalogo sena in poljskim orodjem vred. Škode je bilo za 15.000 lir. — Tretji požar je nastal v Vojskem nad Idrijo na posestvu Josipa Podobnika. Idrijski gasilci so ga delno omejili. Vendar pa je hlev pogorel do tal in tudi hiša je bila nekoliko poškodovana. Škode je bilo prav tako 15.000 lir, ki pa je bila krita z zavarovalnino.

Imenovanje. Za novega predsednika tržaške industrijske pokrajinske zveze je bil imenovan znani industrijec Avgust Cosulich.

Za novega poveljnika puljske mornariške baze je bil imenovan divizijski admiral Ettore Sportiello. Dosedanji poveljnik kapetan vojnega broda Antonio Bobbiese je bil dodeljen mornariškemu ministrstvu.

V Kalu pri Kanalu je bil imenovan za novega tajnika tamkajšnje fašistične organizacije Peter Somaglia. Dosedanji tajnik Anton Zuliani je bil premeščen v Furlanijo.

Iz Ptuja

j— **Osebna vest.** Po službeni potrebi je premeščen banovinski cestni nadzornik g. Špat Avgust iz Ptuja v Litijo. Imenovani je bil zelo agilen član vseh nacionalnih društev, zlasti Sokola, kjer je bil praporščak. G. Špat se je zelo uveljavljal tudi na odru Dramskega društva. Nogometni SK Drava, pa bo z g. Špatom izgubil svojega tajnika in učitelja, saj je bil on klasificiran tudi kot nogometni savezni sodnik. V Litiji mu želimo mnogo zadovoljstva!

j— **Učiteljsko zborovanje JUU v Ptuju.** 12. t. m. je zborovalo v Ptuju učiteljstvo ptujskega okraja, včlanjeno v društvu JUU. Ob tej priliki se je poleg predsedniškega, tajniškega in blagajniškega poročila razpravljalo še o PRK in o učiteljski knjižnici kakor tudi o raznih stanovskih zadevah. Šolski nadzornik g. Ciril Vizjak je podal učiteljstvu nekaj navodil in nasvetov, nato pa je predsednik g. Zupančič Drago zborovanje zaključil.

PAUL RIPSON 35

Stratosferski pilot

Roman

— Pa saj imate svojega tajnika, ki dela in misli za vas vse, kar je neprijetno, oziroma v zvezi s finančnimi zadevami.

— To je že res, toda so stvari, ki jih ne more napraviti brez mene. Odgovornost in zadnjo odločilno besedo imam pa le jaz, in to so večkrat velike skrbi.

Obmolknila sta po tem hladnem pogovoru, in Fred si je na tihem mislil, ali bo ona kaj omenila njegov stratosferski polet. Kakor da bi bila uganila njegove misli, je dejala:

— Zelo žal mi je bilo, da nisem mogla dočakati vaše vrnitve na letališče s tega zanimivega poleta. Čakala sem do zadnjega, in potem, ko je prišla brzojavka, da ste pristali v Minneapolisu, so dejali, da ne morete biti pred polnočjo nazaj. In seveda, nato smo se vsi razšli. Kdo bi si mislil, da boste prileteli nad oblaki v tako kratkem času nazaj.

— Zakaj ne? Če sva letela s pomočjo turborakete v eno smer, sva jo hotela preizkusiti tudi na povratku. In obneslo se nama je izborno.

— Torej kedaj poletimo v Evropo?

Fredu izraz »poletimo« ni nič kaj ugajal, kajti po tem, kar je bil zvedel, nikakor ni mislil na to, da bi se Lea udeležila tega poleta.

Zato je odgovoril, da je treba še več poskusov, preden se končno napravi tako važen polet.

— Ste se dobro zabavali ta dva dneva, Miss Lea? je nadaljeval Fred, radoveden, kaj mu bo odgovorila.

Ona pa je skoraj instinktivno čutila lahno ironijo njegovih besed in ni bila v dvomu, da mora Fred nekaj vedeti. Morda jo je bil slučajno videl? Zato je skušala dejati s čim brezbrižnejšim glasom:

— No, zabave ni bilo dosti, več sitnosti, kot prijetnosti. Toda čujte, mister Fred, zadnji čas je, da se odpraviva v gledališče.

— Torej idiva. Toda, ali ste se odločili kam?

— Preskrbela sem si že dve vstopnici za novo revijo »The Honey-moon«. Pravijo, da je imenitna. Pojdiva, če vam je prav.

Položil je preko njenih golih ram chinchilla plašč, toda zaman je pričakovala, da jo bo pri tem poljubil na vrat, kakor je bil to parkrat storil. Njehova hladnost jo je napravila nervozno in zaman je ugibala, kaj je temu vzrok.

Igra, ki sta jo šla gledat, je bila prvovrstna v ameriškem smislu, to se pravi, bilo je nebroj lepih toalet in plesov, ropota, šuma in vika, petja in bobnanja, pravo razgrajanje, ki ga življenja prekipevajoči Američan tako zelo ljubi.

Fred se je kazal ves čas v pavzah in tudi pri slučajnih pogovorih med igro kot izbornega družabnika. Zabaval je svojo damo tako, da je nihče ne bi bil mogel bolje. Toda vse to je bilo umetno. Držal se je res imenitno, tako da Lea nekaj časa sama ni vedela, kaj naj misli o njem.

Po predstavi mu je dejala, ko sta stopala po stopnicah gledališča navzdol:

— Ali ste zato, da greva kam malo plesat, mister Fred?

— Zakaj pa ne, miss Lea, saj bi bilo škoda, iti v tako veselem razpoloženju spat, kot sva danes midva.

Ona je dobro čula ponovno ironijo njegovih besed, toda dejala ni ničesar.

— Imam naslov zelo simpatičnega plesnega lokala, ki pa je »moker«, če vam je prav.

— Dobro, kar idiva tja. Bom spet videla nekaj novega.

Fred je pomagal Leji v njen avto, in nato dejal šoferju naslov »Krokodila«. Ko je sedel poleg nje v vozu in se je ta začel premikati, je dejal Leji:

— Slučajno sem dobil naslov že pred davnim časamo od nekega znanca, in nikoli nisem prišel do tega, da bi šel tja. Je baje zelo »šik« lokal.

— Imena ne veste?

— »The Crocodile«.

— Kako?

Lea je kar poskočila na svojem sedežu. Fredu se je na tihem strašno dopadlo to razburjenje.

— Kaj vam je morda ime znano? jo je vprašal z najnedolžnejšim glasom sveta.

— Ne, nikoli ga še nisem čula. Ali na morda, pa se ne spominjam.

Voz je hitel naprej. Oba sta molčala. Vsak je imel svoje misli. Fred je bil v premoči. Obvladoval je položaj in radoveden je bil, kaj se bo vse še dogodilo to noč.

Pri izstopu je Fred naročil šoferju, naj ju pride čez dve uri iskat. Bila je tedaj ravno polnoč.

V »Krokodilu« je bila zabava v polnem teku. Slučajno je dobil Fred prazno mizico, kajti gostje so bili tam ravnokar odšli. Naročil je steklenico francoskega šampanjca.

— Mene je skoraj strah pred vami, je dejala Lea, ki sama ni vedela, kako je naenkrat prišla v to zabavišče, kjer je bila preživela prejšnjo noč, a z Ramonom.

— Veste, je nadaljevala, kar čudno se mi je zdelo, da so vam na vašo besedo kar meni nič, tebi nič odprli.

— Prijatelj, ki izda takšen »moker« lokal, mora povedati tudi parolo za vstop, drugače to nima nikakega smisla, je odvrnil Fred.

Godba je zaigrala popularen slow-fox in prekinila njiju pogovor. On jo je odpeljal k plesu. Ves čas jo je pazno motril, kakor tudi okolico in vse druge pare, drugega za drugim. Saj ni bilo izključeno, da se nahaja Ramon med njimi. Ni prišel preko plesnega prostora, in že je našel, kar je hotel: Ramon se je pozdravil z Leo, ko je plesal mimo njiju. Fred je takoj spoznal, da je dama, ki z njim pleše, barska plesalka.

— Ali ni to sin enega naših ravnateljev pri Whirlwind Motors? je vprašal Fred.

— Da, mister Ramon.

— Kdo je njegova plesalka?

— Ne vem, pa me zelo zanima.

— Mislim, da je iz lokala.

Po plesu je bil Mr. Ramon kmalu pri mizi Leje in Freda, kar je bilo slednjemu zelo ljubo, ker je bil silno radoveden, kako se bo sedaj stvar razvijala. Poljubil je Leji čisto proti ameriški navadi galantno roko in se predstavil Fredu.

Dospeli so najnovejši pariški modeli

MIMI SARK

Kreditna banka, IV. nadstropje dvigalo prosto.

MALI OGLASI

Službo dobi

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Sobarica

izurjena serviranja, šivanja, okrog tridesetih let, z znanjem italijanskega jezika, dobi mesto. (Hotelske sobarice ne pridejo v poštev!) Ponudbe s prepisi spričeval, fotografijo, (ki se vrne) in zahtevkom plače je poslati na ogl. odd. Jutra pod šifro »Beograd«. 26733-1

Inteligentno gospodično

ki perfektno govori nemški in italijanski, iščem za dva večja otroka. Ponudbe na oglasni zavod Šmolka, Novi Sad s sliko in prepisom spričeval. 26524-1

Vzgojiteljico

iščem za novorojenčka. Ponudbe: Frank, Novi Sad, Sremska ul. 9. 26724-1

Frizerska pomočnica

dobra moč, dobi takoj stalno službo. Frizerski salon »Pavla«, Celje, Kovaška 1. 26737-1

Klišeje ENO- IN VEČBARVNE JUGOGRAFIKA Sv. Petra nasip 23

Službe išče

Vsaka beseda 50 par; davek 3 din; za šifro ali dajanje naslova 5 din; najmanjši znesek 12 din.

Kot gospodinja

k zakonskemu paru brez otrok ali družabnica k osameli dami gre 32 letno mirno dekle z dežele. — Zna nemško. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Ima meščansko šolo«. 25889-2

Absolvent kmet. zadružne šole

z nemško češko prakso, želi primerne službe. Poizve se v vseh poslovalnicah Jutra. 26723-2

Trikotaža

sprejmem na dom za šivat. Ponudbe na ogl. oddelek Jutra pod »Delo«. 26726-2

Kuharica

srednjih let, išče službe kot gospodinja. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Boljša in zanesljiva«. 26696-2

Pridno dekle

staro 16 let, s 3 razredi meščanske šole, želi proti mali plači službo gospodinjske pomočnice, kjer bi se lahko izučila tudi kuhe, najraje v Ljubljani. Naslov: Grobelnik Frančiška, Arja vas 28, gostilna, p. Petrovče pri Celju. 26736-2

Med mestom in deželo

posreduje »Jutrovo mali oglasnik«

Pouk

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Strojepisni pouk

Večerni tečaji od 1 do 4 mesece, oddelki od 1/47. do 8. in od 1/2 8. do 9. ure. Pouk tudi po diktatu. Vpisovanje dnevno, pričetek poljuben. Christofov učni zavod, Domobranska cesta 15. — Največja strojepisnica! 26725-4

Dragocenosti

Vsakovrstno zlato kupuje po najvišjih cenah

ČERNE — juvelir Ljubljana, Wolfova ul.

Prodam

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Mreže za postelje

naiceneje pri Andlovic, zaloga pohištva, Komenskega ulica 34. 26628-6

Poceni boste kupovali

vse kar potrebujete ako zahtevate naš brezplačni katalog veleblagovnice

Kastner i Öhler

Zagreb, Ilica 4 in 6.

Poceni odprodaja

2.000 parov snežk
štev. 35—36 din 39
štev. 37—38 din 49
štev. 39—40 din 55
Za »Tretorne« snežke 20 do 30 odstot. popust. Trgovci popust.

Veletrgovina s čevlji ALEKSANDER OBLAK Sv. Petra c. 18, tel. 24-35. 362-6

Likerno omarico

s fotelji ali brez, prodam. Zamenjam za perilo v trgovino. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26734-6

Radio

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Radio aparat

6+1 cevni, znamke Hornyphon, prodam ali zamenjam za motorno kolo DKW. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Ugodna prilika«. 25869-9

Glasbila

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Saksofon Es

nikel, dobro ohranjen, prodam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »1850«. 26729-26

NAROČAJTE SE NA »JUTRO«!

Avto, moto

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Chevrolet

4-cilindrski, odprt, dobro lakiran, štiri skoro nove gume, v izvrstnem stanju, naprodaj za 6.500 din. — Uporaben kot poltovorni, ker ima zadaj velik prostor. E. Strnad, Poljanska 69. 26740-10

Karambolirana Steyer limuzina

sicer v dobrem stanju, skoraj nove pnevmatike, ugodno naprodaj. Vprašajte po tel. 27-62. 26684-10

Motorno kolo

250 ccm prvovrstno, za din 3.500, skoro nov petsedežni avto, zelo prikladen za tovorni avto za 8.500 din — prodam. Express, Ljubljana, Emonska 2. 26669-10

Luxus Kadett

tipa 1938, komaj 5.000 km, ugodno naprodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26739-10

Obrt

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Krojaški atelje

FRANC IGLIČ,

Prežakova 10 se priporoča. Vsa moška in damska oblačila ter popravila. 26293-30

Lokali

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Industrijci, trgovci in obrtniki!

Štiri lepe in obsežne lokale za skladišča ali podružnico, izven trošarinske meje, oddam. Pošta Št. Vid nad Ljubljano. 26568-19

Posest

Beseda 1 Din, davek 3 Din za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Vila

enonadstropna, v najlepšem obljudenem industrijskem kraju Gorenjske, z gospodarskim poslopjem, avtogaražo, obsežnim vrtom ob novi državni cesti, tramvajski, železniški in avtopostaji, ki je primerna za zobozdravnike, industrijce, trgovce in obrtnike, — je ugodno naprodaj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Rentabilno in ugodno«. 26567-20

Stanovanje odda

Enosob. stanovanje

s pritiklinami, oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 21730-21

Komfortno stanovanje

dveh sob, kopalnice, oddam takoj. Kneza Koclja 3 poleg stare mitnice Šiška. Šiška. 26426-21

5-sobno stanovanje

za pisarno, pritlično, bomo oddali v l. 1939. na Aleksandrovi cesti. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pisarna«. 26370-21

Stanovanja išče

Stanovanje

dveh sob in pritiklin, iščem za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26731-21a

Enosob. stanovanje

s pritiklinami, solnčno, — iščeta za takoj ali pozneje dve odrasli osebi. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Čista stranka«. 26732-21a

NAROČAJTE SE NA »JUTRO«!

Sobo odda

Na Aleksandrovi cesti

oddam takoj sobo s posebnim vhodom, z eno ali dvema posteljama. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26735-23

Dve lepo opremljeni sobi

s separiranim vhodom, oddam takoj dvema solidnima gospodoma. Frančiškanska ulica 8. 26727-23

Dopisi

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Kdo je pripravljen

pomagati še nepriznanemu pesniku iz težkega gmotnega položaja? Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Poet«. 26728-24

Od Vas je odvisno, da imate obleko vedno kot novo zato jo pustite redno kemično čistiti ali barvati v tovarni **JOS. REICH** Ljubljana Poljanski nasip 4-6 Pralnica — Svetlolikalnica

KLIŠEJE ENO IN VEČBARVNE Jugografika SV. PETRA NASIP. ST. 23

Prvovrstni trboveljski **PREMOG** brez prahu, koks, suha drva nudi **I. Pogačnik,** BOHORIČEVA 5, Telef. 20-59

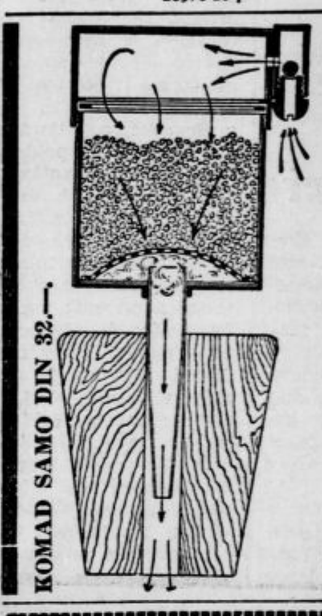

KOMAD SAMO DIN 32.—

VAŠE VINO

varuje pred pokvarjenjem **‚Kaiser-jev Bisulfator'**

Rešili se boste velike skrbi, ako si nabavite in to takoj novo konstruirani in patentirani »Kaiser-jev Bisulfator«, aparat, ki varuje vino gošče, cikanja in pokvarjenja v načetih sodih. Aparat je absolutno dovršen in nepotitno koristen za vsakogar, ki se bavi z vinom.

»BISULFATOR«

LJUDEVIT KAISER

lastnik veletrgovine z vinom in alkoholnimi pijačami L. R. C.

Zagreb, Trg Kralja Petra 1.

Zahtevajte takoj prospekte in navodila!

Nikse

Z enim samim aparatom NIKSE praktično in ekonomično kuhate, pečete, cvrete, dušite, pražite itd., ogrevate sobo, sušite lase in se obsevate.

Informacije in za nakup neobvezna predvajanja brezplačno. Na Vašo zahtevo pride zastopnik na dom.

KOMERCIJALNI BIRO ČEBULJ JOŽE, Jesenice, Gorenjsko.

Za Ljubljano in okolico: Zastopstvo NIKSE, Ljubljana, Tyrševa 15/I., telefon št. 33-38

Tisoče zahval prejema »MORANA«

Naznanjamo žalostno vest, da nam je umrla 13. novembra t. l. v 53. letu starosti naša ljubljena soproga, mati, stara mati itd. gospa

Marija Furlan

roj. FABČIČ

Pogreb bo 15. t. m. iz hiše žalosti, Podraga 84, na farno pokopališče.

Podraga 84, St. Vid pri Vipavi (Italija), dne 15. novembra 1938.

Žalujoči soprog JOSIP FURLAN z otroci in vse ostalo sorodstvo.

†

Umrl nam je naš ljubi soprog, oče, stric in svak, gospod

JOSIP NOVAK

PODPOLKOVNIK V POKOJU

odlikovan z redom Belega orla V. stopnje.

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, dne 15. t. m. ob pol 4. uri popoldne iz mrliške veže splošne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 14. novembra 1938.

Žalujoči ostali:

KATARINA, soproga; KRISTA, hči; JOŽE, sin ter ostalo sorodstvo.

ZAHTEVAJTE POVSOD

IZDELEK »IKA« IZDELOVANJE VAFLOV ZAGREB

RADIO

Torek, 15. novembra

Ljubljana 11: Šolska ura: Naše oko. Reportaža iz očesnega oddelka ljubljanske splošne bolnišnice (g. Mirko Demšar). — 12: Godbe na pihala igrajo (plošče). — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Salonski trio (gg. K. Novak, A. Domicelj, B. Borštnik). — 14: Napovedi. — 18: Vesel domač drobiž (igra Radijski orkester). — 18.40: Vera — duhovna vrednota (g. Fr. Terseglav). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura. — 19.50: Vesela tedenska kronika. — 20: Berlinov Rimski karneval (plošče). — 20.15: Cajnkarjevo dramo »Potopljeni svet« igrajo člani Nar. gled. v Ljubljani. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Plesne pesmice ob spremljevanju Radijskega orkestra poje g. Drago Žagar.

Sreda, 16. novembra

Ljubljana 12: Lutke, tičice in cvetke (plošče). — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Operetni venčki (plošče). — 14: Napovedi. — 18: Mladinska ura: Opazuj in poskušaj (prof. M. Adlešič); Ročna dela (g. Miroslav Zor). — 18.30: Narodne pesmi (plošče). — 18.40: Delavska ura: Ob 50letnici delavskega zavarovanja (g. R. Smersu). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura. — 19.50: Uvod v prenos. — 20: Prenos iz ljubljanskega opernega gledališča. V odmorih: glasbeno predavanje (g. V. Ukmar) ter napovedi in poročila.

Beograd 16.45: Plošče in orkestralna glasba. — 20: Humor. — 21: Plesna muzika. — 22.20: Beethovnov komorni trio. — **Zagreb** 20: Prenos iz Ljubljane. — **Praga** 19.30: Lahka glasba. — 20.10: Orkestralni koncert. — 22.20: Plošče. — **Varšava** 21: Chopinove klavirske skladbe. — **Sofija** 18.30: Lahka glasba. — 19: Mali orkester. — 19.25: Prenos opere »Prodana nevesta«. — 22: Mešan program. — 22.20: Ples. — **Dunaj** 12: Delavski koncert. — 15.10: Plošče. — 16: Lahka glasba. — 18.20: Komorni koncert. — 19.15: Gigli poje (plošče). — 20.15: Zvočna igra. — 21.15: Operna glasba. — 22.30: Orkester. — **Berlin** 20.15: Kakor Dunaj. — 20.10: Pester spored. — **München** 20.15: Zvočna igra. — 21.15: Orkestralni koncert. — 22.30: Kakor Dunaj. — 24: Nočni koncert. — **Pariz** 20.30: Klavirski koncert. — 20.45: Radijska fantazija. — 21.30: Zvočna igra. — 22: Koncertni prenos.

Oglasi v „Jutru" imajo vedno največji uspeh!

Urejuje Davorin Ra[illegible] — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za [illegible] tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odg[illegible] Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.